

Lesník 9

ČASOPIS ZAMESTNANCOV Š. p. LESY SR BANSKÁ BYSTRICA, september 2006

**Téma mesiaca:
Náučné chodníky**

- 2** Obsah
- 3** Spýtali sme sa...
Editorial
- Téma mesiaca: Náučné chodníky**
- 4** Náučné chodníky - osvedčený spôsob výchovy a propagácie v teréne
- 5** Na slovíčko
...dnes s pracovníkom referátu práce s verejnosťou
Ing. Jánom Mičovským, CSc.
- 6** Lesnícke náučné chodníky
- 8** Scéna pre lesnícku virtuozitu
Pribudol deviaty LNCH
- 9** Lesoochrannárske činy roka 2005
Človek človeku
-
- 10** Na Orave dobre...
Fotoreportáž
- 11** Výborné výkony súťažiacich
- 12** Bol to boj o každý bod
Deset námestovských NEJ z pohľadu hosta z Moravy
- Chýba nám profesionalizácia**
S Ing. Jánom Švančarom o Majstrovstvách sveta v Estónsku
-
- 13** Pestovanie listnatých lesov
Ohnivý kohút opäť kikírikál
- 14** Podelíme sa o skúsenosti
- 15** IV. V šľapajach slávneho rodáka
Prírode blízke obhospodarovanie lesa
-
- 16** Poľovníctvo na webe II. časť
Vydra sekunduje kormoránovi
- 18** Ľudia a lesy: Odkiaľ prichádzame
O baranine v „dižkach“, lesoch za socializmu a o dobrom plate
-
- 20** Keď sa chce...aj dva póly môžu mať k sebe bližšie
Stretnutie pod Klenovou
-
- 21** Vábene v žemberovskej škole
Lesná pedagogika na internete
-
- 22** Chráňme les pre človeka, nie pred človekom!
Dnes z OZ Smolenice
- 24** Introdukované dreviny
Na Slovensku pestujeme už siedmu generáciu agáta. Je 250 rokov málo na to, aby agát ochrancovia prírody prestali vnímať ako nechcený?
- Ing. Ladislav Varga, CSc.: „Hrozí rozpad ekosystému. Odvrátiť ho môžu aj nepôvodné dreviny!“**
-
- 25** Lesníci vedia kam s akou drevinou
- 26** Viete, že ...
Ideme do toho!
Revúčania počuli argumenty a rozhodli sa
-
-
- 27** Skrotený divoch
O výrobe z agátu bieleho
- 28** Lesníctvo a poľnohospodárstvo v SR - moderné prístupy hospodárenia a vzdelávanie
Lesné žienky na Poľane
- 29** Jeden neobvyčajný šach
Príbehy vecí alebo pár slov o predmetoch zo zbierok Lesníckeho a drevárskeho múzea
-
- Letné športové hry OZ Smolenice**
- 30** Pozvánka: Navštívte OZ Topoľčianky
- 31** Stmeľováky nám treba!
Súciť
- Prečo mám rada les**
-
- 32** Krížovka
Uveríte?
- 33** Rybársky receptár
Filatelistické okienko
-
- 34** Pre deti
- 35** Spoločenská kronika
Tri týždne praxe u LESOV SR
Do vašej knižnice
Životné jubileá
-
- 36** Náučný chodník venovaný lesnej železnici bol otvorený v Kľakovskej doline nad Žarnovicou

Spýtali sme sa:

Nárast cien energií spôsobuje zvýšený záujem o palivové drevo. V súvislosti s tým sa množia jeho krádeže, ktoré majú na svedomí najmä občania zo sociálne slabších vrstiev. Aké riešenie by mohlo zamedziť krádežiam dreva?

Ing. JÁN VAVREK, riaditeľ OZ Rožňava

Prčina škôd a krádeží nesúvisí len s nárastom cien energií. Zo skúsenosti z Krásnohorského Podhradia, kde došlo k postupnej likvidácii dospelého lesného porastu na výmere cca 200 ha a aj k nelegálnemu záberu lesnej pôdy na výstavbu chatrčí „osady“ je to problém dlhodobý a v tejto dobe neriešiteľný. Skúšali sme všetko: ochranné služby, stráženie SBS-kami, spoluprácu s políciou, hlásenia nelegálnych záberov lesnej pôdy, spoluprácu a stráženie s „autoritami“ z radov „občanov zo sociálne slabších vrstiev“... Dosiahnuté výsledky boli čiastkové, dočasné a celková činnosť v tejto oblasti z pohľadu konečného efektu len alibistická.

JIŘÍ JUNEK, žurnalista, SILVA BOHEMICA

Ze zkušeností nepomáhá ani darování palivového dříví méně přizpůsobivým spoluobčanům, obratem je zpeněží. Proto by v inkriminovaných oblastech podle mého názoru pomohlo zvýšení počtu personálu lesní stráže a její kontakt s vady. Krádeže dříví by se podstatně snížily, pokud by byli tito spoluobčané zapojeni do pracovního procesu a měli by tak prostředky na zakoupení paliva. Příklad: osada méně přizpůsobivých spoluobčanů u Letanovic, kde téměř nikdo nepracuje, a bezproblémová osada v obci Spišské Tomášovce, kde pevnou rukou vládne starostka, která jim pomohla najít práci.

JURAJ LUKÁČ, náčelník Lesoochrannárskeho zoskupenia VLK

Predovšetkým si na základe nášho monitoringu na území celého Slovenska nemyslím, že hlavným problémom krádeží dreva sú občania zo sociálne slabších vrstiev (v otázke sa myslia pravdepodobne Rómovia). Krádeže dreva, ktoré praktikuju obyvatelia podhorských obcí, sofistikovanými metódami, s pomocou najmodernejšej techniky, s logistickým zabezpečením odkupu palivového dreva spoluobyvateľmi popri prípade spracovaním v regionálnych pílach, vysoko presahujú svojim objemom (niekoľko stonásobne) demonizované drobné krádeže rómskeho obyvateľstva. Na odstránenie tohto problému by sa mala sústrediť pozornosť verejnosti i zodpovedných štátnych orgánov.

A riešenie je podľa mňa jediné - čestný, neskorumpovateľný a poctivý horár na svojom mieste - v lese.

Ing. IGOR VISZLAI, riaditeľ OZ Revúca

Nie je to len „agenda“ sociálne slabších vrstiev, ale masovo narastajúca hrozba, ktorá reálne vzniká. Na našom závode sme skúsili už všeličo, ale ako najúčinnější sa nám javí byť nekompromisní a oznamovať všetky zistenia na políciu. Aj keď je spolupráca väčšinou dobrá, vyskytnú sa prípady „zahratia prípadu do autu“, dokonca aj v spolupráci s lesným úradom, a vtedy je zle (rozvážať podrobnejšie netreba)... V zmysle novej legislatívy ideme rozšíriť počet lesnej stráže, no a potom už len byť dôslední a mať podporu polície i štátnej správy!

Ing. OTO PISAROVIC, ved. výrobného úseku OZ Smolenice

Na OZ Smolenice nemáme problémy s krádežami dreva spôsobenými ľuďmi so sociálne slabších vrstiev. Krádeže palivového dreva sú väčšinou uskutočňované ľuďmi, ktorí by si drevo radi kúpili, z kapacitných dôvodov OZ to však nie je možné. Množstvo výroby palivového dreva je totiž limitované zmluvnými dodávkami vlákninového dreva ako aj dreva na výrobu lesnej štiepky.

Najjednoduchším riešením na zníženie krádeží dreva by teda bolo navýšenie množstva výroby palivového dreva. Ekonomika tejto výroby je tiež priaznivá. Ceny paliva na odvoznom mieste sa približujú cenám vlániny na expedičných skladoch.

Ing. JÁN LÍŠKA, riaditeľ OZ Prešov

Riešenie existuje a v krátkej budúcnosti sa musí realizovať. Občania zo sociálne slabších vrstiev si drevo, ktoré nevyhnutne potrebujú na prežitie musia v lese odpracovať. K tomu musia byť organizovaní, práca sa im musí podrobné zadať, kontrolovať a prevziať (napr. prerezávky).

V takom prípade budú rúbať len to, čo je potrebné a nebudú odkázaní Dnes však naša prevádzka na to nemá dostatok ľudí, času a ani prostriedkov.

**Lesník, časopis zamestnancov štátneho podniku
LESY Slovenskej republiky Banská Bystrica**

Redakčná rada: Ing. Ján Mičovský, CSc., Ing. Jozef Marko, Ing. Lucia Hanková,
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD., JUDr. Milan Vančo, Ing. Berta Ondrišová

Predseda redakčnej rady: Ing. Lubomír Veselý

Výkonný redaktor: Mgr. Peter Gogola, www.lesy.sk; e-mail: gogola@lesy.sk

Rada stálych prispievateľov: Ing. Július Burkovský, Jiří Junek, Ing. Radoslav Lorko, Ing. Igor Vizslai,
Ing. Boris Pekarovič, Dáša Pavlovičová, Ing. Jaroslav Kobza, Ing. Jozef Sokol, Jozef Šabo, Ing. Luboš Tuřák,
Ing. Marcel Fiala, Ing. Ladislav Dočán, Roman Podolinský, Ing. Ján Bulla, Ing. Luboš Uhrín, Ing. Marek Tabernaus,
Ing. Peter Patay, Ing. Štefan Beňa, Ing. Ján Vavrek, Dušan Dávid, Ing. Jozef Staško, Rudolf Halák, Ing. Karol Volentier

Náklad: 1600 výtlačkov

Foto 1. strana obálky: Peter Gogola

Adresa redakcie: Námestie SNP č.8, 975 66 Banská Bystrica,

Tel.: 048/434 42 78, Fax: 048/434 41 91

Grafická úprava: Mária Gálová, **Sadzba:** Miloš Sedláček
Národné lesnícke centrum, T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

Editorial

Programové vyhlásenie Vlády SR má pre ďalší vývoj Slovenska priamy dopad minimálne na ďalšie štyri roky. Aj preto bolo v období posledných týždňov najviac komentovaným dokumentom. O tom, že sa deklarované ciele vlády premiéra Fica nepochybne dotknú i lesného hospodárstva vari netreba diskutovať. Otázne je skôr to, akým spôsobom.

Strategickým cieľom vlády Slovenskej republiky v oblasti lesného hospodárstva je uplatňovanie a podporovanie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch na zabezpečenie ekologickej rovnováhy a stability krajiny pri racionálnom využívaní produkčných a mimoprodukčných funkcií lesov. Som presvedčený, že takto stanovený strategický cieľ je optimálnym vyjadrením potrieb a ďalšieho smerovania lesného hospodárstva u nás. Vláda Slovenskej republiky má podľa programového vyhlásenia prijať novú štátnu lesnícku politiku vo forme Národného lesníckeho programu v súlade s akčným plánom EÚ vo väzbe k Národnému programu rozvoja vidieka SR. Chce zabezpečiť neprivatizovateľnosť lesného majetku vo vlastníctve štátu, zosúladienie všeobecne záväzných právnych predpisov ovplyvňujúcich trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch - zákona o lesoch, zákona o poľovníctve a zákona o ochrane prírody a krajiny. Plánuje vytvoriť legislatívne, technické a finančné predpoklady na hradenie ujmy, ktorá vzniká vlastníkom v dôsledku obmedzenia vlastníckych práv. Všetky tieto koncepčné materiály a konkrétne kroky si vyžaduje prax a riešenie problémov, ktoré prax prináša, takže po naplnení týchto bodov programového vyhlásenia sa dá očakávať progresívny posun vo vývoji lesného hospodárstva na Slovensku.

O tom, či deklarované ciele budú v reálnom živote naplnené, do značnej miery rozhodne spolupráca ministerstva pôdohospodárstva so všetkými štátnymi i neštátnymi subjektmi, pôsobiacimi v lesnom hospodárstve. Musí byť zameraná na naplnenie uvedených cieľov dôslednou obojsmernou komunikáciou, rešpektovaním odborných stanovisk a akčným výkonom dohodnutých krokov a opatrení. Splnou zodpovednosťou tvrdím, že naši odborníci z vedenia podniku i lesníckej prevádzky sú pripravení aktívne napomôcť k naplneniu týchto cieľov.

Azda najdôležitejšou úlohou ministrov pôdohospodárstva a životného prostredia bude čo najskôr dosiahnuť súlad legislatívy - zákona o lesoch a zákona o ochrane prírody a krajiny, pretože nejednoznačné a protichodné vnímanie sporných paragrafov v oboch zákonoch komplikuje výkon lesníckej činnosti a na druhej strane bráni efektívnej ochrane prírody, na ktorej majú záujem aj samotní lesníci.

Čo dodať? Ciele sú stanovené, cesty k ich naplneniu poznáme. Ostáva veriť, že programové vyhlásenie vlády neostane len na papieri.

Peter Gogola

Náučné chodníky – osvedčený spôsob výchovy a propagácie v teréne

Július BURKOVSKÝ

Náučné chodníky môžeme definovať ako v teréne vyznačené výchovne – vzdelávacie trasy situované v prírodne i kultúrne pozoruhodných oblastiach, v rámci ktorých sú vybrané niektoré významné objekty a javy, ktoré sú zvlášť vysvetlené na informačných tabuliach umiestnených na jednotlivých zastávkach.

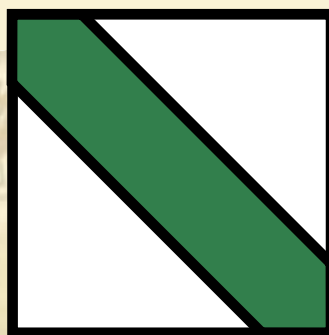
Vznikli začiatkom 20. storočia v USA, po prvej svetovej vojne sa rozšírili cez Nemecko postupne do celej Európy, avšak sú aj na iných kontinentoch. Na Slovensku otvorili prvý náučný chodník v roku 1960 v Prielome Dunajca (Pieniny) od Červeného Kláštora po Lesnícky potok. Dnes je na Slovensku takmer 200 náučných chodníkov rôzneho typu, z čoho 9 je lesníckych a pripravujú sa aj ďalšie. Najviac lesníckych náučných chodníkov je v Nemecku a Rakúsku, v poslednom období sa rozširujú aj v Čechách.

Typy náučných chodníkov možno rozlišovať podľa najrôznejších kritérií, napr. podľa tematického zamerania (prírodné - ochrannárske, prírodovedné, lesnícke, dendrologické, kultúrne – historické, vlastivedné alebo kombinované), podľa určenia (pre širokú verejnosť, mládež, odborníkov či špecialistov), podľa dĺžky trasy (krátke – do 5 km, stredné – do 15 km a dlhé – nad 15 km), podľa obtiažnosti (nenáročné, stredne náročné, veľmi náročné), podľa spôsobu pohybu

(pešie, cyklistické, motoristické, lyžiarske, špeciálne – napr. na koni, člnoch a pod.), podľa smerovania (jednosmerné, obojsmerné), podľa tvaru trasy (lineárne, okružné), podľa spôsobu informovania (bez sprievodcu - samoobslužné, so sprievodcom alebo kombinované), podľa vzťahu k ochrane územia (v územiach s rôznym stupňom ochrany).

Lesnícke náučné chodníky môžu byť odborne zamerané na niektoré typy lesa, napr. prírodný les (prales) alebo hospodárenie vo výberkovom lese ako je tomu na náučnom chodníku pri Smolníckej Hute, prípadne aj spôsoby hospodárenia

a technologické postupy v rôznych druhoch ochranných či hospodárskych lesov. Poučné môžu byť aj náučné chodníky prezentujúce príčiny vzniku a zvládnutie následkov lesných kalamít vrátane požiarov. Nielen poľovníkov môžu zaujať náučné chodníky s tematikou vývoja spôsobov chovu a lovu rôznych druhov poľovnej zveri a loveckých zariadení ako je tomu na náučnom chodníku „Zvernica Teplý Vrch“ na Gemerí. Pre deti sú vhodné náučné chodníky zamerané najmä na spoznávanie života lesa vrátane lesnej fauny a flóry. Širokú verejnosť zas môže zaujať náučný chodník znázorňujúci vývoj lesa ako aj významné produkčné i všeobecne prospešné, mimoprodukčné funkcie lesov. V Poloninách dokonca na

Značka náučného chodníka

počet niekdajšieho známeho lesníka a ochranára Ing. Miroslava Poliščuka nazvali náučný chodník jeho menom. Vo všeobecnosti možno povedať, že najčastejšie sa budú používať kombinované lesnícke náučné chodníky

s využitím všetkých daností územia (prírodné, lesnícke, kultúrne, historické a pod.), ktoré je možné v teréne názorne prezentovať. Každý OLZ by mohol disponovať aspoň jedným náučným chodní-

kom, pričom si však treba uvedomiť, že sa nejedná len o kvantitu, ale predovšetkým o kvalitu.

Náučný chodník je možné vytvoriť len so súhlasom vlastníka dotknutých pozemkov a rešpektovať pritom príslušné predpisy, najmä zákon o lesoch, zákon o ochrane prírody a krajiny, zákon o ochrane pamiatkového fondu, stavebný zákon, prípadne aj vodný zákon, banský zákon a pod.

Tvorbe náučného chodníka predchádza jeho dobré naplánovanie. Vytýpujú sa miesta zastávok, vhodné na prezentáciu príslušných javov a atrakťív a navrhne sa ich prepojenie. Vyhnúť sa treba pritom citlivým biotopom a iným rizikovým miestam.

Povrchová úpra-

va chodníkov je spravidla zemná s prirodzene zhutneným povrchom, na strmších úsekoch sú vhodné schodíky zo skál alebo s dreveným prahom. Menej zamokrené úseky je možné vyložiť skalami alebo dreveným roštom, na silne zamokrených úsekoch sa používajú drevené povalové chodníky. V zárezoch sa niekedy používajú menšie opor-

né alebo zárubné múriky zo skál. Skracovaniu chodníka je možné zabrániť drevenými bariérami. Chodník by mal viesť podľa možnosti po vrstevniciach, v strmých úsekoch serpentínovite. Vždy treba dbať na vhodné odvodnenie chodníka, napr. aj odrážkami. Na rizikových a nebezpečných miestach sa umiestňujú rôzne bezpečnostné zariadenia (zábradlia, oplotenia, v skalnatom teréne rebriky, stupačky, reťaze a pod.). Náučný chodník môže byť vybavený aj rôznymi doplnkovými zariadeniami (upravené studničky, odpočívadlá, prístrešky, mostíky alebo brody, vyhliadkové plošiny, prípadne aj rozhľadne). Zásadne na trase neumiestňujeme piknikové miesta, ohništia, ani odpadkové nádoby.

Najdôležitejšou súčasťou náučného chodníka sú informačné tabule na jednotlivých zastávkach, ktoré môžu mať rôzny rozmer, ktorý by sa na trase nemal meniť. Osvedčeným podkladom je 2 mm hrubý nehrdzavejúci eloxovaný hliníkový plech na ktorý sa nanesie podkladová farba, počítačovou technológiou vyhotovený stručný text, ručne alebo skenované

ilustrácie (kresby, fotografie, mapky a iná grafika) a napokon ochranný krycí lak. Stvárnenie môže byť rôzne, ale vždy esteticky pôsobivé. Nemal by chýbať názov zastávky, značka s číslom zastávky, vybrané zákazové a príkazové piktogramy a emblém (znak) lesníckej organizácie, ktorá náučný chodník zriadila. Na úvodnej tabuli by mal byť názov náučného chodníka, mapka s vyznačením trasy a jednotlivých zastávok, základné údaje (dĺžka a tvar trasy, náročnosť, stručná charakteristika náučného chodníka a názvy jednotlivých zastávok). Nosné konštrukcie tabúl sú drevené s jednoduchou strieškou. Osadené sú kovovou koncovkou, ktorá zabráňuje priamy styk dreva s pôdou, obyčajne do betónovej pätky.

Každý náučný chodník by mal byť vyznačený zaužívanou značkou (ČSN 01 8025), ktorou je štvorec s rozmermi 10 x 10 cm so šikmým 3 cm širokým pruhom smerujúcim z ľavého horného do pravého dolného rohu, ktorý oddeľuje dva biele rovnoramenné trojuholníky. Na zastávkach je táto značka doplnená uprostred 6 cm vysokou oranžovou číslou zodpovedajúcou číslu zastávky. Vyznačenie má byť v súlade so zásadami turistického značenia, pričom ak ide o súbeh s turistickým chodníkom, tvarová značka náučného chodníka sa umiestňuje vždy pod pásovú značku turistického chodníka.

Slávnostné otvorenie náučného chodníka je vhodné medializovať. Po čase sa náučný chodník prirodzene opotrebuje a niekedy je žiaľ aj ťmavý poškodený, preto vždy treba počítať aj s jeho údržbou.

V záujme podrobnejšieho informovania návštevníka o hodnotách prezentovaných na náučnom chodníku sa vydáva sprievodcovská brožúrka, ktorá môže byť podľa finančných možností od skromnejšej skladačky po reprezentatívnu plnofarebnú publikáciu. Napriek novej variabilite stvárnenia by jej členenie malo zodpovedať počtu zastávok. Vhodné sú cudzojazyčné varianty (týka sa to aj textov tabúl náučného chodníka) alebo aspoň súhrny.

Okrem náučných chodníkov rozoznávame aj náučné lokality, ktoré predstavujú spravidla ohraničené priestory s náučnými zariadeniami, v ktorých sa môžu okrem prezentovaných prírodných hodnôt „in situ“ v kontexte s prírodným prostredím vystavovať v exteriéroch aj príslušné exponáty. Patria k nim okrem prístupných jaskýň a paleontologických nálezísk aj arboréta, botanické a zoológické záhrady. Zaradiť sem možno aj Lesnícky skanzen vo Vydrovskej doline. Solitérne prírodné i kultúrne – historické zaujímavosti rozptýlené v širšej oblasti, ktoré sú vybavené informačným panelom nazývame náučnými bodmi, ku ktorým patria aj vysunuté (externé) exponáty Lesníckeho skanzenu.

Ing. Július Burkovský
je emeritný lesník - ochranár

Na slovíčko

...dnes s pracovníkom referátu práce s verejnosťou
Ing. Jánom Mičovským, CSc.

Peter GOGOLA

Zdá sa, že v poslednom čase náučné chodníky pribúdajú ako huby po daždi. Je to náhoda, alebo zámer?

Je to logická reakcia na diaľku okolo nás. Naša lesnícka generácia urobila taktickú chybu a náučné chodníky sú súčasťou jej odstraňovania. Nechýbali sme v tom, že by sme azda svojej práci nerozumeli, ale v tom, že sme pripustili, aby verejnosti unikala jej podstata. Až svitol deň, keď nás ktosi označil za nepriateľa lesa. Bolo to hlúpe a nespravodlivé, ale asi nám to pomohlo. Od tej chvíle bolo jasné, že práca s verejnosťou sa musí zaradiť medzi seriózne lesnícke výkony. Výborným príkladom je aj budovanie lesných náučných chodníkov (LNCH). Máme ich deväť a závody chystajú ďalšie. Je sympatické, že iniciatíva nepriochodí z centra, ale z lesnej prevádzky. LNCH sú zrozumiteľnou a veľmi efektívnou formou vysvetľovania funkcií lesa a našej práce v ňom. A ak ich raz vybudujeme, potom už fungujú sfaby perpetuum mobile – bez veľkého úsilia priťahujú nových a nových návštevníkov, ktorí sa navyše radi vracajú. Vďaka lesnému prostrediu sú tieto chodníky bezkonkurenčnou kombináciou poučenia a relaxu. Toto nevyužívať by bol hriech. A hoci sme len na začiatku, spätná väzba potvrdzuje, že sme trafili presne. To, čo považujeme za úplnú samozrejmosť, vyvoláva u návštevníkov chodníkov úprimné podivenie – „Tak aj toto lesníci robia? Aj takto funguje les?“. A preto cieľová predstava rozsiahlejšej podnikovej siete lesných náučných chodníkov, jednotných pôsobivým dizajnom a jedinečných svojim poslanstvom je správna. Ich pestrosť je pritažlivá už dnes: V Oravskej Polhore chodník začína priamo na dvore základnej školy, v Gabčíkove

posadíme návštevníka do člna, v Rímskej Sobote nazrie do zvernice, v Smoleniciach medzi tromi LNCH nájde „vriace“ rybníky, v Trenčianskych Tepliciach je chodník účelne napojený na kúpeľne promenády, v Smolníckej Osade je zas les, aký sa vidí málokde a okruh pri Počúvadle priláka aj tých, ktorí pôvodne prišli len za vodou..... A teraz si predstavme, že takýchto chodníkov budeme mať nie deväť, ale deväťdesiat deväť! V takejto sieti sa už naozaj dá „zachytiť“ veľa priateľov lesa i „odchytiť“ jeho potenciálnych škodcov.

Máte príležitosť konfrontovať svoje skúsenosti so zahraničím? Nie je žiadnym tajomstvom, že kolegovia u Lesov Českej republiky sa angažujú aj pri značení turistických chodníkov a budovaní oddychových zón. Hľadáte inšpiráciu aj v tomto smere?

V tomto smere sme tak trochu samoukovia, čo je však škoda. Možno tak niekedy objavujeme už objavené. Rozhodne by nám prospelo, keby sme v oblasti práce s verejnosťou častejšie zašli za Moravu na priateľskú „špionáž“. A nielen tam, v práci s verejnosťou sú asi ešte ďalej susedia v Poľsku. Naši správcovia, hospodári i lesníci by mali svojich kolegov v okolitom zahraničí častejšie navštevovať. Žiada sa mi však dodať, že ani náučné chodníky, ani študijné cesty nemôžu byť pri získavaní verejnosti samospasiteľné. Na prvom mieste vždy ostane lesník, ktorý nemusí vedieť všetko, ale vždy by mal byť ochotný poradiť, poučiť, pomôcť. To sa pamätá najlepšie.

Dakujem za rozhovor. ●

LNCH

LESNÍCKY NÁUČNÝ
CHODNÍK MAJDÁN**Hlavné zameranie**

● Náučný chodník Majdán má za úlohu umožniť návštevníkovi poznať les, niektoré jeho funkcie a činnosti, ktoré sa v ňom vykonávajú.

Lokalizácia - Horné

Orešany - Majdán

Dĺžka (km) - 5,5 km

Celkový počet zastávok - 4

Názvy jednotlivých zastávok

I. Lokalita Husí stok ● II. Stredisko chovu rýb Parina ● III. Vodná nádrž Parina ● IV. Lokalita Močiar

Rok otvorenia - 2001

Zaujímavosti

● Stredisko chovu rýb Pariná - rybníky, prstuhové hospodárstvo zložené grófom Pálffym r. 1876.

Rok otvorenia - 2003

Zaujímavosti

● Zrúcanina Pezinského hradu z 13. storočia.
● Huncokárske obydlia z polovice 18. storočia (huncokári = bavorskí a tirolskí drevorubači)

LESNÍCKY NÁUČNÝ
CHODNÍK
DUNAJSKÉ LUHY**Hlavné zameranie**

Oboznámenie laickej verejnosti s prírodnými podmienkami vnútrozemskej delty Dunaja a s hospodárením v lesoch LSR v teritóriu Dunajských luhy.

Lokalizácia - Lokalita Ášás lúka, neďaleko hájenky Dekáň

Dĺžka (km) - 1,5

Celkový počet zastávok - 2

Názvy jednotlivých zastávok

● Ášás - Panel so zorkami drevín, ktoré sú zastúpené v lužných lesoch vnútrozemskej delty Dunaja

● vzorky guľatinových a rovných listnatých sortimentov surového dreva z hlavnej hospodárskej dreviny TPŠ.
● Exemplár historickej kovovej pramice na prepravu rovných sortimentov dreva a mechanizačných prostriedkov po ramenách vnútrozemskej delty Dunaja.
● riadené ohnisko s posedením na lavičkách doplnenými stolmi z prírodného materiálu.
● Dedinský ostrov-riadené ohnisko s posedením na lavičkách doplnené stolmi na stolovanie pod vrbami.
● výstup z motorového člna do prirodzeného lužného lesa.

Rok otvorenia - 2005

Počet návštevníkov ročne (odhad)

● vzhľadom na špecifickosť LNCH-DL cca 1300 návštevníkov/rok

Zaujímavosti

● Osobitosťou LNCH Dunajské luhy, je absolvovanie trasy po Bakanskom ramene Dunaja kovovou pramicou s motorovým pohonom.
● Oboznámenie návštevníkov s historickým vývojom Dunajských lužných lesov a hospodárením v nich. Ohlas návštevníkov je vysoko pozitívny a je badať nadšenie z jeho zvláštneho umiestnenia, prevažne sú to návštevy rodín s deťmi, školské exkurzie a odborné exkurzie zo Slovenských Univerzít.
● pripravuje sa spolpatnenie prevozu motorovým člnom na osobu cenou podľa ekonomického prepočtu.

LESNÍCKY NÁUČNÝ
CHODNÍK
ORAVSKÁ LESNÁ**Hlavné zameranie**

● lesnícky, prírodovedný, ochranaársky,

historický

Lokalizácia

● 200m od centra obce Oravská

Lesná (z autobusovej zastávky Ústredie pri Obecnom úrade v Oravskej Lesnej pešo (asi 200m) za ZŠ v obci po vyznačenej prístupovej trase)

Celkový počet zastávok

● 9 základných informačných textovo-grafických panelov a pomedzi ne sú ďalšie lesnícke zaujímavosti bez popisu

Názvy jednotlivých zastávok

Témy jednotlivých stanovišť:

● Vznik lesa, lesná škôlka
● Stromy v lese
● História správy lesov na Orave a lesnej železnice v Oravskej Lesnej
● Obnova a stavba lesa
● Lesné živočích
● Choroby a škodcovia lesa
● Lesné rastliny
● Človek a les
● Význam lesa

Medzizastávky (bez popisu):

● výhľadka z dreveného altánku na okolitú prírodu s pohľadom až za hranicu do Poľska
● ukážka výroby triesla
● lesnícke značenie v lese (označenie stromov do fažby, hranice porastov, hraničný kopec, génová základňa, ochranný porast..)
● nahrbkované drevo na VM vrátane ciachy, uložené metrové drevo - 1m³
● ukážka približovania a zväzania dreva koňmi v minulosti na voze a v zime na saniach (voz a sane sú v priamo v lese)
● krmné zariadenia pre zver, solník, krmelec
● história včelárstva, ktoré bolo v minulosti späté s lesníctvom s taxtovou tabuľou a 2 včelími úľmi
● lesná škôlka s altánkom a lavicami (pre výuku detí) a ukážkou škôlkárskeho náradia
● vtáčie búdky v lese a ich význam
● poľovnícky posed (vyhľadka na Paráč - najvyšší kopec okolia)
● mravenisko (a jeho význam)
● prechod LC (vysvetlenie na čo slúži)
● lesná studnička
● ukážka inštalovaného lapača
● ukážka lesa vo vývojových (vekových) štádiách od lesnej škôlky, prirodzeného zmladenia až po rubný porast

Rok otvorenia - 8/2005

Počet návštevníkov ročne (odhad)

● Cca 1500 (bez organizovaných akcií pre deti a žiakov ZŠ)

Zaujímavosti

● Výstavba a spolupráca so žiakmi miestnej ZŠ, pravidelné výchovno-oddychové stretnutia so žiakmi ZŠ na Orave, osobitosťou je oboznámenie sa s bohatou históriou lesníctva na Orave, Oravským kompososorátom, lesnou úvratovou železnicou.
● Kladné hodnotenie kolegov lesníkov z Poľska (ktorí sú v podobných aktivitách o niečo ďalej).
● Návštevu chodníka je možné doplniť o ďalšie lesnícke zaujímavosti v jeho blízkosti (diviacia obora, ES, historická lesná železnica) a ubytovanie v 4 lesných chatách OZ.
● Plánuje sa rozšírenie o izbu horára, stanovište vtáctva a huby v lesoch, vodné približovanie dreva, diviacia obora..
● Základné info o LNCH je na podnikovej

NÁUČNÝ CHODNÍK
MORAVANY NAD VÁHOM**Hlavné zameranie**

● Oboznámiť s historickými a prírodnými zaujímavosťami tejto časti Považského Inovca.

Lokalizácia - Moravany nad Váhom

Dĺžka (km) - 5,3 km

Celkový počet zastávok - 4

Názvy jednotlivých zastávok

I. Volavec ● II. Lokalita Čierny potok ● III. Lokalita Výtoky ● IV. Lokalita Trhovičná lúka

Rok otvorenia - 2002

Zaujímavosti

● rannostredoveké hradisko a stredoveký hrádok pod vrchom Hradište
● ústila tu stredoveká cesta, ktorá spájala Ponitrie cez Krahulčie vrchy s Považím

LESNÍCKY NÁUČNÝ
CHODNÍK „PECE –
ČERTOV KOPEC“**Hlavné zameranie**

● Oboznámiť s historickými a prírodnými zaujímavosťami.

Dĺžka (km) - 4,7 km

Celkový počet zastávok - 4

Názvy jednotlivých zastávok

I. Lokalita Pezinský hrad ● II. Lokalita Rybníček ● III. Lokalita Hrubý Ostrý Rybníček ● IV. Lokalita „Pod Čertovým kopcom“

web stránke. Plánujeme tu dať aj propagačný leták na stiahnutie.

- Chodník je voľne prístupný, dobre vyznačený už z centra obce s možnosťou dohodnutia sprievodcu pre skupiny z príslušnej LS Zákamenné.

LESNÍCKY NÁUČNÝ CHODNÍK POČUVADLO

Hlavné zameranie

- Oboznámenie verejnosti s prácou v lesníctve

Lokalizácia - Počuvadlo

Dĺžka (km) - 2,5

Celkový počet zastávok - 8

Názvy jednotlivých zastávok

1. Pozvanie na trasu LNCH ● 2. Obchod s drevom ● 3. Fauna a flóra ● 4. Výchova lesných porastov ● 5. Ochrana lesa ● 6. Ťažba dreva ● 7. Prírodná obnova ● 8. Poľovníctvo

Rok otvorenia - máj 2006

Počet návštevníkov ročne (odhad)

- Cca 10 000

Zaujímavosti

Chodník je umiestnený popri zbernom jarku, ktorým sa privádzala voda do Počuvadelského jazera. Ohlas je veľmi dobrý. Plánujeme umiestnenie nemeckej mutácie na žiadosť majiteľa hotela.

LESNÍCKY NÁUČNÝ CHODNÍK TRENČIANSKE TEPLICE

Hlavné zameranie

- Priblíženie práce lesníkov v kúpeľnom lese poukázanie na rozdiely, ktoré sú medzi kúpeľným parkom a kúpeľným lesom.
- Podpora aktívnych a pasívnych foriem oddychu.

Lokalizácia

- okres Trenčín, KÚ Trenčianske Teplice
- miestna časť Baračka - Trenčianske Teplice,

- retenčná nádrž Kamenického potoka (začiatok a koniec), prístupný - asi 100 m od zastávky autobusu na stanici.

Dĺžka (km) - 4,1 km

Celkový počet zastávok - 10

Názvy jednotlivých zastávok

1. Úvod - predstavenie OZ Trenčín ● 2. Les a jeho funkcie ● 3. Park a les ● 4. Aktivity v kúpeľnom lese ● 5. Štyri lipy ● 6. Mladé lesné porasty ● 7. Dospelý les ● 8. Lesné cesty ● 9. Extrémne stanovišťa na karbonátových horninách ● 10. Lesná zver

Rok otvorenia - 1. jún 2006

Počet návštevníkov ročne (odhad)

- 100-150 s doprovodom lesného pedagóga a neurčený počet návštevníkov kúpeľov a kúpeľných hostí (pacientov).

Zaujímavosti

- Prístupnosť, nenáročnosť na fyzickú kondíciu, informovať zážitkovú a nenáročnou formou o obhospodarovaní kúpeľného lesa,

- spoznať rozdiely medzi kúpeľným parkom a kúpeľným lesom.

- LNCH navštívili deti miestnej školy, vlastní zamestnanci OZ Trenčín so svojimi rodinami, zástupcovia miestneho zastupiteľstva a miestni podnikatelia, kolegovia okolitých OZ, návštevníci a kúpeľní hostia Trenčianskych Teplíc.

- Predstavenie LNCH so zážitkovým učením - hrami.

- Škole v prírode 7.ZŠ Trenčín

11.9.-16.9.2006,

- Stretnutie s dôchodcami na LNCH ● Klub dôchodcov Trenčín-Juh - október 2006.

LESNÍCKY NÁUČNÝ CHODNÍK SMOLNÍCKA OSADA

Hlavné zameranie

- Lesnícky, prírodovedný, ochranársky, historický.

Lokalizácia

- Katastrálne územie Smolnícka Huta

Dĺžka (km) - 4,4 km

Celkový počet zastávok - 16

Názvy jednotlivých zastávok

● 1. Charakteristika územia Smolnícka Osada ● 2. Stromy, rastliny - Smolnícka Osada ● 3. Chata Tri Duby - lesnícke stavby ● 4. Zver V Slovenskom Rudohorí - Voloenské vrchy ● 5. Pestovanie lesa - výberková prebierka ● 6. Pestovanie lesa - výchova bukových mladín ● 7. Spoločenstvá záujmového územia - biotopy ● 8. Pestovanie lesa - výchova jedľovo-bukových mladín ● 9. Mykológia - huby ● 10. Ideálny výberkový les - prírode blízke obhospodarovanie lesa - pedologické pomery ● 11. Prírode blízke obhospodarovanie - výberkový spôsob. ● 12. Hydrologické pomery ● 13. Semenárstvo ● 14. Typické spoločenstvo jelší ● 15. Snehová jama ● 16. Prezentácia a.s. VSE a jej vzťah k ekológii

Rok otvorenia - august 2006

Počet návštevníkov ročne (odhad)

Doposiaľ cca 400

Zaujímavosti

- prezentuje sa tu prírode blízke obhospodarovanie
- navštívili ho delegácie z Francúzska, Rakúska, Poľska, Česka, Maďarska
- v budúcnosti plánujeme napojiť na LNCH trasu s vyhladkovou vežou Kloptán

LESNÍCKY NÁUČNÝ CHODNÍK ZVERNICA TEPLÝ VRCH

Hlavné zameranie

- Poľovníctvo v lesoch Slovenska

Lokalizácia - Danielia zvernica Teplý Vrch

Dĺžka (km) - 2,92

Celkový počet zastávok - 8

Názvy jednotlivých zastávok

1. Lujza park ● 2. Danielia zver ● 3. Hrad Blh ● 4. Zvernica Čierna obora ● 5. Muflónia zvernica ● 6. Lapák ● 7. Ostatná poľovná zver ● 8. Flóra a fauna

Rok otvorenia - 2006

Počet návštevníkov ročne (odhad)

500 (predpoklad)

Zaujímavosti

- Osobitosťou tohto NCH je jeho umiestnenie - je situovaný v doteraz verejnosti neprístupnej Danielej zvernici Teplý Vrch. Výnimočný a doteraz jediný svojho druhu na Slovensku je tiež svojim tematickým zameraním - poľovníctvom.

- Doterajšie ohlasy sú zo strany návštevníkov veľmi pozitívne. Okrem zaujímavých informácií si väčšina doterajších návštevníkov zo zvernice odnáša príjemný pocit. Tí pozornejší v kombinácii s troškou šťastia môžu nazrieť daniela či muflóna, čo poteší najmä mladších návštevníkov.

- Pripravuje sa obnovenie jazierka pri stanovišti 5, čo bude súvisieť s dostupnými finančnými prostriedkami. Menšie úpravy a doplnky budú realizované postupne v závislosti od predovšetkým zaujímavých návrhov.

LESNÍCKY NÁUČNÝ CHODNÍK DRIENOK

Hlavné zameranie

- Environmentálna výchova a oboznámenie s prírodnými pomermi územia

Lokalizácia

- OZ Revúca, LS Ratková, LO Drienok

Dĺžka (km) - 3,3km

Celkový počet zastávok - 8

Názvy jednotlivých zastávok

1. Náučný chodník Drienok ● 2. Geologická stavba územia ● 3. Lesné hospodárstvo ● 4. Krasové útvary ● 5. Živočíšstvo ● 6. Rastlinstvo ● 7. Hrad Drienok ● 8. Environmentálna výchova

Rok otvorenia - 5. 6. 2003

Zaujímavosti

- Chodník vznikol ako detský projekt v rámci projektu SAŽP „Živá príroda“ a vytvorila ho pracovná skupina „Tri lopúchy zo Sirka“, čiže rodina Viszlaiová za pomoci pracovníkov Lesnej správy Ratková. Ohlas získalo najmä originálne, finančne nenáročné riešenie informačných panelov, jazyková mutácie v nemčine a angličtine a neznámym návštevníkom doplnené aj o maďarský preklad.

- Odštepny závod Revúca na ňom zorganizoval aj „Lesný zážitkový deň“ pri prezentácii lesnej pedagogiky. Slávnostného otvorenia sa zúčastnili vedúci pracovníci SAŽP, navštívili ho aj skupiny skautov, účastníci výtvarného tábora, žiaci v rámci koncoročných školských výletov, individuálni návštevníci cez LIK, prezident skautingu na Slovensku Jozef Šteffek. ●

Slávnostné otvorenie náučného chodníka - príhovor RNDr. L.Cillaga zo SAŽP

Zľava: Norbert Schurmann,
Rudolf Bruchánik
a František Knapík

Pribudol deviaty LNCH

Scéna pre lesnícku virtuoziu

Ján MIČOVSKÝ

972 650 hektárov lesa spravovaného naším podnikom¹⁾ je nepochybne najväčším pracoviskom v štáte. Pretkané je tisíckami kilometrov lesných ciest, zväžnic, liniek... A dnes už aj lesníckymi náučnými chodníkmi. Ich dĺžka je síce zanedbateľná, význam však určite nie. Práve na nich môže návštevník – neraz náš zápalistý kritik - spoznávať hodnotu a ciele lesníckej práce. V minulom dvojčíse sme predstavili najnovší „chodníkový“ prírastok na Teplom Vrchu s poradovým číslom osem. Poradie stále platí, prívlastok „najnovší“ už nie! Stalo sa tak v dôsledku iniciatívy kolegov z OZ Košice, ktorí sa jedinečné a odbornej verejnosti dobre známe výberkové lesy v okolí Smolníka rozhodli ponúknuť aj ostatným návštevníkom ako hlavný exponát nového lesníckeho náučného chodníka (LNCH).

Spolupráca lesníkov a energetikov

Autorstvo myšlienky i projektu chodníka patrí pracovníkom LS Margecany Ladislavovi Alcnaurovi, Konštantínovi Gedeonovi, Márii Oberhauserovej a Františkovi Pisarčíkovi. To, že sa realizácia ich zámeru podarila v rekordne krátkom čase je výsledkom ojedinelej spolupráce. Východoslovenská energetika, a.s., Košice mala záujem podporiť projekt, ktorý by deklaroval jej uvážlivý prístup k životnému prostrediu. Potom ako sa energetici zoznámili so zámerom Košičanov bolo už ich rozhodnutie rýchle a jednoznačné. Projekt však „odklepli“ s podmienkou – ich účasť sa nesmie obmedziť len na finančnú podporu, ale musia mať možnosť priamo sa podieľať na budovaní LNCH. A stalo sa! Dokonca v tempe mierne strhujúcom. Pracovníci VSE, a.s. a LESOV SR, š.p. odpracovali spoločne v priebehu júla pri budovaní LNCH Smolníka Osada stovky brigádnicových hodín. Chodník tak mohol byť 4. augusta 2006 pripravený prijať prvých návštevníkov.

Deň D

Domáci vyberajú pre slávnostné otvorenie útulnú lokalitu Tri Duby na ktorej vejú zástavy LSR a VSE. Prítomných je nečakane veľa zástupcov médií. Nechýbajú ani predstavitelia okolitých mestských a obecných lesov, ŠL TANAPu, štátnej správy, milo prekvapí aj príchod košického primátora Františka Knapíka. Po slávnostných lesniciach sa slova ujíma zástupca generálneho riaditeľstva LSR Rudolf Bruchánik. Opisuje mimoriadnu hodnotu územia na ktorom sa dá hospodáriť efektívne a zároveň citlivo. Ocení tvorcov chodníka a poďakuje za podporu Východoslovenskej energetike. Slová predsedu predstavenstva tejto spoločnosti a zároveň jej generálneho

riaditeľa Norberta Schurmanna pôsobia aj v podaní tlmočníka prirodzene. Vzdáva osobný hold hodnotám lesa a vyjadruje úprimnú radosť z diela, ktoré vzniklo aj zásluhou energetikov. Program pokračuje „svetovou premiérou“ eko-scénky v ktorej deti zo ZŠ v Helcmanovciach vtipne glosujú konzumný prístup časti verejnosti k prírode. Ešte pred prestrihnutím symbolickej pásy Mária Oberhauserová a František Pisarčík zaspomínajú na históriu vzniku chodníka.

Sila osobnosti

Na trase čaká šestnásť zastávok. Premiérovú exkurziu do tajov výberkového lesa vedie tunajší lesník Ladislav Alcnauer. Váha jeho slov pramení z hlbokého presvedčenia o zmysle práce, ktorú s kolegami dlhodobo vykonáva. Či - ako zvykne sám hovoriť – z toho čo ich tu samotný les naučil. Magickú silu jeho výkladu akoby potvrdzovala aj vytrvalosť novinárov, ktorých kamery a mikrofóny sa počas pochôdzky od neho odvracajú len zriedka.. Ladislav Alcnauer ich však vo svojom zápale veľmi nevníma. Z tohto skromného človeka vyžaruje lesnícka múdrosť a oddanosť práci. A prítomní to cítia...

Prípitok primátora

Záverečné zhodnotenie patrí Jaroslavovi Jakubčinovi, vedúcemu lesníckej výroby košického závodu. O slávnostný prípitok požiadajú organizátori košického primátora, povolaním lesníka: „Napriek tomu, že mesto Košice nemá priamu zásluhu na tomto dni, ďakujem vám zaň. Vidím v ňom isté zavŕšenie dlhoročnej práce mnohých mojich kolegov. A som rád, že v blízkosti Košíc pribudlo dielo, ktoré zmysel tejto práce potvrdzuje takýmto krásnym spôsobom...“

Ladislav Alcnauer v zajatí novinárov

Výberkový hospodársky spôsob umožňuje rozvinúť lesnícku virtuozitu do nádhernej symbiôzy človeka a prírody. Je zrejmé, že lesnícky náučný chodník našich kolegov z OZ Košice je výsledkom práve takejto virtuozity. Určite aj preto vyznel tento deň tak prirodzene. Jeho lakonické hodnotenie by mohlo znieť takto: Výnimočná pohoda vo výnimočnom lese. A – s výnimočnými ľuďmi...

¹⁾ Tento údaj zahrňuje k 30.6.2006 lesy štátne, lesy neštátne neodovzdané a lesy prenajaté od neštátnych subjektov. ●

Foto: Jaroslav Jakubčín

Hlavní návštevníci

Lesoochránárske činy roka 2005

Peter GOGOLA

Nadácia Zelená nádej vyhlásila výsledky 7. ročníka súťaže o Lesoochránársky čin roka. Do súťaže mohol nominovať svojho kandidáta každý, kto vie o konkrétnej aktivite, ktorá v roku 2005 pomohla priamo zachrániť konkrétny les alebo nepriamo prispela k jeho záchrane, napríklad mobilizáciou médií, iniciovaním legislatívnych alebo administratívnych úprav. Nominovaní mohli byť aj ľudia, za ktorých dlhodobou činnosťou vidieť konkrétne výsledky v podobe zachránených lesov, ktoré by sme bez ich pričinenia už v takomto stave nevideli. Víťazom súťaže za rok 2005 sa stal riaditeľ Správy TANAP Tomáš Vančura. Ako uviedla na tlačovej besede 18. júla v Prešove riaditeľka nadácie Zelená nádej Mária Hudáková, „do súťaže, v ktorej sa hodnotili ochránárske skutky v prospech zachrany lesov za vlaňajší rok, dostali 12 nominácií z Čiech, Maďarska, Poľska a Slovenska“. Napriek tomu, že v deväťčlennej porote boli zástupcovia všetkých krajín Visegrádskej štvorky, všetky tri ceny po prvýkrát ostávajú na Slovensku. „Neviem, či je u nás tak dobre, alebo tak zle,“ zhodnotil túto skutočnosť víťaz súťaže Tomáš Vančura, „ale teší ma úspech aj mojich protikandidátov“.

Vančuru, ako riaditeľa Správy TANAPu, ocenili členovia poroty predovšetkým za rozhodnutia v súvislosti s vytváraním zón v národnom parku. Druhé

Ocenení

miesto v súťaži získal lesník so 40-ročnou praxou, Ladislav Alcnauer z Lesného obvodu Smolnícka Osada, Lesná správa Margecany, ktorý tu 15 rokov presadzuje na území „svojho“ lesa prírode blízke hospodárenie bez holorubov. Ako povedala Mária Hudáková, „ zvolil si túto namáhavú cestu hospodárenia, ale les v správe Ladislava Alcnauera je ukázkový, jednoliaty, nerobí v ňom zalesňovanie, ale výberovým spôsobom vyťína statné stromy a les necháva prirodzene žiť.“ Tretie miesto Lesoochránárskeho činu roka 2005 porota udelila odbornému pracovníkovi Správy TANAP Karolovi Kaliskému. Mária Hudáková pri odovzdávaní ocenenia zdôraznila, že Kaliský popri riaditeľovi Správy TANAP Tomášovi Vančurovi zohral významnú úlohu pri presadzovaní novej koncepcie TANAP a jej zonácie do kategórie A.

Ocenení získali finančnú odmenu a knižné dary. Ceny prevzali na tlačovej konferencii v Prešove z rúk Márie Hudákovovej za Nadáciu Zelená nádej a zástupcov poroty Petra Gogolu za Lesy SR, š. p. a Jaceka Zachara z poľskej mimovládnej organizácie Stowarzyszenie Olszówka.

A ešte dovetok: Ladislav Alcnauer v stredu 30. augusta oslávil 60. narodeniny. Blahoželáme! ●

Foto: Milan Kapusta

Človek človeku

Peter GOGOLA

Dovolenkové obdobie je „uhorkovou sezónou“ nielen v médiách. Aj pracovníci transfúzných staníc každoročne konštatujú pokles počtu darcov krvi v lete – paradoxne v čase, keď je potreba krvi vyššia, než obyčajne (čulý ruch na našich cestách v čase dovoleniek prináša so sebou aj zvýšený počet dopravných nehôd a tým i úrazov). Preto Slovenský červený kríž v spolupráci s Národnou transfúznou službou pripravili už XIII. ročník humanitárnej akcie „Človek človeku“. Samozrejme - lesníci nemohli pri tom chýbať. V piatok 11.8. na mobilnom pracovisku Národnej transfúznej služby v budove Slovenského rozhlasu v Banskej Bystrici darovali krv siedmi zamestnanci š.p. LESY SR – Ing. Helena Turská, Ing. Jana Staňová, Ing. Viera Chromá, Ing. Marek Homola, Ing. Peter Meliš, Ing. Ján Mičovský, CSc. a autor tohto príspevku.

Ako nás informovala MUDr. Jana Kotrčová z Národnej transfúznej služby, „Veľa ľudí sa domnieva, že prekonalie infekčných ochorení – napr. žltčky typu A, infekčnej mononukleózy, boreliózy alebo toxoplazmózy – je dôvodom na trvalé vyradenie z evidencie darcov krvi. Pravda je však iná: od roku 1995 boli viackrát upravované kritériá zdravotnej spôsobilosti darovania krvi. Rozhodujúcim faktorom je aktuálny zdravotný stav. Šancu stať sa opäť darcom majú aj preliečení pacienti, je však potrebné v prípade záujmu o darovstvo konzultovať svoj zdravotný stav a dať si vyšetriť krv“. ●

Dovolenkové obdobie je „uhorkovou sezónou“ nielen v médiách. Aj pracovníci transfúzných staníc každoročne konštatujú pokles počtu darcov krvi v lete – paradoxne v čase, keď je potreba krvi vyššia, než obyčajne (čulý ruch na našich cestách v čase dovoleniek prináša so sebou aj zvýšený počet dopravných nehôd a tým i úrazov).

Fotoreportáž

Na Orave
dobré...

Peter GOGOLA

Na Orave dobre, na Orave zdravo... spieva sa v slovenskej ľudovej pesničke. Až na výkyvy počasia počas prvého augustového vikendu možno potvrdiť, že pesnička neklame. Rozhodne nie v prípade tohtoročných, už 16. majstrovstiev Slovenska v práci s motorovou pílou, ktoré sa už po šiesty krát konali pod názvom Oravský pohár – Drevorubač 2006 v Námestove, v amfiteátri na brehu Oravskej priehrady.

Organizátori sa pochlapili: úroveň prípravy jednotlivých disciplín bola na veľmi vysokej úrovni. Pre disciplínu „výmena reťaze“ bola použitá po prvýkrát regulárna elektronická časomiera, čo bolo aj pre divákov vizuálne atraktívnejšie, pretože nameraný čas sa okamžite zobrazil na elektronickej tabuli. V disciplínach smerová stínka, výmena reťaze, kombinovaný rez, presný rez a odvetovanie si zmeralo sily 33 pretekárov. Súťaž mala veľmi dobrú úroveň, k čomu bezpochyby prispela aj účasť zahraničných pretekárov – tentokrát okrem tradičných súperov z Čiech a Poľska prišli aj borci z Chorvátska. Bez ospravedlnenia i vysvetlenia zrušili svoju účasť pilčici z Ukrajiny.

Ako každý rok námestovskí kolegovia pripravili pre verejnosť sprievodné akcie určené pre lesnícku i nelesnícku verejnosť. V areáli lodenice na brehu priehrady súťažili návštevníci v presekávaní polien na čas, v hode sekerou na cieľ, v sekaní na presnosť, pilení dvojmužnou pílou, v jazde zručnosti na motorovej kosačke a rôzne iné atrakcie. Lesní pedagógovia pripravili pre deti rôzne hry a súťaže. Kuriozitou bolo dosiahnutie slovenského rekordu v presekávaní. Piaty oravský drevorubač presekávali topoľový peň, hrubý 121 cm. Tento úctyhodný výkon zvládli za 1 hodinu a 14 minút.

Víťazom súťaže sa stal Jaroslav Perveka, ktorý tak završil svoje víťazné ťaženie – začiatkom júla zvíťazil v stredočeskom Krivokláte majstrovstvách Českej republiky v práci s motorovou pílou – je teda súčasne majstrom Čiech i Slovenska. ●

Jiří Černý, juniorský majster Českej republiky po dokonalom zvládnutí disciplíny „Kombinovaný rez“ odpovedal na otázku, čo musí pretekár urobiť preto, aby predviedol výkon s nulovou odchýlkou kolmosti rezu: *„Najdôležitejší je tréning, trénovať a znova trénovať. Věnovat tomu veškeréj volnéj čas. Tejden před soutěží jsem to mydlil s pilou čtyři hodiny denně.“*

Jeden z rozhodcov dvoch súťažných disciplín „Presný rez“ a „Paralelné odvetovanie“ Ing. Ján Kovalčík, CSc. (na snímke celkom vľavo, meranie rezu vykonáva ďalší rozhodca Pavol Bartoš) porovnal priebeh súťaže s predchádzajúcim ročníkom takto: *„Výkony súťažiacich sú oveľa lepšie ako vlani. Chlapci prišli veľmi dobre pripravení. Zatiaľ iba jediný pretekár zarezal do podložky.“*

Súťažnú disciplínu „Kombinovaný rez“ rozhodoval Bc. Jozef Krajčí, hlavný majster na Strednom odbornom učilišti lesníckom v Tvrdošine (na snímke vľavo, vedľa neho v plnej permanencii Ing. Emil Kresťan), ktorý sa ako rozhodca zúčastňuje súťaže Drevorubač roky: *„Starí harcovníci už vedia, ako majú k súťaži pristupovať. Mňa teší, že tu máme aj nášho žiaka, tohtoročného víťaza juniorskej súťaže v Sigorde Jožka Staníka, ktorý dosiahol 610 bodov v ťažbe dreva, čo je veľmi dobrý výkon.“*

Mladý pretekár Libor Šutovský z Nového Mesta nad Váhom pôsobil po absolvovaní disciplíny „Výmena reťaze“ vyrovnané: *„Zborka a rozborka mi ani tak nejde, takže som takýto čas očakával. Mojou najlepšou disciplínou je stínka.“* Otec Jakub Šutovský, ktorý takisto pred rokmi súťažil v práci s motorovou pílou hrdo dodáva, že jeho syn v stínke odviezol skutočne výborný výkon.

Jaroslav Kmoško bol jedným z tých divákov súťaže, ktorý sa chopil sekery, minútu presekával topoľový kmeň s priemerom 110 cm a dostal za to vkusný účastnícky list. Rúbali by ste ešte jednu minútu?, opýtali sme sa ho bezprostredne po výkone: *„Tá minúta mi úplne stačila. Dúfam, že sa to podarí preseknuť. Ale zopakovať by som si to už dnes nechcel.“* Našťastie, nebolo to ani potrebné, pretože 189 účastníkov štafetového presekávania zo 6 krajín (z toho 18 žien) to zvládlo za 6 hodín.

Milan Melicher, ktorý na snímke hádže obojstrannou sekerou na cieľ – mimochodom sekera letí vzduchom v hornej časti záberu – sa dvakrát trafil, ale bolo by to podľa neho lepšie „keby bola ľahšia sekera.“

Čas na prehliadku všetkých súťažných disciplín si našiel aj nový Minister pôdohospodárstva SR Ing. Miroslav Jureňa, ktorý sa porozprával s rozhodcami, súťažiacimi i organizátormi podujatia. V krátkom interview odpovedal aj na otázky Lesníka. Aký dojem na vás urobili ukážky zvládnutia jednotlivých súťažných disciplín na súťaži Drevorubač 2006?

- Táto akcia má veľký význam, pretože zmysluplne popularizuje prácu ľudí v lese, pomáha udržať pilčíkom ich dobré meno a pozitívne vplyva na vedomie verejnosti. Ako vy vnímate prácu pilčíkov?

- Obdivujem ich za to, čo dokážu zvládnuť. Ale myslím si, že nás obdiv si zaslúžia všetci, ktorí svoju prácu vykonávajú profesionálne a zodpovedne.

Piati statoční Oravci Jozef Boldoviak, Gustáv Polák, Ján Vargončík, Štefan Koňarčík a Jozef Socha vytvorili slovenský rekord v presekávaní topolového kmeňa s priemerom 121 cm Rekord má hodnotu 1 hodina 14 minút. Jedného z nich Jána Vargončíka sme sa opýtali, či sa to nedalo stihnúť aj za kratší čas. „Myslím, že sme odviekli maximum. V príprave na rekord sme si boli presekávanie v päťci aj vyskúšať, ale toto drevo bolo suché a tvrdé. Keby bolo čerstvo zrúbané – aspoň tri dni pred súťažou, presekli by sme ho rýchlejšie.“

Do stanu, venovanému deťom a mládeži, prišli vypomôcť námestovským lesníkom aj kolegovia z Odštepného závodu Revúca, ktorí majú s lesníckou pedagogikou bohaté skúsenosti. Riaditeľ závodu Ing. Igor Vizslai ale nezabudol dodať, že „stále sa máme čím inšpirovať. Napríklad nedávno od kolegyně z Poľska. Deti za ten čas a nové nápady stoja.“

Obrázkový strom, ktorý sa podarilo vďaka aktivite Ing. Daniela Olejára zapožičať na akciu od kolegov zo Štátnych lesov TANAP-u, vzbudil veľký záujem malých i veľkých.

Majster Slovenska spred troch rokov Peter Grofčík z Oravskej Lesnej vo finálnej fáze rezu na presnosť robí všetko preto, aby nezarezal do podložky. Nakoniec sa mu to podarilo a dosiahol aj výborný čas 35 sekúnd a pár stotín: „Stínka mi mohla výjsť aj lepšie, ale ostatné disciplíny som zvládol nadoraz. Som spokojný.“

Text a foto: Jozef Marko

Výborné výkony súťažiacich

Jozef MARKO

Riaditeľ OZ Námestovo Ing. Jozef Herud si za prítomnosti generálneho riaditeľa Ing. Igora Olajca a šéfa odborov Mgr. Františka Suchanovského uctil dôchodcov – bývalých zamestnancov závodu. Po skončení bohatého programu celej dvojdnovej akcie poskytol pre Lesník bilancujúci rozhovor.

Ing. Herud na stretnutí s dôchodcami

Bude súťaž Drevorubač v Námestove aj o rok?

- Ľahká otázka, ale ťažká odpoveď. Vždy, keď skončí aktuálny ročník súťaže, kladieme si ju znova a znova. Tento rok však skončila s takým úspechom, že by bolo veľkou škodou, keby sme ju o rok nezorganizovali znova.

Ako dlho vám trvala príprava tejto organizačne náročnej súťaže?

- Pol roka. Predovšetkým je potrebné pripraviť štartovnú listinu, ktorú sme tento rok zostavovali pomerne ľahko, pretože záujem bol väčší, ako je možné odsúťažiť na takejto súťaži.

Čo počas týchto dvoch dní urobilo na vás najväčší dojem počas súťaže?

- Najlepší traja pretekári v disciplíne paralelné odvetvovanie. Ich vystúpenie v námestovskom amfiteátri bolo pôsobivé. Veľmi dobrý pocit som mal aj z toho, ako zodpovedne sa súťažiaci pripravili na tento ročník a aké výborné výkony na ňom podávali.

Od rozhodcov, ktorí tu rozhodujú už roky a môžu porovnávať, máme informácie o tom, že súťažiaci sú z roka na rok lepšie pripravení na zvládnutie jednotlivých disciplín. Súhlasíte s nimi?

- Určite. Za všetkým treba vidieť tréning a jedine tréning, v ktorom pretekári získajú potrebné návyky a dostanú ich do krvi. Jednoducho, majú natrénované.

Pre divákov a návštevníkov ste pripravili viacero zaujímavých a atraktívnych disciplín, ale ako ste sám pred súťažným programom uviedli, prioritu ste dali ukážkam lesnej pedagogiky. Prečo?

- Dnes viac ako predtým potrebujeme deťom a mládeži hovoriť o lese, pretože sa do neho dostanú menej ako kedysi. Mali by vedieť, že v lese môžu nájsť pokoj, energiu, silu a množstvo neopakovateľných a nenapodobiteľných zážitkov.

Myslím, že súťažiaci i diváci by na záver nášho rozhovoru predsa len radi vedeli, či bude Drevorubač v Námestove aj o rok a či teda budú mať kam prísť..

- Orava ich vždy rada privíta. Ak nás podporí ministerstvo pôdohospodárstva a generálne riaditeľstvo š.p. LESY SR, ak nás podpora sponzori, tak tu sa nájde vždy dostatok šikovných ľudí, ktorí radi zorganizujú nielen nasledujúci, ale aj ďalšie ročníky tejto súťaže. ●

Foto víťaza súťaže Jaroslava Perveka

Bol to boj o každý bod

Jozef MARKO

Jaroslav Perveka zo Sielného pokračuje vo víťaznom ťažení na súťažiach v práci s motorovou pilou. Pred rokom vyhral majstrovstvá Slovenska, v tomto roku triumfoval na majstrovstvách Českej republiky a do tretice obsadil prvé miesto aj v tohtoročnej súťaži Drevorubač 2006. Bezprostredne po tom, ako bolo jeho víťazstvo výsledkovo potvrdené, sme mu položili otázku, či toto víťazstvo dosiahol ľahšie ako pred rokom?

- V tomto roku to bolo oveľa ťažšie. Pretekári boli vyrovnaní a bodové rozdiely medzi jednotlivými umiestneniami boli minimálne. No a samozrejme, bolo to aj o športovom šťastí, predovšetkým v stínke. V Křivokláte na majstrovstvách Českej republiky som mal pred dvoma poslednými disciplínami dostatočný náskok, takže mi stačilo už len udržiavať ho a nič nepokaziť. Tam to bolo suverénne víťazstvo. Tu naopak - do poslednej chvíle to bol boj o každý bod a vyhrať mohol aj ten, kto bol pred poslednou disciplínou na šiestom mieste.

Ktorú disciplínu máte najradšej?

- Najradšej mám výmenu reťaze na motorovej pile, v ktorej som včera paradoxne „vybuchol“.

Ako ste bol spokojný s organizáciou a zabezpečením súťaže?

- Som tu v Námestove tretíkrát a vždy to bolo super. Myslím, že tu už ani nie je veľmi čo zlepšovať. Rád prídem aj o rok. ●

Igor Hromada

Podpora Drevorubača? To je hotová vec

Jozef MARKO

Generálnym sponzorom súťaže Drevorubač 2006 bola už tradične Husqvarna, ktorá je s viac ako 300-ročnou tradíciou najstaršou európskou značkou. Obchodného riaditeľa pre Slovenskú republiku Igora Hromadu sme sa opýtali, prečo Husqvarna podporila súťaž aj tento rok.

- Z tradície, pretože Orava je naša najsilnejšia oblasť. Pochádza odtiaľto veľa pilčíkov, ktorí pracujú po celom Slovensku a Husqvarna tu má navyše vysoké trhové zastúpenie. Berieme túto akciu ako hotovú vec.

Co hovorete na mohutnú ofenzívu v prezentácii konkurenčnej značky Dolmar?

- Pre nás nie je rozhodujúca prestíž, ale fakt, že všetci zijeme z obchodných výsledkov. Husqvarna má iné spôsoby, ako zvyšovať predaj svojich výrobkov. ●

S Ing. Jánom Švančarom o Majstrovstvách sveta v Estónsku

Chýba nám profesionalizácia

Jozef MARKO

Ing. Ján Švančara

Medzinárodný pozorovateľ a technický vedúci reprezentačného tímu Slovenskej republiky Ing. Ján Švančara, ktorý je vedúcim odboru

usmerovania lesníckych činností v š.p. LESY SR, sa vrátil z 27. Majstrovstiev sveta v práci s motorovou pilou. Uskutočnili sa v dňoch 15. až 20.8. 2006 v estónskom mestečku Otäpä a titul majstrov sveta získali domáci Estónci.

Ako sa darilo slovenským reprezentantom na prestížnom podujatí, ktoré sa koná raz za dva roky?

- Spomedzi 28 klasifikovaných krajín skončilo slovenské družstvo v zložení Jaroslav Perveka, Mário Mudrák a Jaroslav Kukuc na 18. mieste. Je to lepšie umiestnenie ako pred dvoma rokmi na majstrovstvách sveta v Taliansku, kedy Slováci obsadili 23. miesto. Najväčšiu stratu bodov nám spôsobilo umiestnenie v disciplíne rez na podložke, v ktorej dvaja naši pretekári zaplenili do podložky prišli o možnosť umiestniť sa na popredných priečkach.

Co je nutné urobiť preto, aby patrilo Slovensko v silnej konkurencii súťažných družstiev v práci s motorovou pilou do úzkej svetovej špičky?

- I keď sa tréningové podmienky našich špičkových pilčíkov v ostatných rokoch nepatrne zlepšili, naďalej nám chýba profesionalizácia, na ktorej sú založené výborné výsledky profesionálnych pretekárov. Myslím si, že nasledujúce dva roky do konania ďalších majstrovstiev sveta v Belgicku by sme mali využiť na vytvorenie národnej organizácie ako predpokladu vstupu Slovenska do novej medzinárodnej organizácie súťaží v pílení dreva IALC (International Association Logging Championship). Takto by sme dokázali garantovať nielen skvalitnenie tréningu pretekárov, výcviku rozhodcov a zabezpečenia moderných meracích pomôcok, ale aj potvrdenie celostátnej orientácie na organizovanie a zúčastňovanie sa súťaží drevorubačov. ●

Deset námestovských NEJ z pohľadu hosta z Moravy

Jiří JUNEK

Perfektně připravený porost k disciplíně těžba ●

Hladký průběh soutěží bez větších příčin k protestům ●

Vysoká úroveň dřevorubců z Oravy, z nichž jeden také zvítězil (on takový Vorlíček byl také dobrý) ●

Fandění diváků domácím soutěžícím (za Jaroslavem Kukucem přijelo půl dědiny) ●

Zájem dětí o les a lesnictví projevovaný v aktivitách lesní pedagogiky ●

Soutěživého ducha projevili i dospělí chlapi v přesekávání kmene ●

Tradičně vynikající lesnický guláš z Oravy (přijďte i na náš z Moravy) ●

Bohatá tombola (šťěstí opět nesedlo na příslovečného vola) ●

Tentokrát byl ten Nejvyšší spravedlivý k organizátorům - vydrželo přijatelné počasí ●

Představitel lesnického Olympu Ing. Greppel přislíbil další ročník Drevorubača v Námestove ●

Slovenské družstvo v Estónsku

Pestovanie listnatých lesov

Valerián ŠVEC

V dňoch 17.-19.júla 2006 sa uskutočnil vzdelávací kurz s tematickým názvom: Pestovanie listnatých lesov s prihliadnutím na hodnotovú prírastkovú produkciu. Išlo o sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidiek - pričom projekt bol spolufinancovaný EÚ. Gestorom kurzu bol prof. Ing. Milan Saniga DrSc., Technická univerzita vo Zvolene, Katedra pestovania lesa, cez Centrum ďalšieho vzdelávania TU. Odborným obsahom kurzu bola výchova a obnova listnatých porastov-prírastkové hodnotové hospodárstvo. Kurz bol rozvrhnutý na teoretickú a praktickú časť. Teoretická časť bola v poslucharni UI-2TU vo Zvolene. Praktická časť prebiehala v demonstračných objektoch VŠLP Zvolen, Budča-Kremenný potok. Účastníci gestorom kurzu, boli vedení k sústavnému premýšľaniu v oblasti pestovných technológií, pri venovaní pozornosti pôvodným lesným ekosystémom v smere cieľavedomého regulovania, ako aj prispôsobovania lesa, hlavne jeho štruktúry podľa produkčných a funkčných cieľov. Zámer bol, aby ovplyvňovanie pestovnými zásahmi malo za účel vytvorenie lesa v prirodzenom stave, rešpektujúci prírodné zákonitosti lesných ekosystémov, teda prírode blízke pestovanie, kde plošný a časový poriadok je podriadený biologicko-produkčným kritériám jednotlivých stromov a funkčne požadovanej štruktúre porastu. Inými slovami jednotlivé okruhy odbornej problematiky vzájomne sa seba naväzovali. Prírastková produkcia listnatých porastov (DB,B-K) mala poukázať na vplyv asimilačnej schopnosti listov (voda, svetlo...) ku hodnotovej produkcii a súčasne tvar koruny (DB, BK) jej rozmer ku prírastkosti. Ďalšia pozornosť smerovala k vytvoreniu súladu stanovištných podmienok s ekologickými nárokmi drevín so zameraním sa na dreviny tvoriace hodnotovú produkciu, ako aj dreviny formotvorneho vplyvu. Všetky tieto poznatky vyúsťovali k úvahám k biologickým a ekonomickým nutnej výchovy listnatých porastov podľa rastových fáz

(mladina, žrdkovina, žrdovina...) Gestor kurzu prezentoval teoreticko-praktickou formou prírastkovú produkciu (podrastové hospodárstvo, mozaikové porasty...) prirodzenú obnovu a to všetko ku vzťahu ekonomického zhodnotenia, s poukázaním na potrebu legislatívne práce, ako aj nového prístupu k inventarizácii zásob. Tento kurz bol určený pre OLH, aby v rámci svojej pôsobnosti do pestovania lesa vniesli novú filozofiu myslenia, pretože jednotlivé ukážkové modely je možné použiť aj pre vlastnú aplikáciu v praxi. Myslim, že trhová ekonomika vyžaduje novú a to zdravo podnikateľskú orientáciu, teda od technokratického rozvoja výroby ku komerčnej dominancii a práve tieto kurzy k tomu dôsledne prispievajú. ●

Ing. Valerián Švec
je vedúci LS Šahy, OZ Levice

Ohnivý kohút opäť kikiríkal

Peter GOGOLA

Tohtoročný suchý a horúci júl mal za následok okrem plných kúpalísk aj ďalší, neželaný efekt: lesný požiar v lokalite Orlová nad obcou Pohorelá (starí Rimania vravievali: nomen omen - meno predurčuje). Beňušský závod je po veternej kalamite v novembri 2004 každoročne postihnutý lesnými požiarimi.

Požiar bol zistený v popoludňajších hodinách v utorok 18. júla - spozorovala ho po 15.00 h osádka vrtuľníka, ktorá z ťažko prístupného terénu približovala kalamitné drevo. Ako povedal riaditeľ OZ Beňuš Ing. Vladimír Lždinský, „v tom čase som sa práve chystal v rámci dovolenky vybrať zo Štúrova do Ostrihomu. Správa ma zastihla na hraničnom moste Márie Valérie. Nasledovala otočka o 180 stupňov a smer Pohorelá. Trochu ma prekvapilo, že som prišiel skôr autom zo Štúrova, ako priletel prvý vrtuľník.“

Beňušania nasadili všetky ľudské i technické zdroje - na likvidácii požiaru sa v prvý deň podieľalo 110 dobrovoľníkov - živnostníci, dodávateľia prác a ďalší občania z Pohorelej a Helpy - a 30 technicko-hospodárskych pracovníkov z beňušského závodu. Proti ohňu bojovali 3 LKT, 2 zemné

stroje KOMATSU, v plnom nasadení boli 4 Avie a 8 terénnych vozidiel. V noci pracovalo v teréne 60 dobrovoľníkov a 10 THZ. Požiarna technika v extrémnych svahoch bola takmer bezmocná - nebyť lesného kolesového traktora, bol by aj ruský ZIL s cisternou bez šance dostať sa k ohňu. Úspech protipožiarného zásahu spočíval v rýchlom nasadení 2 vrtuľníkov s hasiacimi vakmi: jeden z letky Ministerstva vnútra SR, a druhý, vyžiadaný LESMI SR z popradskej firmy Air Transport Europe (ATE). Tretí priletel až v stredu z Vojenskej leteckej základne v Prešove. Na druhý deň hasiči, lesníci a dobrovoľníci pokračovali v hasení. Požiarovisko o rozlohe cca 3 hektáre sa nachádzalo v prevažnej miere v spracovanej kalamite, okrajom zasahovalo do stojaceho porastu, ktorý vietor v novembri 2004 ušetril. Napriek počiatocnému optimizmu sa situácia začala zhoršovať, keď začal fúkať západný vietor. Oheň sa zrazu „prebral k životu“ a začal ohrozovať porast. Situáciu sa podarilo zvládnuť až vo štvrtok 20. júla.

„Pri lokalizácii a hasení požiaru zasahovalo približne dvesto ľudí, z nich bolo asi 60 príslušníkov Hasičského a záchranného zboru (HaZZ), vrátane príslušníkov Záchranných staníc HaZZ zo Žiliny. Leteckými silami na požiarovisko sme dopravili asi 100 tisíc litrov vody, ďalších 120 tisíc litrov vody sme doviezli cisternami po kamenistých cestách v ťažko prístupnom teréne. Pri likvidácii požiaru ťažšie zranenie utrpel iba jeden strojník, ktorý si narazil ruku pri vedení vozidla v kamenistom teréne. Nik iný počas zásahu nebol zranený,“ uviedol riaditeľ Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru (HaZZ) v Brezne a veliteľ zásahu Ivan Švantner.

Na záver pointa: rozsiahle lesné požiare na kalamitných plochách by nemali také ničivé následky, ak by boli horiace lesné porasty a kalamitiská dostatočne sprístupnené lesnými cestami. LESY SR po ničivej vetrovej kalamite z novembra 2004 ešte na jar minulého roka zaslal žiadosť na Krajský úrad životného prostredia (KÚŽP) v Banskej Bystrici o výstavbu celkovo 23 lesných ciest a zväznic s dĺžkou takmer 30 kilometrov v NAPANTE a jeho ochrannom pásme. KÚŽP v Banskej Bystrici nevydal súhlas na výstavbu ani jednej z lesných ciest a zväznic, o ktoré štátne lesy žiadali. Ministerstvo životného prostredia SR rozhodnutia KÚŽP potvrdilo. Takže to, že požiar nad Pohorelou sa nerozšíril až po Šumiac, bolo vďaka nasadeniu leteckej techniky a hlavne vďaka tomu, že nefúkal vietor. Bez siete lesných ciest je nasadenie automobilovej hasičskej techniky nemožné. Ostáva dúfať, že tento fakt si na KÚŽP uvedomia... ●

Na záver pointa: rozsiahle lesné požiare na kalamitných plochách by nemali také ničivé následky, ak by boli horiace lesné porasty a kalamitiská dostatočne sprístupnené lesnými cestami. LESY SR po ničivej vetrovej kalamite z novembra 2004 ešte na jar minulého roka zaslal žiadosť na Krajský úrad životného prostredia (KÚŽP) v Banskej Bystrici o výstavbu celkovo 23 lesných ciest a zväznic s dĺžkou takmer 30 kilometrov v NAPANTE a jeho ochrannom pásme. KÚŽP v Banskej Bystrici nevydal súhlas na výstavbu ani jednej z lesných ciest a zväznic, o ktoré štátne lesy žiadali. Ministerstvo životného prostredia SR rozhodnutia KÚŽP potvrdilo. Takže to, že požiar nad Pohorelou sa nerozšíril až po Šumiac, bolo vďaka nasadeniu leteckej techniky a hlavne vďaka tomu, že nefúkal vietor. Bez siete lesných ciest je nasadenie automobilovej hasičskej techniky nemožné. Ostáva dúfať, že tento fakt si na KÚŽP uvedomia... ●

Tatra v Nízoch Tatrách

Porada koordinačného štábu

Lokálne požiare sa ťažko hasia

Lesné cesty. Večný a na prvý pohľad neriešiteľný problém celých generácií lesníkov. Napriek neustále meniacim sa podmienkam v lesnom hospodárstve a následnom preferovaní rôznych priorit vo financovaní, tieto tepny lesnej prevádzky ostávajú hlavným determinantom použitia moderných technológií.

Lesný závod Revúca nie je vybavený manipulačnou linkou. Máme 3 menšie expedičné sklady rozmiestnené po teritóriu závodu. Tieto podmienky nám umožnili, aby sme sa vybrali cestou maximalizácie dodávok dreva z odvozných miest priamo k našim odberateľom, ako je to bežné vo svete. V posledných rokoch sa technologická vybavenosť dodávateľov prác v odvoze dreva posunula veľkým skokom dopredu. Objavili sa výkonné odvozné prostriedky s veľkou možnosťou modifikácie ložného priestoru a rýchlymi a výkonnými hydromanipulátormi. Jediným limitom k zvýšeniu podielu dodávok po osi tak ostali nekvalitné lesné cesty. Veľmi sme preto uvítali myšlienku nového vedenia GR, aby sa zarobené peniaze vrátili späť do lesa – v našom prípade teda do lesných ciest.

Aj v oblasti rekonštrukcie lesných ciest sa technologické možnosti zlepšili. Investori požadujú čo najkvalitnejšie lesné cesty za čím menej peňazí. V zahraničí niekoľko rokov využívajú technologiu recyklácie lesných ciest frézou nesenou traktorom. Technológia je založená na myšlienke využitia miestnych zdrojov na spevnenie vozovky. Najprv sa strhne krajnica a vyčistia priekopy, pričom použijú mechanizmus vytriedky takto vzniknutý materiál a na vozovku uloží všetok použitelný štrk a kamenivo rôznych frakcií. Následne fréza tento materiál spolu s pô-

Cesta na vápencovom podloží

Podelíme sa o skúsenosti

Vladimír HLINKA

dušené vysvetlenie a celý technologický proces má množstvo ďalších detailov, ale zároveň je veľmi flexibilný a schopný prispôbiť sa požiadavkám klienta.

V zásade je však najlepšie použiteľný tam, kde je na vozovke dostatočné množstvo pevného materiálu s čím menšou prímiesou hliny.

Zúčastnili sme sa niekoľkých prezentácií a keďže sme boli vnútorne presvedčení, že je to správna cesta ako najst prienik medzi kvalitou a cenou, rozhodli sme sa túto technológiu vyskúšať v našich terénnych a klimatických podmienkach.

Vytypovali sme dve lesné cesty. Jedna s vekom viac ako 30 rokov spevnená penetračným nástrekom s úsekmi s absolútne zničenou vozovkou a druhá v krasovej oblasti na vápenci, ktorá nebola spevňovaná asfaltom, ale prevádzkou sa z podložia dostali na povrch vozovky balvany z podkladovej horniny. Výberovým konaním sme vybrali dve rôzne firmy. Chceli sme technologiu vyskúšať vo viacerých alternatívach preto sme zvolili 4 rôzne modifikácie, ktoré sme aplikovali na súvislé úseky ciest.

1. Cesta na vápencovom podloží. Tu sme zvolili najjednoduchšiu modifikáciu technológie. Úpravu krajnice, rozfrézovanie vozovky, polozenie priečneho odvodnenia /odrážky/, úprava povrchu a zhutnenie vibračným valcom. Nerobili sme pozdĺžne odvodnenie, pretože voda v krasovej oblasti rýchlo vsiakne do podložia a problémom je len prívalová voda. Profil vozovky bol rovný, v zákrutách klopený, na priamych úsekoch s miernym sklonom ku krajnici kvôli odtoku vody. Táto technológia je najrýchlejšia a najlacnejšia, ale predpokladáme, že aj s najmenej trvácou vozovkou.

Chceli sme ňou však vyriešiť hlavne vytrčanie masívnych skál z podložia, čo veľmi dobre zvládla.

2. Rovnaká cesta. Úsek však strmý s trčiacimi skalami a navyše s asi 50 % podielom hlinitej zložky na vozovke. V spolupráci s dodávateľom prác bola zrealizovaná nasledovná technológia:

Na základe vzorky materiálu odobratej z koruny vozovky bolo po rozbere VÚIS navrhnuté zloženie stabilizátora /materiál s obsahom cementu, vápna prípadne iného spojiva/. Kvôli veľkému pozdĺžnemu sklonu cesty bolo realizované aj pozdĺžne odvodnenie. Materiál z priekopy bol čiastočne použitý na vozovku. Nasledovalo frézovanie vozovky na potrebnú frakciu potom zapracovanie stabilizátora, úprava a zhutnenie. Na záver sa natriekala jedna vrstva asfaltovej emulzie kvôli uzavretiu povrchu vozovky proti vode.

Táto technológia je samozrejme drahšia, ale úsek cesty prakticky bežným osobným autom nezjazdný, bol perfektne zrekonštruovaný.

3. Rekonštrukcia starej asfaltovej cesty. Práce vykonala iná firma, ktorá však mala aj rozdielne technologické vybavenie. Najprv potrebovali vozovku v celej dĺžke rozrušiť ťahanými vidlami /resp. hydraulickým kladivom/ - nimi používaná fréza nemohla frézovať „rastlú“ skalu. Cesta sa už nachádzala na inom podloží, preto bola veľmi dôležitá jej ochrana pred vodou. Urobili kvalitné pozdĺžne odvodnenie s hustou sieťou priepustov. Samotný profil vozovky bol navrhnutý ako vypuklý so zvažovaním od stredu ku obidvom krajniciam. Na tomto úseku sme sa rozhodli použiť asfaltovú penetráciu, a preto frézovanie bolo len na hrubšiu frakciu, následne bolo potrebné vyplaviť prachové časti /postrek vodou/ a po vysušení sa aplikovala asfaltová živica, ktorá spojila kamenivo na vozovke. Táto firma využívala na zhutňovanie vibračné dosky. Tieto sa im na základe 5-ročných skúseností osvedčili viac ako vibračný valec.

4. Tento úsek bol praktický totožný s predošlým. Neaplikovala sa však asfaltová penetrácia a preto sa frézovalo viackrát. Takto vzniknutá jemná frakcia sa pomocou vody silne zhutní a vytvorí kvalitnú vozovku.

V príspevku som sa snažil, čitateľom aj pre laika zrozumiteľnou formou predstaviť odskúšané technológie. Ing. Búci, konateľ jednej z dodávateľských firiem, by vedel o možnostiach týchto technológií rozprávať oveľa dlhšie a na vyššej odbornej úrovni, ale dúfam, že Vás tieto myšlienky napriek tomu zaujali.

Bude určite zaujímavé sledovať ako sa zrekonštruované cesty „správajú“. Veľa napovie stav ciest už na budúcu jar a podľa toho sa rozhodneme, ako ďalej s rekonštrukciou ciest. ●

Ing. Vladimír Hlinka
je vedúci lesníckej výroby, OZ Revúca

vodnou vozovkou zomelie na voliteľnú veľkosť frakcie a po úprave pláne vozovky grédrom nasleduje zhutnenie povrchu. Zbytok urobí atmosférické zrážky, ktoré ešte viac spevnia povrch vozovky tým, že zaplavajú drobné častice do štruktúry väčších a cesta je obnovená.

Toto je samozrejme veľmi zjedno-

Prírode blízke obhospodarovanie lesa IV. V šľapajach slávneho rodáka

Rudolf BRUCHÁNIK

Meno J.D.Matejovie je spojené predovšetkým s jeho pôsobením v lesoch stredného Slovenska a zavádzaním umelej obnovy do preťažených banských lesov. Hoci tento pestovateľský prístup nie je dnes programom hnutia Pro Silva, jeho prístup bol v tej dobe novátorský práve tak, ako sa zo súčasnej praxe vymykajú postupy prírode blízkeho obhospodarovania lesa. Práve lesy v okolí Č. Balogu pre ne poskytujú mnoho príležitostí a nasledovníci čiernobalockého rodáka ich začínajú aj praktizovať. Ako prvý sa myšlienkami Pro Silva nechal inšpirovať Ing. Vojtech Ilčík na LS Sihla a po pár rokoch je dnes v obvode OZ Čierny Balog založených 5 demonštračných objektov. V tom zhone za naháňaním plánu ťažby (na OZ sa ročne ťaží do 200 tis.m³ hmoty) by si niekto mohol povedať, že na „hranie v lese“ nie je čas, ale znalí veci vedia, k čomu toto hranie smeruje. Produkčná schopnosť balockých lesov je obrovská, ale časté vetrové a snehové kalamity, očakávané klimatické zmeny, extrémny počasie a vývoj podkôrneho hmyzu sú aktuálnou hrozbou pre väčšinu homogénnych jednovrstvových porastov smreka. Ich postupnou prebudovou na viacetážový prírodný les by sa mala zabezpečiť ich väčšia stabilita, odolnosť a zároveň udržanie vysokej produkčnej schopnosti.

Práve s týmto zámerom sa začal obhospodarovať objekt na Sihle, kde na výmere 683 ha hospodári Lubomír Kováč. Okrem skupinovej obnovy na 1 výšku porastu naplánovanej v rubných porastoch nad 90 r. je tu zamýšľaný i jednotlivý výber, resp. výber v mikroskupinkách 2-3 stromov s cieľom ponechať 80-100 najvitalnejších jedincov na ha do doby, keď následný porast začne dosahovať ich úroveň. Z hľadiska klasickej prebudovy sú tieto porasty už v pokročilom veku, ale už prvá zaťažkávací skúška potvrdila, že nemusí ísť o márný pokus. V r. 2004 pár týždňov po presvetlení o intenzite 1200 m³ na ploche 10 ha postihla porasty „novembrová kalamita“ a hoci v nich došlo ku kalamitnej ťažbe 1800 m³, štruktúru porastov to nerozvrátilo. Dnes môžeme len polemizovať, ako by to dopadlo, keby sa v zmysle

predpisu obnovili pásovým dorubom a vystavili otvorenú porastovú stenu víchrici, ktorá len v samotnom objekte vyvrátila a zlomila cez 25000 m³ dreva.

Zabránit podobným problémom je cieľom v demonštračnom objekte Krám, ktorý je génovou základňou pre smrek. Jeho výmera je 522 ha a novým OLVH pripraveným ho obhospodarovať je Ján Schön. Takmer polovicu plochy tvoria rovnorodé 55-60 ročné porasty, umelo založené na mieste rozsiahlej kalamity z povojnového obdobia. Ich výchova silnými prebierkami je nevyhnutným opatrením na udržanie optimálneho štíhlostného koeficientu a žiaducu veľkosť zelenej časti koruny. Aktuálny predpis ťažby vo väčšine z nich je preto na úrovni až 15% zásoby, čo spolu s hmotou husto navrhnutej siete približovacích liniek znamená niekde až 100m³/ha. Zároveň v tých častiach, kde dochádza k spontánnej prirodzenej obnove bude vzhľadom na ich ideálny vek možné začať s prebudovou. Rubné porasty budú obnovované skupinovými clonnými rubmi na 1 výšku porastu. Tie sú najlepším riešením tak pre pestovateľské ciele ako aj pre zachovanie atraktivity Lesníckeho skanzenu, ktorý ohraničujú a pre ktorý by sa ich rozparcelovania pásovými prvkami určite nehodilo.

K prírode blízkeho lesu má najbližšie demonštračný objekt Dobročský prales s výmerou 312 ha, ktorého 1/3 tvorí prírodná rezervácia ponechaná na samovývoj. Dlhodobým cieľom OLVH Miroslava Pažického je na zostávajúcich 2/3 vytvoriť trvalý viacetážový les ako porovnávací objekt k bezzásahovej pralesnej časti. Pri výchovných zásahoch sa začne postupne s prebudovou, obnova bude realizovaná výlučne skupinovým alebo jednotlivým výberom. Zvýšenou starostlivosťou o jedľové prirodzené zmladenie aj s pomocou maloplošných oplôtok by sa v tejto časti mal zachovať stabilný podiel zachovať stabilný podiel jedle, ktorá je v nárastoch pralesa už značne redukovaná a nahradená listnácami.

Hlbšie v baloc-

kých lesoch a trochu bokom od frekventovaných trás sú 2 objekty, ležiace na hranici lesných obvodov, obhospodarovaných OLVH Ing. Vojtechom Ilčíkom a Ing. Martinom Daxnerom. Spolu majú výmeru takmer 350 ha, sú súčasťou vtáčieho územia a zároveň vsadené medzi prírodné rezervácie Zadná Poľana a Hrončokový Grúň. Dostatočný dôvod na to, aby porasty, ktoré z väčšej časti vstupujú do rubného veku, neboli rozkúskované okrajovými clonnými rubmi ale zachovali prírodný charakter celého územia využitím jemnejších postupov. K tomu účelu bude potrebné vykonať ich dôkladné rozčlenenie a následne odcláňať skupinky prirodzeného zmladenia buka a javora v malých skupinách, smreka aj jednotlivým výberom. „Zašetrovanie“ ťažby nie je účelom, plánovaný etát bude zrealizovaný v plnej výške.

A to je aj cieľom prírode blízkeho obhospodarovania na vysoko bonitných balockých stanovištiach. Využití ich produkčnú silu ale zároveň zvýšiť ich stabilitu aj cez zmenu porastovej štruktúry smerom k vertikálnej výstavbe. Aby aj po víchrici, ktorej ťažko odolávajú i výberkové lesy a ktorou sa preláme či dokonca rozvráti horná vrstva, zoslali v poraste mladšie vývojové štádiá, okamžite schopné prevziať funkciu lesa. Na holých plochách po tatranskej kalamite to môže trvať celé desaťročia... ●

Poľovníctvo na webe

II. časť

Peter GOGOLA

Éra elektronických médií zasahuje do každodenného života. Napriek tomu, že tlačeneé noviny a časopisy asi nikdy úplne nevymiznú, elektronické médiá postupne preberajú pozíciu lídra na trhu s informáciami. Špecifickým médiom je internet. Objem informácií, ktoré je možné z tohto zdroja získať, je nepredstaviteľný. Čokoľvek, čo vás zaujíma, nájdete pomocou internetového prehliadača doslova za pár sekúnd. A že sa to týka aj poľovníctva, o tom niet pochýb. Zrejme najkvalitnejšou elektronickou informačnou databázou v slovenskom (a maďarskom) jazyku je webová stránka www.polovnictvo.com, Prvú časť rozhovoru s jej „duchovným otcom“, vášnivým poľovníkom, fotografom a pilotom bezmotorových lietadiel Frigyesom Takácsom sme uverejnili v minulom čísle LESNÍKA. V tomto čísle publikujeme druhú časť rozhovoru.

Máte prehľad o tom, koľko návštevníkov denne zhládne Vašu webovú stránku? Ktorá jazyková mutácia je sledovanejšia - slovenská alebo maďarská?

Návštevnosť webovej stránky sa stále mení. Pohybuje to denne okolo 700, čo je mesačne 20 – 23 000 návštevníkov. Máme 2500 registrovaných návštevníkov a tento počet sa denne zvyšuje o 5 až 10 nových členov. Tie údaje platia pre Poľovnícku informačnú databázu. Maďarská jazyková mutácia je slabšia. Tam je mesačná návštevnosť okolo 8000 návštevníkov a máme iba 1300 registrovaných členov. Maďarská stránka slúži iba na to, aby naše výsledky z oblasti poľovníctva, lesníctva a ochrany prírody boli pre našich južných susedov ponúkané z prvej ruky. Dosť dobre poznám stav ich poľovníctva, preto môžem vyhlásiť, že máme čo ukazovať a máme veľa vecí, na ktoré môžeme byť právom hrdí. Aj napriek k tomu, že na Slovensku je menej zveri ako u našich južných susedov, u nás sa poľuje kultúrnejšie a viac sa dbá na dodržiavanie tak predpisov ako aj poľovníckych zvykov. Otázkou je iba to, že do kedy?

Ľudia vo Vašom okolí vedia, že ste človek s mnohými záľubami. Comu – okrem poľovníctva a internetu – venujete svoj čas?

Som technický typ. Živím sa ako strojník na stavebných strojoch. Ani sám neviem ako sa do mňa dostali tie gény kto-

ré ma nainfikovali vášňou poľovníctva. Nikto z predkov totiž nepoľuje. Napriek tomu, že skôr som začal poľovať ako lietať, ťažko mi je povedať, ktorá vášeň je vo mne väčšia. Ale skôr to lietanie. Tak pre poľovníctvo ako aj pre lietanie je potrebné široké spektrum vedomostí a pevné sebaovládanie, ale tieto dve vášne si vyžadujú úplne iné povahové vlastnosti človeka.

Dakujem za rozhovor.

Je úžasné stretnúť človeka, ktorý je tak zanietajm fanúšikom rôznorodých záľub. Ostáva mi sňať svoj imaginárny klobúk v úcte pred skvelým človekom, pánom Takácsom, ktorého priatelia oslovujú familiárne „Frico“. Na jeho poľovnícku webovú stránku sa pozrieme v budúcom čísle. ●

K údajom o neúmernom náraste vydry riečnej v povodí rieky Hornád, prípadne v iných povodiach, ktoré nám z literárnych prameňov ministerstvo cituje sú jednak 30 rokov staré a tie z rokov 2003-2004 sa opierajú o dielci prieskum, keď na 50 km vodných tokov Hornád, Veľká Biela Voda a Vernársky potok bolo zistených 13 jedincov vydry riečnej, pričom ťažisko teritórii 2-3 jedincov bolo údajne mimo tohto územia.

Keďže SRZ nemá odborníkov na vydru a výskumom vydry sa nezaoberá, ťažko oponovať týmto číslam, ale dovoľme si upozorniť na starší údaj publikovaný Chudíkom, ktorý zistil, že na 1 vydru pripadli v priemere 4 km hlavného toku. Jednalo sa o toky, ktoré boli veľmi dobre až výborne zarybnené. V tomto prípade na 50 km vodných tokoch a zistených 13 jedincov pripadá 3,84 km toku na jeden exemplár vydry, čo potvrdzuje výsledky citovaného autora. Aspoň malá satisfakcia pre rybárov, že sa vzorne starajú o zverenú rybársku revíriu...

Ku škodám na pstruhových rybníčkoch v Novoveskej Huti sa nemienime vracaať, sú oplotené a ako ministerstvo v stanovisku uvádza pre vydru je voľný prístup po vodnom toku do rybníčkov a zároveň priznáva, že „občasné“ prelovenie vydrú potoka Hlinica a ostatných chovných potokov „je možné“. Je preto evidentné, že škody jednoznačne idú na vrub vydre.

V meste Spišská Nová Ves sa vyskytoval jeden jedinec vydry riečnej, ktorý sa celú zimu zdržiaval pod ľadovými kryhami pri vodnom stupni na sídlisku Mier. Jedinec odtiaľ vychádzal o 16,00 hod., a prelovoval úseky rieky Hornád proti prúdu asi 800 m, alebo po prúde asi 2000 m. Z desiatich nočných pozorovaní bol len dvakrát pri tomto jedincovi zistený ďalší jedinec vydry, pričom vždy bol kontrolovaný celý úsek Hornádu cez mesto Spišská Nová Ves. Prítomnosť tejto vydry, vrátane obratného lovu rýb, bola pozitívne a s obdivom vnímaná verejnosťou. Týmto, že táto vydra bola v úseku asi 3 km pozorovaná v rôznom čase a na rôznych miestach, dospeli pravdepodobne rybári k záveru, že ide o 6 vydier na Hornáde v meste Spišská Nová Ves.

Toľko z odpovede ministerstva na konkrétny poznatok rybárov. Nevyučujeme, že tento poznatok je správny, nakoľko nikto z rybárov v Spišskej Novej Vsi jej chovanie nonstop nesledoval a nie je odborníkom na biológiu vydry.

Pokiaľ to isté chce ministerstvo aplikovať aj na rybníčnú sústavu v Košarovciach, nemá pravdu. Tam sú vydry sledované pracovníkmi rybníčného hospodárstva, pretože pracovníci strediska sú na rybníkoch nepretržite 24 hodín a vydra je monitorovaná aj v noci. Konštatovanie, že vydry preferujú ryby

Vydra sekunduje kormoránovi

(dokončenie z Lesníka č. 7-8)

Stanislav GÉCI

do 15 cm (80%) je len teória. Prax je úplne iná a vydra práve zaujíma väčšia násada rýb. Ak väčšiu násadu rýb nemá, konzumuje aj menšie ryby. Pár metrov od rybníckej sústavy tečie riečka Olka, ale vydry jednoznačne preferujú ľahšiu korisť v rybníčnom chove. V závere listu sa uvádza: Vo vašom liste uvádzané lokality výskytu vydry sú tradičnými teritóriami, dlhodobo využívanými týmto cicavcom a sú o nich zmienky i v starších prácach venovaných vydre v minulosti. Súčasťou potravy vydry sú samozrejme aj iné druhy rýb ako komerčne (športovo) využívané a iné živočíchy (obojživelníky, plazy, vtáky, cicavce) a jej predácia nemôže byť hlavnou príčinou úbytku rýb v tokoch.

Priznanie náhrady škôd n. „voľných“ vodách z dôvodu predácie vydry nie je zaužívané ani v iných európskych krajinách a v tomto smere MŽP SR neplánuje iniciovať žiadne legislatívne zmeny. V niektorých štátoch EÚ, kde sa vydra vyskytuje sa dokonca neuhádza ani škoda spôsobovaná vydrú na rybochovných zariadeniach. Nevyhnutným predpokladom priznania náhrady škody je použitie preventívnych opatrení zabraňujúcich vydre v prístupe k nádržiam, rybníkom alebo sádkam. Patrí medzi ne vyššia diverzita a nižšia denzita rybej obsádky, zlepšenie stanovišť v rybníkoch, oplotenie (zapustenie do zeme aspoň 20-30 cm a vo výške najmenej 100 cm nad povrchom, podpora elektrickým ohradníkom, mreže na prítokoch a odtokoch...), zakrývanie otvorov na zamrznutých rybníkoch a pod.

Pretože na voľných vodách i vo vodných nádržiach a rybníckych sústavách pôsobia mnohé iné faktory (klimatické vplyvy, znečistenie, zlé hospodárenie, pytlíctvo, iní predátori), nie je možné pripísať vydre všetky straty na hospodárení i úbytok rýb v tečúcich vodách. Nápadné je to u lipňa tymiánového: na jeseň do voľnej vody vypustené na granulách odchované jednorôčné lipne sa nevedia v krátkej dobe adaptovať na prirodzenú hmyziu potravu a sú z väčšej časti len potravou pstruhov. Na škodu spôsobenú vydrú je rybármi usudzované len na základe malého počtu vylovených rýb na jeseň.

V rámci dotácií cez Environmentálny fond bolo pre Slovenský rybársky zväz a jeho organizácie poskytnutých v r. 2004 celkovo 5,3 mil. Sk na projekty Obnova priaznivého stavu ichtyocenóz vo voľných vodách v rybárskom užívaní SRZ a Potravná dotácia rybných násad pre vydrú riečnu, v r. 2005 to bolo celkovo 3,67 mil. Sk na projekty Zachovanie priaznivého stavu ichtyocenóz vo voľných vodách v rybárskom užívaní SRZ a revitalizácie Hrona a Rimavy (zdroj: www.envirofond.sk).

Z uvedeného dôvodu sme preto toho názoru, že MŽP SR venuje uvedenej problematike dostatok priestoru aj finančných prostriedkov, ktorých pre rozdelenie a použitie realizuje samotný Slovenský rybársky zväz. Toľko na záver z listu.

Ani raz v liste neodznelo, že vydra je mäsožravec špecializujúci sa najmä na ryby. Zabezpečenie ochrany rýb pred vniknutím do chovov rýb podľa predstáv ochranárov má ďaleko od racionálneho myslenia. Práve zlepšenie čistoty vôd od začiatku 90 rokov minulého storočia „môže“ za to, že nastala priam explózia populácie vydry, klimatické vplyvy práve nahrávajú vydre, ktorá sa v období sucha, ktoré tu bolo v r. 2003 a koncom minulého roku priam realizuje v tokoch s minimálnymi prítokmi vody, pytlíctvo sa viac ako po iné roky darí rybárom eliminovať a zlé hospodárenie, tomu nerozumieme, čo pod týmto bolo myslené. Podľa slov niektorých ochrancov prírody sa vydrám darí preto,

lebo „rybári ich dobre krmia“. Zrejme toto bolo myslené pod týmto zlým hospodárením. Rybári sú v zmysle zákona o rybárstve povinní revíry riadne zarybňovať. Áno, sú v tom aj iní predátori, na prvom mieste kormorán veľký, ktorému spomínané milióny z Environmentálneho fondu vystačia na dva týždne zimného hodovania na slovenských vodných tokoch a nádržiach.

Posledným nezmyselným tvrdením na záver je, že jednorôčná násada lipňa je odchovávaná výlučne na granulách a vypúšťaná je na jeseň do voľnej vody, kde sa v krátkej dobe nedokáže adaptovať na prirodzenú hmyziu potravu a je z väčšej časti potravou pstruha potočného.

Po prvé: rapidne úbytky rýb sú evidované v posledných rokoch a podotýkame kombinovaný odchov lipňa t.j. z častí na granulách, ale aj na prirodzenej zložke potravy na Slovensku beží aspoň 15 rokov. Po druhé: lipeň je veľmi adaptabilná ryba, lepšie adaptabilná ako pstruh a je vysádzovaná v drvivej väčšine do 15. októbra, kedy je ešte dosť náletového hmyzu a po tretie, fenotypové správanie lipňa je úplne odlišné, ako fenotypové správanie pstruha potočného. Ak pstruh potočný hľadá útočisko pri brehoch v skrýšach (ak vodný tok nie je zregulovaný), lipieň uteká hore prúdom toku v skupinkách a stáva sa preto ľahkou korisťou či už vydry, alebo kormorána. Pstruh je samozrejme dravec a v lipňových, resp. v pstruhových vodách vhodných pre život lipňa sa nedá vyhnúť tomu, aby neskončil napríklad aj lipňa. Ale toho lipňa kúpili tiež len rybári zo svojich skromných finančných prostriedkov ...

Páčil sa nám citát z knihy, ktorej autorom je Jozef Sládek a kolektív vydané v roku 1989 pod názvom „Aby prežili rok 2000“. Autor v ňom na záver kapitoly o vydre riečnej píše: „Prvú etapu vybíjania vydry nielen u nás, ale v celej Európe mali na svedomí predovšetkým rybári. Ich nenávisť proti tomuto zvieratú nepoznala hraníc a ničili ho všetkými prostriedkami. Intenzita vybíjania narastala s rozvojom rybochovných zariadení a pri umelom vysádzovaní rýb do rybníkov, riek a potokov. Na nejednej rybárskej výstave napríklad v Čechách ešte v 50. rokoch (myslí sa minulého storočia) boli inštalované nápisy „VYDRÁM ZMAR“ z vydrích lebiek a kožuchy z vydrích koží neboli veľkou vzácnosťou“. To nepotrebuje komentár. Garde sa obrátilo a môžeme v súčasnej dobe nápis zaktualizovať „RYBÁM ZMAR“.

Ing. Stanislav Géci
je ichtyológ R SRZ Žilina

O baranine v „dižkach“, lesoch za socializmu a o dobrom plate

Chvastejov. Pozoruhodné miesto lesníckej mozaiky Slovenska. Hoci sa osada tohto mena prepadla v čase celkom nedávno, dnes nad tunajšími rozvalinami víťazí les a o živote jej obyvateľov vedia už len nemnohi...

Štyri, či päť domov na horských lúkach si pár kilometrov nad Haburou začiatkom 20. storočia buduje niekoľko rodín vrátiť sa z Ameriky. Medzi nimi aj Matlagovci. Dcéra Anna sa časom vydáva za lesníka Fedora PAČUTU. V roku 1928 sa sťahujú do horárne, ktorú si vlastnoručne vybudovali len kus poniže osady. A tu sa začína dnešný trojgeneračný príbeh.

Pačutovci na Chvastejove bez električky, vodovodu a prístupovej cesty prežili v lesoch pod poľskou hranicou neuveriteľných 60 rokov. Keď ich v roku 1957 navštevuje redaktor Východoslovenských lesov Štefan SAHÚL, na otázku ako to tu vydržia odpovedajú jednoducho: „Nie je to také strašné. Len si zvyknúť. A keď tu má človek svoju prácu...“

História chvastejovskej horárne sa uzatvára v roku 1967, keď Anna a Fedor Pačutovci odchádzajú dožiť do Stropkova k dcére Júlii a zaťovi Jozefovi VERBOVI, tiež lesníkovi. Od vtedy miesto pustne...

Chodník vedúci k zarastenej horárni nachádzame po krátkom hľadaní. Sprevádzajú ma Pačutov vnuk Ing. Marián VERBA, vedúci Lesnej správy Stropkov na vranovskom závode.

Jozef a Marián VERBA

Cestovateľ

Odkiaľ prichádzame...

Ján MIČOVSKÝ

...vieš, dnes to už naozaj vypadá ako sen. Ale strávil som tu u starých rodičov do svojich deviatich rokov veľa krásnych chvíľ. V lete sme sem chodievali pešo a v zime na lyžiach. Dedo sa príkladne staral o les, vlastné gazdovstvo bolo uňho na druhom mieste. To mala na starosti babka. Bola to božia žena prežiaraná dobrotou. Keď zahrnelo nikdy sme neutekali k rodičom, ale k nej. Žili tu sebestačne, na jeseň sa nakúpil petrolej, soľ a cukor a do Habury cez zimu ani neschádzali. Jedla sa najmä solená baranina, ktorú nakladali do drevených súdkov - „dižkov“. Okolité lesy mal prenajaté nejaký gróf. Cez vojnu dedo pomáhal partizánom, za čo dostal od prezidenta Novotného pamätnú medailu. Koncom 50-tych rokov mu pribudlo veľa urbárov, ktoré boli v zlom stave. Sadenice pre ne si pestoval vo vlastnej škôlke, ktorá bola vyhodnotená ako druhá najlepšia v celom kraji. Semeno vždy zbieral sám. Okrem toho zakladal semeníštia. Nech je ako chce, pôvod svojich sadenic určite poznal...

Spomínal si mi, že horáreň bola postavená v roku 1928, no na priečeli je letopočet 1939...

Správne sú obidva dátumy. Horáreň v tridsiatom deviatom vyhorela a vtedy bola aj obnovená...

Staré časy zvyknú vypadáť idyllicky, hoci také iste vždy neboli. Presunme sa k tým dnešným, ktoré raz možno budú našim potomkom tiež pripadať romantické... Ako ich vnímaš ty?

Zmenilo sa veru kadečo, technológie, hospodárske spôsoby i kalkulačky... Od roku 1980, keď som nastúpil na svoje prvé lesnícke miesto sú zmeny možno väčšie, ako za celú dobu našich dedov a otcov. Myslím, že lesy za socializmu sme spravovali zle. Nie, že by sme nechceli, či nevedeli, ale robili sme veľa činností, aj nelesníckych, a akosi sme nestíhali nad podstatou lesníctva veľmi rozmýšľať. Naš prístup k lesu bol taký

priemyselný, vytratil sa z neho cit. Plnili sme kubíky a nevideli prirodzené zmladenie... Stále sme čosi naháňali - obutie na pásaky, chomúty pre kone, lišty pre pilčíkov... A často nás pri tom ešte aj klamali... Je to paradoxné, že dnes nás je omnoho menej, no akosi lepšie vidíme, čo treba lesu. A hneď je tu aj ďalší paradox - napriek tomu, že „326 - ka“ je oproti predchádzajúcemu lesnému zákonu benevolentnejšia, stali sme sa pri hospodárení uvážlivejší...! Istoty starých čias sa síce pominuli, no lesu to rozhodne prospelo!

Mnohí však hovoria, že práve dnes nič nestíhajú...

No, tak sa pri tom pozastavme! Ak sme už hovorili o zmenách, tak možno najväčšia zmena je v tom, že organizácia práce bola kedysi založená na istom individualizme. Lesník bol na obvode konečnou autoritou - o všetko sa staral a za všetko bol zodpovedný. Dnes je potrebný viac kolektívny prístup. A možno v tom je kľúč aj k dnešnému systému práce. Pracovné náplne sú urobené dobre, no nemožno ich vnímať nezávisle od seba. Ak sa na správe zídu individualisti, ktorí vidia len svoj obvod, svoju činnosť, nebude to dobre fungovať! Ak si však vedia pomáhať, dá sa všetko zvládnuť. Ide však aj o osobnú výkonnosť: pri vyznačovaní ťažby treba hospodárovi pomôcť, no ak tento dopredu tvrdí, že sa za štyri mesiace nedá vyznačiť 5.000 kubíkov, potom je chyba v ňom!

Horáreň na Chvastejove

Návrat z poľovačky

S brigádnickami

Takže dnešná organizačná štruktúra ti v podstate vyhovuje?

Odpoviem ti úprimne, ale trochu odbočím. Všetko treba vnímať v istom vývoji. Rozhodujúci sú ľudia, to bude platiť vždy. Zoberme si napríklad výberové konania na dodávateľov prác. Keď bola váha položená len na cene, spôsobilo to veľa zla. Doslova sme vyhnaní osvedčených pracovníkov z lesa a vpustili tých, ktorí mali odvahu, no máločo o lese vedeli. Chyba sa napravila, výbery sa už robia na dlhšie obdobia, je pri nich aj OLH a cena nie je jediným kritériom. Priznám sa, že sám robím všetko preto, aby som dodávateľov, ktorí sú schopní dodržať cenový limit na správe udržal. Napríklad sa snažím pre nich ušetriť rozpracované porasty, ktoré nejdú do výberu... Časté výmeny dodávateľov veľmi ohrozujú kvalitu i množstvo práce. A z toho potom vyplýva aj atmosféra v kolektíve... Mám svoj názor aj na výber THZ. Neveľmi som súhlasil s preferovaným postupom, že na každé miesto treba vyhlásiť výberové konanie. Niekedy práve poznanie kto a z kadiaľ prichádza a čo tam dokázal, má väčšiu cenu ako výsledok akéhokoľvek výberového pohovoru. Jednoducho – ak sa má udržať kolektívny duch, tak musím mať možnosť ovplyvniť výber ľudí s ktorými mám denne robiť! No, aby som ti však odpovedal: úlohy sa dajú zvládnuť aj v dnešnej organizačnej štruktúre, ale tak ako sa vylepšili výberové konania treba ešte zmeniť aj iné veci...

Marián Verba si za 26 rokov doterajšej služby odkúšal všetky funkcie rozhodujúceho stupňa lesnej prevádzky. Nikdy, ani vtedy keď venoval diaľkovému štúdiu lesníctva každú dovolenku, neľutoval, že sa pridá k „robotníkom lesa“. A nemrzí ho ani to, že jeho tri deti si vybrali inú cestu a aspoň nateraz tak uzavreli lesnícku etapu v rodine Verbocov. Veď, ako hovorí, každý má právo hľadať svoje miesto pod slnkom a dnes je tých možností naozaj veľa.

„Ak by mi nejaká konkurencia ponúkala miesto, hoci aj oveľa lepšie zaplatené, neváham ani chvíľu a – ostanem tu! Myslím, že podmienky, ktoré máme v štátnych lesoch sú oproti súkromným lesom neporovnateľné. Nejde len o to, že si náš podnik voči zamestnancom vždy plnil všetky záväzky, ale cením si aj to, že každý, kto chce, má u nás možnosť na seba pracovať.“

Nuž, naturálna mzda môže mať rôzne podoby. A tá, o ktorej hovorí Marián Verba naozaj má svoju hodnotu. Hoci si to často ani neuvedomujeme.

Ktoré?

Veľký dôraz sme dnes dali na OLH, myslím, že až priveľký. Mne tam niekde chýba lesník. Trocha sme naňho zabudli a pritom práve on rozhoduje o tržbách celého podniku! Ak on nezvládne manipuláciu, peniaze nám utekajú. Myslím, že sme pozíciu lesníka nedocenili. Nehovorím o plati, ale o roli, ktorú sme mu prisúdili. Tá je oproti bývalému lesníkovi psychologicky nižšia a on sa s tým vo svojom vnútri nezmieril! Treba nám stanoviť pravidlo, že aj lesník musí v istom čase spraviť skúšky OLH. Stúpne tak kvalita práce i vnútorná konkurencia. No, ak mám byť celkom úprimný, tak som presvedčený, že vývoj bude skôr, či neskôr smerovať k menším lesným obvodom...! Ale nevenujme sa len obvodom! Zmeny sú potrebné aj na úrovni lesných správ. Sme stále len nákladové stredisko. Myslím, že rentové pomery každej správy by bolo potrebné vyjadriť komplexnejšie. Páčila sa mi myšlienka, s ktorou sa uvažovalo kedysi za správ lesov. Finančná úroveň správy mala byť do istej miery závislá od vnútropodnikových cien za dodávky dreva. Myslím, že takéto chápanie pozície lesnej správy, na ktorej sa realizuje podstatná časť finančného obratu by bolo komplexnejšie a ekonomike podniku by prospelo...

Na záver využívam možnosť spýtať sa Jozefa VERBU, Mariánovho otca, ako Chvastejovskú samotu vlastne objavil...

Neobjavil som samotu, ale najmladšiu z dcér Fedora Pačutu, ktorá bola učiteľkou v Stropkove. Hrávali sme tam spolu v ochotníckom divadle. Keď sme sa vzali, žili sme začas aj na Chvastejove. Robil som tam lesníka na poľsi Borov, ktoré patrilo pod Lesný závod Medzilaborce. Veľa sme vtedy zalesňovali. Ženy si tam robotu veľmi vážili. Dodnes na ne rád spomínam: Mária Benková, Anna Tokárová, Zuzana Sičáková... O vykonaných prácach i tom, čo kde ešte treba urobiť mali tieto ženy vynikajúci prehľad. S Chvastejovom sa mi spájajú aj výborné svokrine koláče - makoše, fučky, opresky – ktoré boli každú nedeľu na stole. Na samote sa občas pristavili financí, ktorí slúžili na hranici.

Ba, niektorí sa ukázali aj častejšie... A tak sa ďalšie dve Pačutove dcéry, moje švagriné, vydali ďaleko – jedna do Bratislavy a druhá do Nitry. Neskôr sme sa s manželkou presťahovali do Stropkova. Robil som tam potom 24 rokov lesníka na obvode v Dupline, no takú autoritu, ako mal svokor som ja vo svojej službe nikdy nezažil. Myslím, že dnes by som už nedokázal v lesoch robiť, príliš veľa sa toho zmenilo. V technike k lepšiemu, ale neviem, či aj vo vzťahoch medzi ľuďmi... ●

Chvastejov

Katastrálna mapa z rokov 1881-82 znázorňuje na mieste dnešného Chvastejova jedinú stavbu – malý drevený domček slúžiaci pravdepodobne pre pocestných, ktorí vozovou cestou prechádzali do susednej Haliče. Okolité lesy a poľa patrili do roku 1901 známemu rusínskemu dejateľovi Adolfovi I. Dobrianskemu, ale pozemky na Chvastejove vlastnil statkár Turkyňák. Tento na prelome 19. a 20. storočia odpovedá na list rusínskych vystaňovalcov z Ameriky, ktorí si chcú kúpiť pozemky v Habure, že im ich môže predať v lokalite „za kostolom“. Vystaňovalci uzatvárajú obchod ešte pred narodením, netušiac, že pozemky sú síce za kostolom, ale – 3 kilometre na sever od obce! Na ospravedlnenie Turkyňáka môže slúžiť iba to, že Habura, ktorá bola v roku 1900 počtom obyvateľov ľudnatejšia ako neďaleké Medzilaborce, už nemala v okolí, napriek značnému odlesneniu, voľné pozemky. A tak navrátilcom po príchode do Habury neostávalo nič iné, iba začať žiť na „na chvoste“ (z toho vzniklo pomenovanie lokality) na nehostinných pozemkoch v obklúčení bukových lesov.

Rodiny na Chvastejove sa časom rozrástli a nakoniec vytvorili ojedinelú osadu ktorú tvorilo 5 domov. Ich deti po 2. svetovej vojne odchádzajú, aby nakoniec ako posledná opustila osadu rodina Komanických v roku 1973.

Dnes o niekdajšom živote vypovedajú len nádherné podhorské lúky s miznúcimi pozostatkami bývalej osady. V lokalite Chvastejova vyniká exemplár lipy veľkolistej, ktorý bol na návrh osadníkov vyhlásený v roku 1994 za chránený strom.

Údaje pochádzajú od Ing. Miroslava PORADU, odborného radcu úradu životného prostredia v Medzilaborciach, lesníka, ktorý trpezlivo mapuje históriu rodného kraja.

Ked' sa chce... ... aj dva póly môžu mať k sebe bližšie.

Igor VISZLAI

Na prvý pohľad ťažko predstavitelné, no predsa, čo len pri troche dobrej vôle realizovateľné sa stalo skutočnosťou. Na teritóriu OZ Revúca, v jeho juhovýchodnej časti, ktorá zasahuje až do „východoslovenského kraja“, pri obci Dlhá Ves sa na prelome júla a augusta konal 30. východoslovenský tábor ochrancov prírody a krajiny.

Jeho organizátori oslovili aj nás, lesníkov o podporu tohto podujatia. Suchý rozkonárený „strom sponzorov“ alebo klátiky ku táboráku predstavovali pomoc, ktorú sme vedeli zabezpečiť. Prekvapila ma však požiadavka, či by sme boli schopní pomôcť organizačne – poskytnúť fundovaného pracovníka, ktorý by bol vedúcim lesníckej sekcie. Keďže si myslím, že odborníkov a aj po ľudskej stránke zodpovedných ľudí na to máme, po konzultácii priamo s lesníkom (toho času vedúcim ES Tornaľa) Karolom

Vargom, som ho za vedúceho lesníckej sekcie na požadované dni uvoľnil.

S určitou dávkou zvedavosti z reakcie som organizátorom ešte ponúkol pre detskú sekciu prezentáciu lesnej pedagogiky. Predsa len, medzi nádejných ochrancov prírody zasievať myšlienky lesníctva... Ale pozitívny ohlas príjemne prekvapil aj mňa. Dohodnutie termínu bolo už len formalita a tak 2. augusta štvorica lesných pedagógov rozbalila svoje pomôcky v strede onoho tábora. Vnímanie prírody všetkými zmyslami oslovilo nie len detských účastníkov, ale aj ich mamičky, otecka, dokonca aj kolegyné – lesníčky z poľských štátnych lesov. Do zhotovovania vtáčích búdok pre sýkorky a mucháriky sa hrnuli aj ďalší z tábora. Vyše štyridsať tu vyrobených búdok bude vyvesených najmä na východnom Slovensku, ale aj vo Wieliczke v Poľsku, na Záhorí, Horehroní i Orave. Výlet k Silickej ladanici bol veľmi príjemným spštením programu a pri záverečnom kruhu účastníkov programu boli vyslovené len slová uznania a dotazy, ako je možné takéto aktivity zabezpečiť aj v miesta bydliska táborníkov. Naše usmernenie v tom, že treba osloviť najbližší odštepový závod štátnych lesov, na ktorom by už mal byť určite vyškolený lesný pedagóg, snáď nájde pochopenie u našich kolegov a takýmto záujmom sa neodvrátia chrbtom.

Treba si uvedomiť, že práve v malej detskej dušičke bude prebiehať boj myšlienok, či to tí lesníci robia dobre, alebo treba všetko pred každým chrániť. Keď sme zažali iskru, je na nás, či z nej rozducháme ohník. Aj to je jedna z ciest, ako laickej verejnosti môžeme popri hrách vysvetliť súvislosti v lese a činnosť lesníkov. Pri jednej z aktivít, v ktorej simulujeme hrovou formou rast lesa od semienka po mohutné stromy, si deti samé odvodzujú, že lesník musí stromy aj rúbať. A keď to dieťa nahlas vysloví samo, ja hovorím, že je náš – pochopil. Potom to už len nesmieme zanedbať, kolegovia! ●

Ing. Igor Vizslai je riaditeľ OZ Revúca

Stretnutie pod Klenovou

Ján HUDÁK

V apríli sme si čas nevedeli zosúladiť tak, aby sme stretnutie mohli nazvať „v mesiaci lesov“. Máj nám počasím neprial, a tak sme sa konečne stretli až v júni, v našej známej lokalite Stratená.

Kto?

Lesná správa Chtelnica a trieda 6.A zo Základnej školy Chtelnica.

Program, dávno dohodnutý s riaditeľkou ZŠ Mgr. Ruženkou Lukačovičovou, sa nám podarilo naplniť do poslednej bodky. Pod vedením OĽH Mariána Brisudu, žiaci 6.A pomohli pri likvidácii odpadu po „návštevníkoch“ lesa v okolí rekreačného strediska Vítek. Sami boli prekvapení množstvom plastového a iného odpadu po „paštíkových“ návštevníkoch.

Po práci v prospech čistenia lesa sa všetci presunuli na Stratenú. Tu ich privítal ved. LS Ing. Ján Hudák, ktorý ich v skratke oboznámil s lokalitou, pôsobnosťou a činnosťou LS. Samostatne sa poďakoval za doobedňajšiu činnosť, pri ktorej zrejme pochopili význam čistoty prostredia, ktoré slúži nielen im, ale aj ostatným návštevníkom lesa. Následne bol pre deti pripravený ďalší zaujímavý program. Pre vyhľadovaných opekanie, pre neunavených loptové hry a pre všetkých, ktorí sa chceli zúčastniť súťaže v streľbe zo vzduchovky, obnovenie si vedomostí z prírodopisu, pri poznávaní letorastov hlavných drevín Malých Karpát. Buk za dub, jaseň za orech a ďalšie neúspešne označenie, pod odborným dohľadom lesného personálu boli v krátkej dobe nahradené správnym zaradením jednotlivých drevín všetkými účastníkmi. V závere dňa, sa dievčatá nedali zahanbiť a boli rovnocennými súpermi chlapcom v mužskej disciplíne, streľbe zo vzduchovky.

Neskoršie, ale predsa, skonštatovali účastníci po skončení úspešne prežitého dňa a tešia sa opäť na jesennú akciu pri zbere gaštanov. ●

Ing. Ján Hudák je vedúci LS Chtelnica, OZ Smolenice
Foto: autor

To, čo do lesa nepatrí.

Vábienie v žemberovskej škole

Jana STAŇOVÁ

„Ahojte kamaráti, máte radi prírodu? Nemusíte mi ani odpovedať, pretože z toho množstva kresieb a malieb, ktoré tu všade v triede máte, vidím, že ste priatelia prírody, a teda aj lesa. Ozaj, čo to vlastne tá príroda je?“

Takto uviedol začiatok svojej prezentácie kolega Ing. Marek Homola v druhej triede žemberovskej základnej školy, ktorú navštevuje aj môj syn Adam.

Približne v januári zorganizovala triedna učiteľka Mgr. Ingrid Košťurová krátke besedy s jednotlivými rodičmi svojich žiakov na tému: povolanie môjho otca, mamičky.

Ja, oblasťná kontrolórka, som im v podstate nemohla predstaviť svoju prácu inak, ako porovnaním svojej pracovnej náplne s tým, čo robí aj školská inšpekcia. Čo, samozrejme, deti rýchlo pochopili. Veď koho by už len nadchla práca študovania smeru a zákonov, a tie potom porovnávať so skutočnosťou, overovať si, či to tak naozaj v tom „teréne funguje“.

Oveľa väčší úspech zožal môj manžel - lesník. Deti si radi vypočuli, ako taký les vzniká, ako sa musia o neho lesníci starať kým je malý, prečo sa musí starý les vypíliť a kedy je vlastne les starý, čo lesu škodí, ako nám ľuďom les pomáha (túto tému deti prevzali do svojej réžie - veď nie sú to žiadne „mestské“ detičky, ktoré poznajú les len z obrázkov).

Ďalšou vďačnou témou boli zážitky z nečakaných stretnutí so zverou. Samozrejme nevynechal ani zážitky zo stretnutí s niektorými ľud-

skými návštevníkmi lesov, ktorí majú s ľudským spoločne iba to, že ľudský je odvodené od slova ľudia. Títo návštevníci sa správajú neohľaduplne k prírode, k majetku štátu. Kvôli takýmto „ilegálnym“ návštevám a svojej vlastnej obrane si manžel zakúpil aj zbraň - revolver, ktorého ukážka mala značný ohlas najmä u chlapcov (daň za akčné krváky televízie).

Pri svojich poľovných skúsenostiach spomenul aj vábienie, ako činnosť, ktorou sa dá privolať a pozorovať inak plachá zver. No on sa vábieniu nevenuje, a tak deťom prisľúbil, že osloví kolegu, ktorý sa tomu lepšie rozumie. Slovo dalo slovo a 3. mája som uviedla kolegu Mareka medzi žiakov v žemberovskej škole.

Takmer ani 45 minút vyučovacej hodiny nestačilo na to, aby sme počúvali ručanie jelenej zveri, zvuky spokojnosti, ktoré vydáva diviacia zver pri nachádzaní potravy, viaceré hlasové prejavy mladšej a dospelšej srnčej zveri, vábienie líšky myškovčou a zajačím vrešadlom, ktoré musel imitátor na požiadanie žiakov viackrát predviesť (možno preto, že školákom vreskot pripomína nimi vydávaný hluk cez prestávky). Celá zvuková prezentácia bola vhodne doplnená vysvetlením významu a pôvodu predvádzaných zvukov s názorným porovnaním s ľudskou rečou. To, že Marekove hlasové ukážky na rôznych vábničkách mali úspech svedčí aj to, že ho deti pozvali na stretnutie aj na budúci školský rok. ●

Ing. Jana Staňová, oblasťná kontrolórka

Lesná pedagogika na internete

Peter GOGOLA

Slovenská republika

www.alea.sk - občianske združenie ALEA (Agentúra pre podporu lesníckych a ekologických aktivít) ●

Česká republika

www.lsvimperk.cz - ISŠL Vimperk

www.lesycr.cz - LČR, s. p. ●

www.ostravskelesy.cz - Ostravské mestské lesy ●

www.mze.cz - MZe ČR

www.uhul.cz - ÚHÚL Brandýs nad Labem ●

www.vulhm.cz - VÚLHM ●

www.npsumava.cz - NP a CHKO Šumava ●

www.slshranice.cz - SLŠ v Hranicích ●

www.lipka.cz/jezirko - Lesná škola Jezírko ●

Rakúsko

www.waldpaedagogik.at - stránky o lesnej pedagogike v Rakúsku ●

www.lebensministerium.at - ministerstvo poľnohospodárstva, lesníctva, životného prostredia a vodného hospodárstva ●

www.tierpark.at - Prírodný park Buchenberg ve Waidhofenu nad Ybbs ●

www.amstetten.at - Lesný chodník v Amstetten ●

Nemecko

www.waldsolarheim.de - Wald Solar Heim v Eberswalde ●

www.forstverein.de - stránky o lesnej pedagogike v Nemecku ●

www.jagd-online.de - stránky lesnej pedagogiky pre deti ●

Poľsko

www.lp.gov.pl - Lasy Państwowe ●

Fínsko

www.smy.fi - Finnish Forest Association ●

Maďarsko

www.tabor.sopron.hu - Lesné ekocentrum ●

www.nimfea.hu - NIMFEA - spolok na ochranu prírody ●

www.foek.hu - Zentai Kinga - nezávislé ekologické centrum ●

Celoerópske aktivity

www.paws.daa-bbo.de - Projekt PAWS - Pedagogické aktivity v lese ●

www.waldpaedagogik-europe.com - Wald Pädagogik Netzwerk ●

Dnes z OZ Smolenice

Chráňme les pre človeka, nie pred človekom!

Jozef MARKO

Krásny, vinársky kraj! Majestátny Smolenický zámok na úpätí Malých Karpát akoby držal ochrannú ruku nad malebnou obcou, rozkladajúcou sa pod ním. Na jej začiatku, v smere od Trnavy, stojí budova sídla OZ Smolenice. Krátko po ôsmej hodine do nej vchádzam, ale musím počkať – prebieha porada vedenia závodu. Zatiaľ si triedim v mysli prvé dojmy. Túto časť Slovenska nepoznám a tak teraz sedím v kancelárii vedľa sekretariátu riaditeľa plný očakávania, akých ľudí tu stretnem, čo nové sa dozviem a uvidím.

POCTIVCI PLNÚ VÝŠKU NAHRAD NEUČTÚJÚ

Ako sa už stalo dobrým zvykom, vďaka prístupu kolegov na odštepňoch závodoch, reportážnu cestu začínam aj na OZ Smolenice stretnutím so všetkými členmi jeho vedenia. Po porade sa mi nerozprchlí za povinnosťami. Naopak. Trepezlivo a otvorene odpovedajú na moje otázky a hovoria o tom, čo ich trápi i teší. Reč príde na pozíciu odborného lesného hospodára. V tejto súvislosti sa dozvedám, že niektorí OLH-áci si začali kupovať drahé autá s vysokou priemernou spotrebou pohonných hmôt a že si radi účtujú plnú výšku náhrad.

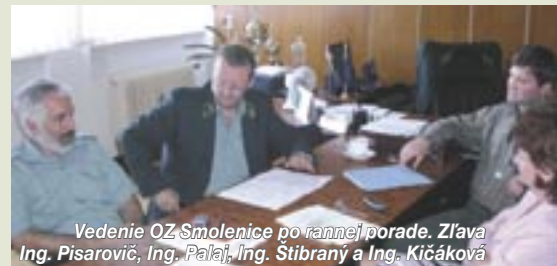
„Zneužívajú tak skutočnosť, že zatiaľ nie je zavedený účinný systém kontroly používania súkromných motorových vozidiel na služobné účely. Sme presvedčení, že podnik by mal okrem toho stanoviť aj spresňujúce podmienky na nákup áut. Stropom by mali byť vozidlá typu Lada Niva so spotrebou 11 až 12 litrov na sto kilometrov. Na generálnom riaditeľstve uznali našu pripomienku ako veľmi dobrú. Viete, my vo vedení závodu tie peniaze OLH-ákom za náhrady nezávidíme. Nech si ich majú. Ide nám ale o to, aby na tento systém nedoplácal podnik a poctivci, ktorí plnú výšku náhrad neučtujú a vykazujú iba tie pracovné cesty, ktoré aj skutočne absolvovali,“ hovorí riaditeľ Ing. Ondrej Kičák a ostatní unisono súhlasia.

Vedúci lesníckej výroby Ing. Oto Písarovič netají obavy zo zvládnutia ďal-

šieho problému. Do konca augusta majú byť na závodoch vyznačené ťažby na nasledujúci rok a následne spracovaná sortimentácia, ale v čase mojej návštevy ešte nemali v Smoleniciach k dispozícii program na spracovanie údajov z priemerkovania vzorníkovou metódou od firmy Foresta. „Hlavný problém vidím v zastúpení zvláštnej akosti a vláknine. Bude vzorník naozaj vzorníkom, odrážajúcim realitu? Ak nie, ako potom splníme záväzky zo zmlúv, ak budú naše informácie z neodskúšaného programu o kalkulovanej výťažnosti sortimentov na jednotlivých ťažbových prvkoch v rozpore so skutočnosťou?“

SMOLENIČANIA CHCÚ BYŤ PILOTNÝM ZÁVODOM

Napriek týmto obavám sú Smoleničania odhodlaní dopracovať sa na podobnú úroveň, akú majú v niektorých činnostiach ich kolegovia lesníci v š.p. Vojenské lesy a majetky Pliešovce. Nedávno ich navštívili v Javorine pod Tatrami a videli na vlastné oči, ako efektívne môže fungovať prepracovaný výrobný – obchodný logistický systém s moderným technickým vybavením, zrušením expedičných skladov a manipuláciou na odvozných miestach. Smoleničania v súčasnosti pracujú metódou surových kmeňov a nedokážu porovnať vymanipulovanie sortimentov na expedičných skladoch s plánovanou sortimentáciou na JPRL. Podľa slov Ing. Kičáka je smolenický OZ jeden

Vedenie OZ Smolenice po rannej porade. Zľava Ing. Písarovič, Ing. Palaj, Ing. Štibrány a Ing. Kičáková

z najlepšie vybavených v rámci š.p. LESY SR a aj preto by mohol plniť funkciu pilotného závodu, na ktorom by bol takýto systém implementovaný.

Nadobúdam pocit, že moji hostitelia nepatria k tým, ktorí sa zvyknú vyplakávať na ramenách. Príklad? Neuralgický bod fungovania každého závodu – lesné cesty. Smoleničania mali na ich údržbu a rekonštrukciu naplánovaných na tento rok 8 miliónov korún, podnik im schválil len 3 milióny. Pritom OZ Smolenice iba na opravu lesných ciest poškodených alebo zničených nedávnymi povodňami musia vynaložiť 5,5 mil. Sk! „Máme prísľub, že povodňové škody budú zohľadnené v hospodárskom výsledku závodu. Napriek tomu hľadáme možnosti, ako si pomôcť a ušetriť. Podarilo sa nám to napríklad na 1,2 kilometra dlhom úseku lesnej cesty použitím materiálu z miestnych zdrojov,“ informuje vedúci ekonomiky Ing. Peter Palaj.

Ďalšie prostriedky získava závod vďaka aktívnej práci s dlžníkmi. Výsledok? Výrazné zníženie pohľadávok, dohodnuté splátkové kalendáre, nekompromisný postup v prípade ich nedodržiavania až po výkon exekúcie. „Väčšina našich dlžníkov navrhnuté splátkové kalendáre uvítala, pretože im pomáhajú preklenúť problematické obdobia,“ bilancuje Ing. Kičák. Smoleničania patria medzi najlepšie závody aj v zhodnocovaní dreva, pretože na aukciách nepredávajú iba a výlučne cenné sortimenty, ale začali na

nich predávať aj piliarsku guľatinu III.A a III.B akosti. No a na hospodárskom výsledku to je samozrejme hneď vidieť.

PÔVODNE TO BOLA NAJŠKAREDŠIA BUDOVA V DEDINE

Smolenický závod je zaujímavý aj tým, že ako jediný spravuje v rámci š.p. LESY SR rybné hospodárstvo. Mierime teda s riaditeľom do Rybárne Parina. Presviedčam sa, že zariadenie má všetko, čo má mať, vrátane starostlivého personálu. Prekvapuje ma množstvo nádrží, plných kaprov, pstruhov dúhových a potočných, a sivoňa amerického. Vo výborných podmienkach na chov rýb tu dokážu odchovať podľa Ing. Kičáka dostatok plôdika na zarybňovanie vodných tokov a nádrží,

takto nejako by mala vyzerať každá lesná správa a jej okolie! Nová fasáda, parádny altánok, strihaný trávnik, drevená strieška nad vchodom, pergoly, udržiavané záhony s kvetmi a kríkmi. Všetko dielo tunajších lesníkov na čele s vedúcim lesnej správy Ing. Vladimírom Turanom: „No vidíte, pôvodne to bola

najškaredšia budova v dedine. Keď som hovoril s bývalým riaditeľom závodu o tom, ako ju chcem vylepšiť, povedal mi, že môžem robiť čo chcem, ale on mi na to nedá ani korunu. A tak sme si pomohli sami. Viete, o lesníkoch sa niekedy hanlivo tvrdí, že sú leniví, ale to nie je pravda. Tu každý z nás niečo urobil, zabezpečil, zmajstroval. Ale máme aj ďalšie nápady. Vysadili sme v areáli správy 25 druhov drevín, ku ktorým umiestnime tabuľky. Pre miestne deti tak vytvoríme malé arborétum.“

S Ing. Turanom absolvujem ešte dve zaujímavé zastávky. Na lesníckom náučnom chodníku, ktorý mienia lesníci rozšíriť v spolupráci so samosprávou obce Moravany, mesta Piešťany a angažovanými miestnymi podnikateľmi, no a potom u agilného starostu Moravian, ktorý je príkladom človeka, za ktorého hovorí činy. Napríklad stavba 140 nájomných bytov v obci s niečo vyše dvoma tisícami obyvateľov, teda neporovnateľne menšej ako je Žilina, ktorej primátor sa nedávno chválil v médiách postavením 250-tich nájomných bytov... Ing. Turan veľmi zaujímavo hovorí aj o tom, aký by mal byť vzťah lesníkov k návštevníkom lesa a vo mne natrvalo ostáva jeho myšlienka: „**Chráňme les pre človeka, nie pred človekom!**“ Takto vyjadrená filozofia je určite múdrejšia ako tá, ktorú vo vzťahu k verejnosti presadzujú ochrancovia prírody. Ak ju budeme v tejto podobe presadzovať my lesníci, určite si získame medzi ľuďmi oveľa viac sympatií a pochopenia, ako máme dnes.

NÁPADY ZO ZVERNICE BIELA SKALA

Zvernica Biela skala

Ing. Plavý (vľavo) vysvetľuje riaditeľovi, ako chce dobudovať odchytné zariadenie vo Zvernici Biela skala

ktoré užívajú a obhospodarujú ostatné odštepne závody. „Aj sme im ponúkali túto možnosť, ale zatiaľ ju nevyužili a na našu ponuku nezareagoval ani príslušný odbor na generálnom riaditeľstve, ktorý by ju azda mohol a možno aj mal podporiť, pretože podnik by na tom iba získal“ sklamané dodáva Ing. Kičák. Miestni lesníci majú aj ďalšie nápady, ako zefektívniť prevádzkovanie rybárne. Jedným z nich je využitie jej časti na komerčné účely. S týmto miestom sa lúčim s pocitom, že by bolo veľkou škodou, ak by sme spoločne nevyužili jeho potenciál. A ešte jedna raritná spomienka mi ostane na toto miesto. Predstavte si, že správcomi rybárne sa podarilo v jej areáli uloviť za jedinú sezónu až štyridsať líšok! Na stene jeho kancelárie visí dôkaz – fotografia úspešného strelca a všetkých jeho úlovkov.

Je čas presunúť sa ďalej. Tento pojem v ponímaní OZ Smolenice musím spresniť, veď od sútoku Dunaja a Moravy až po Považský Inovec treba na teritóriu závodu prekonať vzdialenosť, presahujúcu sto kilometrov. Zastavujeme pri budove Lesnej správy Moravany, obce vzdialenej od Piešťan na niekoľko hodov kameňom. Tak

Ing. Turan (vpravo) ukazuje na tabuľku NCH v Moravanech. Vľavo Ing. Kičák.

v bezprostrednej blízkosti nespočítanekrát v médiách spomínaného luxusného rekreačného zariadenia pre poslancov parlamentu a členov vlády v Častej – Papierničke je s vyše 3 000 hektármi druhou najväčšou na Slovensku. Smoleničania v nej začali realizovať projekt revitalizácie, na ktorý zatiaľ dostali pol milióna korún. A že sú to dobre použité prostriedky, o tom svedčia slová a ukážky Ing. Rastislava Plavého, technika a polovného špecialistu LS Píla. Dokazujú tiež, že lesníci tu majú výborné nápady. Napríklad ten s podávaním krmiva po spracovaní v tzv. miagači. Upravené krmivo zver ľahšie trávi a spotrebuje ho menej ako neupraveného. Alebo ten s položením obyčajných betónových panelov pod krídlá. Ich okolie je tak hygienickejšie a nedochádza k plytvaniu s krmivom. Milo prekvapia aj upravené a vyznačené poľovnícke chodníky vo zvernici. Tých jednoduchých, ale užitočných a nasledovania hodných nápadov je tu viac. Stačí sa prísť pozrieť a inšpirovať sa.

Moja reportážna cesta končí v Smoleniciach o siedmej hodine večer. Viem, že som zďaleka nevidel všetko zaujímavé. A vy vedzte, že som z priestorových dôvodov nemohol napísať všetko zaujímavé, čo som tu za jediný deň videl a počul. ●

Vzorovo upravené okolie a exteriér LS Moravany

INTRODUKOVANÉ DREVINY

Na Slovensku pestujeme už siedmu generáciu agáta. Je 250 rokov málo na to, aby agát ochrancovia prírody prestali vnímať ako nechcený?

Ing. Varga CSc. pri vysvetľovaní významu introdukovaných drevín II.

Ing. Ladislav Varga, CSc.:
„Hrozí rozpad ekosystému. Odvrátiť ho môžu aj nepôvodné dreviny!“

Jozef MARKO

Ochrancovia prírody ich a priori odmietajú a robia všetko preto, aby aspoň z niektorých častí Slovenska úplne vymizli. Bojujú pritom s lesníkmi, ktorí naopak vidia v ich širšom využití veľkú perspektívu nielen z hľadiska ekonomického, ale aj ekologického, krajnotvorného a ďalších, celospoločensky žiaducich funkcií lesných porastov. Nepôvodné, alebo introdukované dreviny. Tejto téme venujeme v aktuálnom vydaní Lesníka pravidelnú rubriku Zaujme Vás, ktorú otvára v tejto problematike rešpektovaný a uznávaný odborník, erudovaný teoretik i skúsený praktik, riaditeľ Odštepného závodu š.p. LESY SR v Palárikove Ing. Ladislav VARGA, CSc. Jeho zamyslenia a úvahy, podložené racionálnymi argumentmi, sme zaznamenali a redakčne spracovali do nasledujúcich riadkov.

HRANICA ADAPTABILITY DREVÍN JE PREKROČENÁ

Dnes stojíme pred jednou obrovskou úlohou. Musíme si odpovedať na otázku, akou kombináciou drevín dosiahneme, aby v období globálnych klimatických zmien dokázali lesné porasty existovať ako stabilné ekosystémy. Globálna klimatická zmena je tu, aj keď ju niekto nazýva ako výkyvy počasia. Isté však je, že táto zmena má veľký vplyv na stabilitu

ekosystémov. V druhej polovici 70-tych a na začiatku 80-tych rokov minulého storočia sme na Slovensku takýto problém už riešili. Došlo k hromadnému hynutiu duba. Jeho prvotnou príčinou bolo výrazné nabúrание stability lesných spoločenstiev, znížením dlhodobého úhrnu zrážok a ich rozloženia. Pozrite sa, aké bolo v tomto roku leto? A aký bol júl 2006? Prakticky bez zrážok! Keď si premietneme, aké boli maximálne teploty, ako poklesla relatívna vlhkosť vzduchu, aký to má obrovský dopad na ekosystém a na dreviny, ktoré sa v ňom nachádzajú, musíme si položiť otázku, či sú schopné po výrazných teplotných a zrážkových výkyvoch tieto šokové stavy prežiť, alebo nie...

Môžeme povedať, že každá drevina funguje v rámci Gaussovej krivky s vlastným adaptačným procesom na výkyvy v prostredí, v ktorom žije. Drevina dokáže v rámci svojich možností korigovať anomálie prostredia a samozrejme túto schopnosť má v oveľa väčšej miere ekosystém. Dnes sme ale v situácii, že v dôsledku spomenutých klimatických zmien sa približujeme k hranici adaptability. V podmienkach OZ Palárikovo v súčasnosti zabezpečujeme v súlade so stanovenými technologickými postupmi výsadbu duba na miestach, ktoré nám predpisuje lesný hospodársky plán. V súvislosti s tým kladiem zásadnú otázku: Prežije dub, ktorý sa má ťažiť približne o 120 rokov, takéto výrazné klimatické zmeny na všetkých stanovištiach kde sa v súčasnosti pestuje? Odpoveď myslím poznáme a je logická: Nebude schopný sa na ne adaptovať!

EXTRÉMNY TLAK V NÍŽINÁCH A PAHORKATINÁCH

Je teda jasné, že lesné ekosystémy sú vystavené extrémnemu tlaku. Veľmi silný je v nížinách a parhorkatinách, kde sú počas vegetačného obdobia najvyššie priemerné teploty, najvyššie teplotné maximum a výrazný pokles atmosférických zrážok. Práve južné Slovensko je z hľadiska lesných vegetačných stupňov zastúpené dubovým pásmom, ktoré predstavuje nárazníkové pásmo k lesostepným a stepným spoločenstvám. Alebo ho nazvime obranným valom, ktorý nedovoľuje, aby sa posúvalo stepné pásmo smerom hore, do vyšších polôh. Zároveň dub - pochopiteľne - nemá podmienky na to, aby zasahoval do stepného pásma. Akonáhle dôjde k oslabeniu tohto dubového obranného valu, automaticky to znamená, že sa narušuje stabilita celého ekosystému a po prekročení únosnej miery tohto narušenia hrozí nebezpečenstvo jeho postupného rozpadu!

Dnes sme teda svedkami korózie ekosystému v dôsledku globálnych klimatických zmien. Máme tu tým pádom mimoriadne vážny problém. Vráťme sa

k rubnej dobe duba v dĺžke 120 rokov a položíme si otázku: Akým spôsobom tento problém vyriešiť a akú drevinu namiesto duba použiť? Už pred dvoma rokmi som sa za pracovníkov prevádzky opýtal na odbornej konferencii k tejto téme pracovníkov z výskumu, či po vysadení jaseňa štíhleho dokáže tieto zmeny prežiť. Vydržia a prežijú to ostatné dreviny, ktoré predpisuje LHP? Alebo prežijú tak, že bude ich rast charakterizovaný stagnáciou a budú pravidelne atakované biotickými činiteľmi? Ak áno, pre nás to nie je riešenie, pretože musíme hospodáriť v rovnováhe produkčných a mimoprodukčných, celospoločenských funkcií lesa.

NEPÔVODNÁ KUKURICA NIKOMU NEVADÍ, AGÁT NIEKOMU STALE ÁNO

Ak chceme tento problém konštruktívne vyriešiť, musíme nájsť dreviny, ktoré toto pásmo vyplnia. V suchých extrémnych stanovištiach v našich podmienkach nastupuje na prvom mieste agát. Vynikajúco znáša sucho. Ak by sme si teraz určili poradie drevín podľa ich nárokov na vodu, začali by sme u topoľa šľachteného, potom nasledujú vrby, jaseň štíhly, duby, domáce topole sivé a po nich nasleduje práve agát. Samozrejme za predpokladu, že berieme do úvahy iba listnaté dreviny. Agát máme na Slovensku už 400 rokov. Pri jeho rubnej dobe 35 rokov a po zohľadnení legislatívneho priestoru v lesníctve vytvorenom Tereziánskym lesným poriadkom z roku 1769, je zrejme, že agát vysádzame na Slovensku už 250 rokov na ochranu viatych pieskov a riešenie nedostatku palivového dreva. Na niektorých lokalitách sme už dopestovali piatu až šiestu generáciu agáta. Je skutočne ešte agát nepôvodnou drevinou? Je už zdomáčená, zdomestikovaná? Alebo stále chce ešte niekto hovoriť o nepôvodnosti dreviny, ktorá vo vzťahu k zachovaniu lesných ekosystémov v klimaticky narušených stanovištných podmienkach môže vytvoriť plnohodnotnú stabilizačnú náhradu? Koľko máme my lesníci ešte čakať na zmenu stanoviska ochrancov prírody a odporcov introdukovaných drevín? 250 rokov je málo? Koľko bude dosť, 500 alebo 1000 rokov? Čo vlastne niektorí ľudia chcú? Bežne sa stáva, že uprostred poľnohospodárskych kultúr, kde sa pestuje kukurica, ktorá takisto nie je pôvodná a nikomu to nevedí, rastie agát a niektorých ľudí ide rozhodiť kvôli tomu od zlosti...

Práve ekológovia by mohli vedieť, že agátové drevo je najekologickejšie, pretože všetky ostatné druhy dreva z iných drevín potrebujú ochranné náterové materiály, ktoré drevo konzervujú. Pritom každý syntetický náterový materiál je potenciál-

Riport

nym nosičom karcinogénnych látok. Agát, použitý pod vodou, vo vode, na vzduchu, v zemi, v mrazoch, vo vysokých teplotách vydrží v podobe nenatretého agátového kolu s priemerom 10 cm vo vinohrade 40 – 60 rokov. Alebo si vezmime kritizované použitie umelých hmôt, pritom tu máme plnohodnotnú náhradu. V Mníchove majú stoličky a stoly v pivárňach vyrobené z agátového dreva, ktoré vydrží viac ako umelohmotný nábytok, rozšírený u nás na letných terasách a podobne.

VIAČ VÝZNAMOV AGÁTA AKO PŘÍKLADU VÝZNAMU NEPŮVODNÝCH DREVÍN

Ďalší význam agátu spočíva v tom, že v tej istej hodnote, akú agát prinesie za 35 rokov v produkcii dreva, prinesie aj v produkcii medu. Bohužiaľ, na Slovensku dnes nevenujeme včelárstvu takú pozornosť, akú by si zaslúžilo. Ako by sme si nevedomovali pravdivosť myšlienky, ktorú vyslovil dávno jeden múdry muž keď povedal, že dva roky potom, ako vyhynú včely, vymrú aj ľudia. Bez procesu opelenia rastlín, plodín a drevín sa jednoducho nezaobídeme. Na súčasnej výmere agátu na Slovensku, ktorá predstavuje 32 000 hektárov by sme mohli aj vďaka dopestovaniu dlhšie kvitnúcich agátov získať oveľa viac agátového medu v porovnaní s menej kvalitným medom, ktorý na Slovensko dovážame.

Z roka na rok pribúdajú u nás suché stanovišťa, čiže prebieha proces xerofitizácie. Lesníci dnes poľnohospodárom ponúkajú možnosť, že na neúrodných suchých plochách, ktoré evidujú ako marginálne, okrajové a nevhodné na pestovanie poľnohospodárskych plodín, dopestujú agát. Táto drevina môže významne prispieť do riešenia globálneho problému, ktorým je energetická kríza a následne intenzívne hľadanie obnoviteľných zdrojov energie. Dosť často sa hovorí o energetických porastoch, výrobe energetickej štiepky, program jej produkcie v rámci š.p. LESY SR je už pomerne známy. Stačí sa ísť pozrieť k našim južným susedom do Maďarska a vidieť na vlastné oči, čo to znamená, keď sa lesníci systematicky starajú o agátové porasty z hľadiska kvality i kvantity. Pri pohľade z diaľky by ste nikdy nepovedali, že sú to agátiny, pretože agáty v nich sú rovné ako jedle.

Na príklade agáta som chcel dokumentovať, aký obrovský význam majú introdukované dreviny. Potrebujeme poznať iba ich nároky, vykonať selekciu, správanie dreviny v konkrétnych stanovištných podmienkach, analyzovať ho a retrospektívne vyhodnotiť. Tak, ako som v predchádzajúcich riadkoch vyhodnotil agát z rôznych uhlov pohľadu, tak isto môžem postupovať v prípade šlachtených topolov, duba červeného, orecha čierneho, gaštanu jedlého a ďalších drevín, ktoré majú nielen v našej prírode, ale aj v slovenskom lesníctve svoje nezastupiteľné miesto. Ich význam by mala pochopiť celá spoločnosť. ●

Ing. Molnár v 12-ročnej mladine orecha čierneho

Lesníci vedia, kam s akou drevinou

Jozef MARKO

Je horúci augustový deň. Stojím spolu s ťažbárom Odštepného závodu (OZ) Palárikovo Ing. Antonom Molnárom a vedúcim Lesnej správy (LS) Bajč Ing. Františkom Kráľom na naplaveninách Váhu. Moji sprievodcovia sú pripravení podeliť sa o svoje skúsenosti zo zakladania a výchovy porastov z introdukovaných drevín. Kto, ak nie práve títo lesníci môžu na túto tému kvalifikovane hovoriť. Veď pestujú topole až na 70% výmery palárikovského závodu, na teritóriu LS Bajč sa na dvoch päťinách plochy nachádza topol šlachtený, na ďalších dvoch päťinách agát biely a na zvyšku dominuje dub červený, orech čierny, jaseň štíhly a javory.

Pred nami stojí deväťročný porast topola šlachteného s výškou 10 metrov a priemerom v prsnej výške 18 – 19 centimetrov. Bol založený v spone 4x4 metre, po preberke budú rásť jednotlivé stromy v spone 7x7 metrov. „V prvom zásahu vyberáme nekvalitu, teda približne tretinu jedincov, zo sortimentov nám napadne iba vláknina. Koruny topolov však po prvej preberke spevnejú a hrúbkový prírastok začne prevyšovať prírastok výškový. Skúsenosti nám ukázali, že ideálne je rubať topoľový porast vtedy, keď dosiahne hrúbku 55 – 60 cm, čo je vo veku 20 – 25 rokov,“ hovorí Ing. Kráľ. Ing. Molnár pridáva ďalšiu pozoruhodnú informáciu. Na inundácii nemá topol šlachtený žiadnych významných škodcov, takže lesníci ušetria náklady na ošetrovanie a ochranu porastov. Už iná je ale situácia vo vetrolamoch

a remízkach mimo inundácie, tam sa poškodeniam nevyhnú. Presúvame sa len o pár stovák metrov ďalej za hrádzu a pred nami je rubne zrelý, 25 – ročný porast topola šlachteného, na ktorom je vidieť, že už nemá taký dostatok vlahy, ako ten predošlý. Zásoba drevnej hmoty v takomto poraste predstavuje takmer 300 kubíkov. V porastoch s ideálnou výškou hladiny spodnej vody je tento údaj nepomerne vyšší: 400 – 450 kubíkov.

Lada Niva nás o pár minút priväza do lokality Čergov v katastrálnom území Vrbovej nad Váhom, ktorá mi pripadá ako malé kráľovstvo orecha čierneho. Na pomerne malom priestore mám možnosť vidieť uznaný 75 – ročný porast, o pár metrov ďalej kmeňovinu i výsev z neďalekého semenného porastu, 6 – ročný porast vedľa depónia po celoplošnej príprave pôdy, no a ukážka je kompletná po zhladnutí 12 – ročnej mladiny. „Pre svoju textúru, farbu a úžitkovú vlastnosť je drevo z orecha čierneho veľmi vyhľadávané nábytkármi. Orech čierny potrebuje svieže pôdy a tu môžete vidieť, aký je rozdiel v prírastku podľa prístupu toho – ktorého jedinca k spodnej vode. Všimnite si, zver orech čierny nepoškodzuje. Je hrký, nechutí jej,“ konštatuje Ing. Molnár a ja sa ešte dozvedám, že počas rubnej doby 80 – 100 rokov vychovávajú lesníci porasty orecha čierneho podobným spôsobom ako je to u buka. Pritom v mladinách jedince v podúrovni vypadáajú z porastu sami, v hlavnej úrovni budú nežiaduci konkurenti budúcich rubných stromov včas vypilení. Na konkrétnych príkladoch a ukážkach sa presvedčam, že miestni lesníci veľmi dobre poznajú podmienky jednotlivých stanovišť a vedia im prispôsobiť obnovné a výchovné postupy v práci s introdukovanými drevinami.

Platí to aj o agáte na lokalite Sv. Peter. Najskôr si prezeráme päťhektárový holorub. „Už po týždni od vyrúbania agát začal úspešne zmladzovať. Tu na viatych pieskoch

sa cíti ako doma. Stačí účinne podporovať bohatú koreňovú výmladnosť a semenáčky agáta v raste, včas odstraňovať pňové výmladky a výsledky sa rýchlo dostavia. Agát je totiž mimoriadne vďačnou drevinou. Zoberte si, že jeho rubný vek je 40 rokov a dosahuje zásobu na hektár 280 kubíkov. Dub má na podobných stanovištiach síce zásobu okolo 400 kubíkov na hektár, ale jeho rubný vek je 120 rokov. Za ten čas odrastú tri generácie agáta...“, argumentuje Ing. Král a je vidieť, že pociťuje akúsi vnútornú úctu voči tejto drevine. Je pritom zrejmé, že pri súčasných globálnych klimatických zmenách, sprevádzaných výraznými teplotnými a zrážkovými výkyvmi, je istota produkcie za 40 rokov úplne iná ako za 120 rokov. Preto sa nečudujem, že za týchto podmienok vidia palárikovskí lesníci v agáte a ďalších introdukovaných a rýchlorastúcich drevinách veľkú perspektívu. O to väčšiu, že ak pred 10 až 15 rokmi bol napríklad o agátovú guľatinu iba malý záujem,

A takto sa dokáže agát natiahnuť za svetlom, ktoré miluje

Ing. Král ukazuje na životaschopné koreňové výmladky a semenáčky agáta

dnes dopyt výrazne prevyšuje ponuku. To isté platí aj v prípade agátového paliva a vlákniiny.

Poslednou zastávkou je Zvernica v Bátorových Kosihách a mojím sprievodcom sa stáva vedúci lesnej správy Ing. Ladislav Lévárďy. Zastavujeme pri 35 – ročnom vyvetvenom poraste duba červeného a ja zisťujem, prečo ho nachádzam na takejto ploche práve tu. „Dub červený plodí častejšie ako ostatné duby, má vysokú ujaťnosť a je veľmi vhodný pre zver. Jeho výhodou tiež je, že prakticky nemá škodcov. Spomínam si, že v jednom roku bol premnožený chrúst. Ostatné druhy dubov trpeli, ale dub červený nie. Tak ako všetky duby je ale citlivý na neskoré mrazy,“ informuje Ing.

Lévárďy. Cestou po rozsiahlej zvernici s rozlohou presahujúcou 1400 ha sa vzápätí dozvedám, že nie všetky nepôvodné dreviny sú lesníkmi vítané. Tým skutočne nevítaným hosťom je tuná pajaseň žľaznatý, ktorý sa dokáže vetrom neuveriteľne rýchlo rozširovať. Lesníci hovoria, že čím intenzívnejšie jeho nálety vysekávajú, tým hustejšie narastú znova. Prezriem si ešte porasty dvoch ihličnatých drevín pôvodom zo Severnej Ameriky – vejmutovky a duglasky a moja exkurzia končí.

Jednoznačne potvrdila, že nepôvodné dreviny majú v slovenskom lesníctve svoje pevné a čoraz významnejšie miesto. Že si to svoje miesto vedia zastať na viacerých stanovištiach oveľa lepšie z ekonomického i ekologického hľadiska ako domáce dreviny. A že sa tak deje vďaka znalostiam a skúsenostiam lesníkov, ktorí dokážu potenciál introdukovaných drevín naplno využiť. ●

Viete, že ...

Jozef MARKO

... agát biely bol prvýkrát vysadený na území Slovenska v roku 1601? Ešte predtým ho doviezli zo Severnej Ameriky do Francúzska.

... topoľ šľachtený je 50-percentným krížencom samičieho amerického topo-

ľa čierneho a 50-percentným krížencom samčieho európskeho topoľa čierneho? Prvé krížence sa objavili najskôr vo francúzskych parkoch v roku 1870. Po sadovníkoch ich začali vysádzať aj roľníci a vodohospodári. Na Slovensko si topoľové hybridy po prvýkrát našli cestu v roku 1910.

... v prírodných topoľových kultúrach je index listovej plochy 7, čo znamená, že na jeden hektár porastu pripadá sedem hektárov listia? V porastoch topoľa šľachteného je tento index 6,6.

... okrem súčasnej porastovej plochy agáta bieleho na Slovensku s výmerou 35 000 ha by bolo možné u nás podľa odborníkov zalesniť agátom ďalších 40 000 ha bielych a ľadom ležiacich plôch?

... topoľ šľachtený dokáže v rubnom veku transpirovať denne až tisíc litrov vody?

... na introdukovaných drevinách sa vzácnne vyskytuje tzv. očkové drevo, o ktoré majú obrovský záujem nábytkári? Keď sa totiž pustí do rezu na jeho textúre sú jasne viditeľné tmavé očka. ●

Revúčania počuli argumenty a rozhodli sa:

Ideme do toho!

Jozef MARKO

Rastúci význam a dopyt po introdukovaných drevinách inšpiruje lesníkov, aby začali nielen uvažovať o ich využití, ale aby začali realizovať konkrétne kroky, smerujúce k zakladaniu nových porastov z týchto drevín, predovšetkým agáta a topoľa šľachteného. Najnovším príkladom je prístup kolegov na OZ Revúca, o ktorom sme sa porozprávali s riaditeľom závodu Ing. Igorom VISZLAJOM.

● Prečo ste sa rozhodli pestovať agát na teritóriu OZ Revúca?

- K tomuto rozhodnutiu nás viedlo viacero pohnútok. Jednak je to stále ubúdajúca výmera nami spravovaných lesov z reštitučných dôvodov a tým ubúdajúca „sila“ štátneho podniku, aj v súvislosti so zamestnanosťou. Ďalším dôvodom je množstvo neobrábanej pôdy v regióne, čo nás veľmi trápi. Neposledným z množstva dôvodov je momentálny boom v potrebe energetického dreva, ktorý bude dlhodobejší a teda aj perspektíva tohto

projektu je nad rámec nášho pôsobenia v aktívnej službe. Štartovacím impulzom pre rozbehnutie aktivít bol jarný seminár o pestovaní energetických porastov vo Zvolene a veľmi emotívny a presvedčivý prednes príspevku riaditeľa OZ Palárikovo – Ing. Ladislava Vargu, CSc. Zúčastnil som sa na ňom s našim vedúcim lesníckej výroby Ing. Hlinkom a cestou domov bolo rozhodnuté – ideme do toho!

Rozpestované agátové sadenice na OZ Revúca

• Na akej ploche plánujete pestovať agát?

- Po prvých rekognoskáciách terénu, porovnaní plôch na evidenčný stav, druh pozemkov a podobne sme sa rozhodli tento rok zalesniť prvých päť hektárov ladom ležiacej pôdy. Rozpestované sadenice agáta však máme na niekoľko desiatok hektárov. Veľmi často postup prác, vôbec celú techniku pestovania a určite aj ekonomiku konzultujeme s Ing. Vargom. Z týchto diskusií vyplynulo, že ekonomický zmysel to má vtedy, ak sa budeme na závode venovať energetickým porastom na ploche medzi 200 až 300 ha. Takže k takejto výmere sa chceme dopracovať, aby úsilie prinieslo aj ovocie.

• Pestovali už niekedy v minulosti revúcki lesníci túto drevinu?

- Podľa mojich informácií takto zamerané pestovanie agátov na území závodu dosiaľ nebolo. Jeho zastúpenie v porastoch na dnešných lesných správach Tornaľa, Ratková i Jelšava je miestami dominantné, ale z pohľadu celej správy alebo dokonca celého závodu nie je významnou drevinou. Niektoré stromy však dosahujú zaujímavé dimenzie. Na jednej z aukcií dreva sme ich ponúkli klientom a bol o ne celkom slušný záujem, ba dokonca speňaženie predčilo naše očakávanie.

• Aké kroky budete musieť v najbližšom čase zrealizovať v súvislosti s pripravovaným pestovaním agáta?

- Jednostupňový projekt na pestovanie energetických porastov nám vypracováva Ing. Varga a budeme postupovať podľa neho. Naše prvé kroky som už spomínal – vytypovať plochy, vykopali sa sondy s odberom vzoriek pôdy na rozbor, aby sa určila najvhodnejšia drevina na konkrétne lokality, rozpestovali sa sadenice, ale aj neprijemná administratívna agenda. Vybavili sme už na pozemkovom úrade prekategORIZáciu pozemkov, máme na to rozhodnutie. Ale aj jedna dobrá správa – na lesnej správe Tornaľa i Ratková, kde sa uvažuje s pestovaním agátových porastov, práve predbieha obnova LHP. Modely na pestovanie takýchto porastov ešte nie sú vypracované, ale práve teraz je najpríhodnejší čas riešiť s vyhotovovateľom plánu a štátnou správou lesného hospodárstva aj tento problém. Uvidíme ešte, ako sa k problému postavia iné orgány – ide o nepôvodnú drevinu, ktorá je tu síce už viac ako štyristo rokov, ale... Potom ešte treba pripraviť plochy na zalesňovanie (prvý osov v podobe energetickej hmoty), zalesniť, následná starostlivosť... ●

O výrobe z agátu bieleho

Skrotený divoch

Ladislav CSOMOR

Mnohokrát si kladiem otázku, aký je vlastne agát? Mohutný netvor, neustále si hľadajúci svetlo medzi bratmi a sestrami iných drevín v lesných porastoch, vytvárajúc tak zo svojho kmeňa nenapodobiteľné krivky rôznych rozmerov

Nábytok z agátu

Pitešovce - agátová brána VLM š.p.

a škál? Úspešný predátor, ktorý si zabezpečil svoju budúcnosť na viacerých pilieroch? Alebo súčasť rozvíjajúceho lesoparku ako darcu chutného medu, kvalitného paliva i suroviny na výrobu papiera pre časopis, ktorý práve držíte v ruke? Agát je všetko v jednom. Myslím, že je to pravá stredoeurópska rarita.

Určite ste si všimli, že som nespomenul remeselnícke spracovanie agátu bieleho. V súčasnosti prežíva svoju renesanciu. V minulosti bola využívaná jeho neuveriteľná odolnosť vo vinárstve vo forme stĺpov, ako súčasť vodných mlynov, v kolárstve, no a v neposlednom rade v každodennom živote poľnohospodárov a remeselníkov. Ja som približne pred siedmimi rokmi prvýkrát „zaťal sekeru do agáta“ a založil som prevádzku na jeho spracovanie. Dnes v nej pracuje osem zamestnancov a spracováva agát pre záhradný nábytok a záhradné stavby. Výrobu zameriavame na spracovanie agáta všetkých tried, dokonca aj haluziny a palivovej časti. Výsledkom bezodpadového spracovania sú brikety a odrezky z pily, ktoré predávame ako palivo. Spracovávame všetky stupne krivosti agáta a pritom ponechávame tvary rastu. Hovoríme tomu, že tvary našich výrobkov z agátu formuje príroda. Naše výrobky sa dostávajú k rodinným domom a do záhrad ako atypické altánky, pohodlné stoly a lavice, do reštaurácií ako masívne sedacie sety, do škôl a obcí ako vyhladávané časti detských ihrísk. Do zvernic zasa dodávame mohutné a odolné brány a ploty.

Hodnotu našich výrobkov zvyšuje ručné opracovanie, vyžadujúce si mimoriadnu zručnosť a trpezlivosť majstrov. No a ešte niečo – lásku k živej hmote, k agátu. Agát si ju určite zaslúži. ●

Ladislav Csomor je majiteľom firmy Astol z Veľkých Ludínic

Lesníctvo a poľnohospodárstvo v SR - moderné prístupy hospodárenia a vzdelávanie

Daniel Lešínský

Spoločnosť založená na poznaní („knowledge-based society“) je jedným z kľúčových bodov rozvojových programov Európskej únie pre roky 2007-2013. Základným predpokladom úspešného rozvoja ktorejkoľvek oblasti hospodárstva je zvládnutá prax, dostatočné vedomosti, výmena informácií a skúsenosti – poznanie. Nie inak je tomu v sektorech lesného hospodárstva a poľnohospodárstva na Slovensku, sektorech, v ktorých základným kapitálom je pôda, zložky životného prostredia a náročná práca so živými systémami. Vo väčšine prípadov musia poľnohospodári a lesní hospodári zvládajť aj terénnu či klimatickú rôznorodosť, navyše princípy ekonomického riadenia podniku, legislatívu, základy marketingu a pod. Prepojenie vedy, výskumu a praxe sú i v týchto sektorech podmienkou zvyšovania kvality, efektivity a znižovania negatívnych dopadov na životné prostredie, prírodné ekosystémy a zdravie ľudí.

Hospodárenie na pôde je náročné na poznanie a jeho výsledky môžu byť zásadným prínosom pre spoločnosť, no rovnako môžu aj škodiť, môžu byť ziskové ale aj stratové. Preto sa EÚ rozhodla podporovať vzdelávacie aktivity zamerané na rozvoj vedomostí a zruč-

ností v oboch sektorech. Na Slovensku je to predovšetkým prostredníctvom Sektorového operačného programu poľnohospodárstva a rozvoj vidieka (SOP) a Plánu rozvoja vidieka (PRV), ktoré ponúkajú opatrenie „Vzdelávanie“.

Vzdelávanie prostredníctvom opatrení SOP a PRV „Vzdelávanie“ umožňuje pracovníkom poľnohospodárstva a lesného hospodárstva celoživotné, odborné vzdelávanie formou akreditovaných kurzov MŠ SR. TU Zvolen ponúka pestrú paletu vzdelávacích kurzov pre rok 2006 v lesnom hospodárstve:

1. Výberkový hospodársky spôsob a výberkové lesy
2. Pestovanie listnatých lesov s prihliadnutím na hodnotovú prírastkovú produkciu
3. Integrované ťažbovo dopravné technológie v lesníctve - technika a technológia v zmenených spoločenských a ekonomických podmienkach
4. Tvorba projektov zalesňovania poľnohospodárskej pôdy
5. Vplyv štruktúry porastov a pestovných opatrení na zníženie rizika pôdnej erózie
6. Finančná a organizačná stabilizácia podniku

7. Právne a ekonomické podmienky podnikania

8. Tvorba projektov v lesnom hospodárstve v súlade s programovými dokumentmi na Slovensku a v poľnohospodárstve sú to kurzy:

- Agroenvironmentálne opatrenia v poľnohospodárstve
- Finančná a organizačná stabilizácia podniku
- Právne a ekonomické podmienky podnikania

Každý kurz sa pri úspešnom absolvovaní končí odovzdaním certifikátu, navyše kurz Agro-environmentálne opatrenia v poľnohospodárstve je akceptovaný MPSR pre získanie a príjem európskych dotácií pre Agro-environmentálne opatrenia PRV v poľnohospodárstve.

Kurzy majú limitovaný počet miest, sú bezplatné – spolufinancované fondmi EÚ.

Viac informácií o kurzoch, možnosť on-line registrácie nájdete na stránkach: www.eurokurzy.sk alebo e-mailom: sop@vslid.tuzvo.sk; resp. tel. č. 045/5206 519. ●

Ing. Daniel Lešínský, PhD.,
Centrum ďalšieho vzdelávania TU Zvolen

Lesné žienky na Poľane

Mária BIESOVÁ, Darina SCHWARZOVÁ

„Na Poľane vlci vyjú, zavýjajú. A horári, tí befári, vínko pijú...“ známa to pesnička, ku ktorej možno dodať, že v dňoch 17. až 20. augusta 2006 okrem horárov – befárov vínko na Poľane popíjali (s mierou) aj horárky, resp. ženy lesníčky. Ako každoročne, tak aj v tomto roku sa konalo pravidelné stretnutie žien – lesníčiek, ktoré sú členkami Klubu žien lesníčiek pri Slovenskej lesníckej komore. V tomto roku organizovala už 8. stretnutie Oblastná lesnícka komora Banská Bystrica. Hostiteľmi stretnutia bol OZ Kriváň a OZ Čierny Balog.

V piatok dopoludnia sme navštívili škôlkárske stredisko Kraje, patriace pod OZ Semenoles. Na úvod nás privítal riaditeľ OZ Kriváň Ing. Jozef Bystriansky, ktorý nám robil príjemného hostiteľa celý deň. Po ňom si slovo zobral Ing. František Indro – vedúci Lesnej správy Poľana, ktorý nás oboznámil s hospodárskymi úlohami na tejto LS. Sprievodcu po škôlkárskom stredisku nám robil jeho vedúci p. Peter Fekiač. Druhou našou zastávkou bolo vodné dielo Hriňovská priehrada, kde nás sprevádzal a s výstavbou a prevádzkou tohto zariadenia oboznámil jeho vedúci Ing. Rudolf Sýkora. Potom sme navštívili úpravovňu úžitkovej vody, kde nás sprevádzal vedúci Ing. Juraj Hazlinger. Málokto z nás navštívila zariadenie podobného charakteru a preto bola táto zastávka obzvlášť zaujímavá. Naše

putovanie po OZ Kriváň pokračovalo na LS Viglaš, kde nás privítal vedúci LS Ing. Ján Ostrolucký. V spolupráci s poľným špecialistom na LS Ing. Jánom Nôžkom nám ukázali novovybudovanú zvernicu pre jeleniu zver. Nevedno, či to bola náhoda, ale keď sme prechádzali okolo obory, videli sme statné jedince jelenov, ktoré stáli ako prikované, keď zbadali toľko žien pokope. Už sme sa začali aj obávať, či nasledujúca ukážka bude tiež s jej obyvateľom, ale medvedí brloh, ktorý nám ukázali, bol našťastie prázdny (medveď by musel byť poriadne hluchý, aby nepočul dupot toľkých lesných žienok). Potom nasledovalo krátke občerstvenie, kde sa ukázalo, že miestni horári sú výborní kuchári. A aby ten guláš a ovčí syr nám „nepokazili postavu“, tak nás zobral pán riaditeľ na krátku túru z Dudáša na Horský hotel Poľana, kde sme boli aj ubytované. Večer nasledovalo opekanie, ktoré nám svojou návštevou spríjemnil predseda Slovenskej lesníckej komory Ing. Blažej Možucha.

V sobotu nám sprievodcu robil predseda

Oblastnej lesníckej komory Banská Bystrica Ing. Jaroslav Šulek a zamestanci OZ Čierny Balog Ing. Miroslav Pepich a Ing. Stanislav Kmec. Ukázali nám unikátnu prírodnú rezerváciu Dobročský prales. Bola to veľmi príjemná a nádherná trojhodinová prechádzka, po ktorej nás čakalo občerstvenie, o ktoré sa nám postaral sám pán riaditeľ OZ Čierny Balog Ing. Miroslav Engler, v spolupráci s Ing. Pepichom, vedúcim úseku lesníckej výroby. Sobotňajšie popoludnie patrilo lesníckemu skanzenu vo Vydrovej doline. To, že nám sprievodcu robil Ing. Ján Mičovský – otec skanzenu, bolo neopakovateľným zážitkom. Asi málokto dokáže rozprávať o jednotlivých zastávkach pútavejšie ako on. Lesnou železníčkou sme sa zviezli zo skanzenu do obce Čierny Balog, kde nás čakal autobus. Po krátkej návšteve zmrzlínového stánku sme sa vrátili opäť na Poľana.

Po nedeľňajších raňajkách nasledovala krátka doobedňajšia túra. Po krátkej porade kam, nám miestny „horár“ a súčasne náš sprievodca pán Ivan Kopáček odporučil vodoпад Bystré. Jeho výber bol perfektný. Po krátkom adrenalínovom zostupe po rebričkoch sa nám naskytl úžasný pohľad na prúd padajúcej vody. A už nasledoval len obed a cesta domov.

Budúci ročník patrí Východniarkam. Už teraz sa tešíme na určité zaujímavý program, ale aj na to, že sa spolu opäť stretneme. Ak nás chcete spoznať, tak Vás pozývame medzi nás - ženy – lesníčky. ●

Ing. Mária Biesová je oblastnú kontrolór, Ing. Darina Schwarzová je referentkou na odbore usmernovania ekonomiky, GR LSR

Ing. Tibor Blatný

Príbehy vecí
alebo
Pár slov o predmetoch
zo zbierok Lesníckeho
a drevárskeho múzea

Jeden neobyčajný obyčajný šach

Mária ROŠKOVÁ

Drevená krabica, ktorej jedna vonkajšia plocha je vložena tmavým a svetlým drevom do tvaru šachovnice a na druhej strane je rôznymi druhmi dreva vytvorená hracia plocha pre stolovú hru mlyn. V krabici sú uložené biele a čierne figúrky určené pre hru mlyn, dáma a šach. Určite to každý pozná. Už ako malé deti sme sa hrávali niektoré z týchto stolových hier, ktoré patria medzi najstaršie v tejto kategórii. Veď prvá podoba šachu, známa pod menom čatarunga, sa objavila okolo roku 500 v severnej Indii. Do Európy - Španielska a na Sicíliu - preniesli hru Maurovia, ale prvé písomné zmienky o šachu sa našli až v tzv. Katalónskom testamente z roku 1010. V 11. storočí sa šachy objavili tiež v Čechách, kde ich najpravdepodobnejšie priviezli z Talianska českí kupci. Tak, ako aj naši predkovia v dobách minulých, aj my poznáme túto stolovú hru v rôznych prevedeniach. Mení sa materiál, z ktorého je hra vyrobená i vzhľad jednotlivých figúrok. Čím je teda práve tento úplne obyčajný šach, aj keď v luxusnejšom prevedení neobyčajný? Každý pohľad na drevenú krabicu s figúrkami, každý dotyk s týmto predmetom nám pripomína významnú osobnosť lesníctva, známeho botanika - fytogeografa európskeho mena, Ing. Tibora Blatného, ktorý je hlavne v lesníckych odborných kruhoch určite veľmi dobre známy. Narodil sa v roku 1883, absolvoval Vysokú školu banícku a lesnícku v Banskej Štiavnici. Bol spolupracovníkom prof. L. Feketeho, spracoval rozsiahly štatistický materiál z terénneho prieskumu o rozšírení lesných drevín v Karpatskej

oblasti v maďarskom i nemeckom jazyku. Po ukončení prvej svetovej vojny aj napriek strateným nádejiam na ďalšie vedecké bádanie a lákavým sľubom (ponúkli mu katedru pestovania lesov na univerzite v Šoproni) ostal na Slovensku a nastúpil ako prednosta Lesnej správy Osrblie v Hronci. Z Hronca odišiel za inšpekčného úradníka Riaditeľstva Štátnych lesov v Žarnovici a neskôr v Liptovskom Hrádku. V ďalších rokoch pracoval ako zástupca riaditeľa Štátnych lesov a majetkov v Hodoníne i ako

námestník ústredného riaditeľa Štátnych lesov v Bratislave. Do dôchodku odišiel ako 62 ročný v hodnosti ministerskeho lesného radcu. Ďalších 20 rokov sa okrem odbornej literárnej činnosti venoval archivárskej práci v Pôdohospodárskom archíve v Rímskej Sobote. Intenzívne pracoval na usporiadaní archívnych fondov a zhromažďoval materiál pre svoje historické a fytogeografické štúdie. Bol priekopníkom slovenskej fyto geografie a dendrológie, dejín lesníctva a lesníckeho archivárstva na Slovensku. Je autorom rozsiahleho diela o rozšírení stromov a krov lesníckeho významu na Slovensku, historických štúdií o lesných pomeroch na Horehroní v období J. D. Matejovie a o L. Greinerovi. Za svoju prácu bol ocenený zlatým a diamantovým odznakom Lesníckej a drevárskej univerzity Šoproni i pamätnou zlatou medailou Výskumného ústavu lesného hospodárstva vo Zvolene. Zomrel v roku 1969, je pochovaný na Frauenberskom cintoríne v Banskej Štiavnici.

Nevieme, aký osud mali jeho osobné i pracovné veci po jeho smrti. Vieme však, že šachy z jeho pozostalosti sa dostali do obchodu Klenoty v Banskej Bystrici, odkiaľ ich v roku 1970 kúpilo vtedajšie Lesnícke, drevárske a poľovnícke múzeum v Antole za 50 Kčs a zaradilo ich do svojho zbierkového fondu. Tak sa podarilo zachovať predmet, ktorý má veľkú výpovednú hodnotu. Dokumentuje nám chvíle, ktoré jeho majiteľ trávil v čase keď sa nevenoval odbornej lesníckej, či archivárskej činnosti. Môžeme predpokladať, že ich trávil i hraním šachu. Dáva nám možnosť zamyslieť sa a položiť si niekoľko otázok. Akým bol Ing. Tibor Blatný šachistom? S kým hrával túto hru? Bola to manželka, s ktorou prežil 61 rokov pekného manželstva, alebo napr. Tibor Šťastný, ktorý s ním spolupracoval aj v odbornej oblasti? To sú otázky, na ktoré bohužiaľ nevieme odpovedať. Možno čas dá na ne odpovede. ●

Ing. Mária Rošková,
Múzeum vo Svätom Antone - Lesnícke
a drevárske múzeum vo Zvolene

Letné športové hry OZ Smolenice

Prekrásne letné počasie, tradične príjemné prostredie horárne Klebnová, dokonalá organizácia a servis sa stali spoločníkmi zamestnancom OZ Smolenice pri tradičných letných športových hrách v piatok 18. augusta na Lesnej správe Chtelnica v lokalite Stratená.

Organizačný tím pripravil pre účastníkov zaujímavé súťažné disciplíny,

ny, v ktorých si kolegovia nič nedarovali. Postupne absolvovali strelbu zo vzduchovky, hod polenom na diaľku, rezanie dreva na zimné vykurovacie obdobie na čas a nohejbalový turnaj. Na záver záujemcovia absolvovali premiérovú súťaž v novej streleckej disciplíne „poľovnícky parkúr“ na asfaltové terče. Dynamika a variabilita strelby všetkým učarila a musel ju ukončiť

až posledný lietajúci holub. O doplnenie energie súťažiacich sa postaralo kvalitné jedlo a dodržaný pitný režim.

Poradie v jednotlivých disciplínach nebolo to podstatné, čo vyznelo nakoniec aj v radoch účastníkov pri záverečnom vyhodnotení súťaží. ●

Ing. Ján Hudák
je vedúci LS Chtelnica, OZ Smolenice
foto: autor

Disciplína „moja - tvoja“
resp. „zo mňa - do mňa“

Nohejbalový turnaj

Odovzdávanie cien

Navštívte OZ Topolčianky

Jozef ŠABO

Väčšina návštevníkov začína svoj pobyt prehliadkou kaštieľa, ktorý je umiestnený v zámockom parku. Kaštieľ je známy ako sídlo československých prezidentov. Iba niekoľko metrov od kaštieľa sa nachádza Poľovnícky zámeček s plastikami zhasínajúceho jeleňa a raneného diviaka. Sú to diela známeho sochára Alojza Stróbla. V Topolčiankach má sídlo aj Národný žrebčín. Priamo v meste si môžu návštevníci prehliadnúť vynovenú jazdiareň, ktorá slúži najmä na výcvik koní, predvádzanie niektorých jazdeckých športov a hypologické múzeum. Milovníci koní ich môžu obdivovať aj priamo v prírode v chovných zariadeniach Breziny, Hostianske a Rybník. Veľmi obľúbené sú vychádzky na kočoch.

Vďačným objektom návštevníkov je Zubria zvernica, ktorá je vzdialená necelých 10 km od Topolčianok. Zasluhou tunajších lesníkov v nej bolo od roku 1958 odchovaných bezmála 200 zubrov. V súčasnosti žije v zariadení 13 jedincov, z toho 4 čerstvo narodené zubričatá.

Iba pár kilometrov od Topolčianok leží okresné mesto Zlaté Moravce, ktoré je známe najmä pamiatkami na štúrovského básnika Janka Kráľa. Okrem množstva pamätihodností v tomto meste, za pozornosť stojí park s ojedinelou alejou smútočného smreka a mauzóleom rodiny Migaziovcov.

Pre bežných turistov aj odborníkov je veľmi atraktívne Arborétum Mlyňany, ktoré sa špecializuje na pestovanie vzdyzelených stromov a kríkov. Najkrajšie je v máji, v období kvitnutia nespočetných druhov rododendrónov.

Zaujímavou skupinou objektov regiónu je 5 zrúcanín hradov. Najznámejšie sú zrúcaniny Hrušova v blízkosti Topolčianok a Gýmeša pri Jelenci. Ale návštevník neolutuje ani výstup na Čierny hrad pri Zlatne, Oponický hrad nad Oponicami a zrúcaninu strážnej veže v blízkosti Jedľových Kostolian. Pod hradom Gýmeš sa nachádza prírodná rezervácia Gaštanica, kde rastú cca. 200 ročné gaštany.

Polovníkom

Blížšie informácie o ubytovacích možnostiach OZ Topolčianky získate na www.lesy.sk, na e-mailovej adrese topolcianky@lesy.sk alebo na t.č. 037/640 34 24.

Poľovnícky zámok Topolčianky

je určite známe, že v blízkosti tohto hradu boli v 19. storočí vypustené prvýkrát na Slovensku do voľnej prírody muflóny, dovezené priamo z Korziky. Z hradu Gýmeš možno vidieť aj najstarší kostol na Slovensku, kostol Sv. Juraja, so zachovalou vnútornou výzdobou, v obci Kostolany pod Trábečom.

Príroda regiónu je bohatá na množstvo chránených rastlín a živočíchov, čo dokazuje aj niekoľko významných rezervácií. Je všeobecne známe, že v pohoriach Trábeč aj Pohronský Inovec sa nachádzajú významné hniezdné biotopy orla kráľovského.

Významnou súčasťou hospodárenia OZ je aj poľovníctvo. Tri poľovnícke revíry majú výmeru 15 300 ha. Z toho zvernice 11 845 ha. Iba pre zaujímavosť dodávam, že v roku 2007 uplynie 100 rokov od sprevádzkovania topoľčianskych zverníc. V poľovníckych revíroch sa vyskytujú všetky druhy raticovej zveri. V posledných rokoch stále častejšie aj medveď a rys.

Na území OZ Topolčianky sa nachádza klenot Lesov SR, š.p. – Poľovnícky zámok Topolčianky, bývalé sídlo rodu Habsburgovcov, ktorého história siaha až do roku 1905. Pre poľovníkov, ale aj ostatných návštevníkov, má OZ k dispozícii 12 chat. Podľa vybavenosti ich môžeme rozdeliť do troch kategórií. V prvej kategórii je Chata Trábeč - Velčice, kde poskytujeme ubytovanie v apartmánach, s možnosťou podávania stravy. Ďalšia kategória sú chaty so štandardnou výbavou - Chata Stanovisko a Chata Koborno. V poslednej kategórii sú malé chatky bez elektriny (napr.: Poľovnícka chata Žiare, Hájenka Krížne cesty, Chata Jastrabie, Dekanová, Tompinová, atď.). Skromnejšie vybavenie chatiek v poslednej kategórii, vynahradí návštevníkovi nádherné prostredie, v ktorom sú situované. ●

Jozef Šabo je referent BTS, PO, OaO, OZ Topolčianky, Foto: autor

Zubor

Lesy, ktoré obhospodaruje OZ Topolčianky, sa nachádzajú v pohoriach Trábeč a Pohronský Inovec. Sú to susediace horstvá, ktoré oddeľuje iba úzke údolie toku Hornej

Žitavy. Obe pohoria sa relatívne prudko dvíhajú z pahorkatín Podunajskej nížiny a napriek tomu, že ich absolútne výšky sú len stredohorské, vzbudzujú dojem vysokých pohorí. Veľký Trábeč má nadmorskú výšku 840 m a Pohronský Inovec 901 m. OZ Topolčianky obhospodaruje lesy na výmere 29 960 ha v okresoch Zlaté Moravce, Nitra, Topolčany, Partizánske a Žarnovica. Organizačne je rozčlenený na tri lesné správy a Stredisko služieb, ktoré sa špecializuje na pestovanie a predaj okrasných kríkov a stromov, spracovanie a predaj diviny, pestovanie viniča a výrobu vína. Zabezpečuje aj údržbu a úpravy zámockého parku v Topolčiankach.

Teritórium OZ je bohaté na historické a kultúrne pamiatky, aj prírodné krásy a zaujímavosti. Topolčianky sú najvýznamnejším turistickým strediskom regiónu Horné Požitavie. Doma aj v zahraničí sú známe vďaka poľovníctvu, zubrom, koňom a v poslednom čase aj vďaka dobrému vínu.

Hrad Hrušov

Chata Trábeč

Stmel'ováky nám treba!

Jozef MARKO

Nedávno mi jeden dlhoročný zamestnanec podniku reprodukoval vetu jeho kolegu: „V našom podniku je tá chyba, že ľudia, ktorí v ňom pracujú, sa málo poznajú. Stmel'ováky nám treba robiť!“ A hneď dodal, že je to veru tak, pretože inak sa nám komunikuje s niekým v rámci závodu, alebo na inom závode, ak ho osobne poznáme a inak, keď poznáme iba jeho meno.

Glosa

Inak pristupujeme ku kolegovi a inak pochopíme jeho starosti vtedy, keď o ňom vieme viac ako len to, na akej pozícii pracuje. Potom aj akosi ľahšie podáme očakávanú pomocnú ruku pri riešení výrobných a iných problémov, ktoré sú iba zdanlivo problémami jednotlivca.

Nie, nedá sa povedať, že by vo vedeniach odštepných závodov tieto staré pravdy nechápali. A v praxi im aj venujú určitú pozornosť. Niekde organizujú športové hry, niekde dokonca letné i zimné, sprevádzané spoločenským programom, inde umiestňujú

porady mimo kancelárií do prírodného prostredia, v ktorom po pracovnej časti stretnutia skonzumujú chutný guláš, vypijú nejaké to pivko, ale hlavne – spoznávajú jeden druhého inak, ako za stolom v kancelárii. Hlbšie, dôkladnejšie a pravdivejšie.

Isté je jedno a v tom sa nedá s vetou nášho kolegu z úvodu článku nesúhlasiť. Takýchto stmel'ákov nikdy nie je dosť. Využime každú príležitosť spoznať sa. Napríklad tak, ako lesníci zo Smoleníc, ktorí chceli vidieť, ako hospodária vojenský lesníci pod Tatrami. Pri tejto príležitosti navštívili aj kolegov v Štátnych lesoch TANAP-u. Riaditeľ smolenického závodu Ing. Ondrej Kičák ďalej veľmi rád spomína na to, s akou úctou a pozornosťou sa jemu venoval riaditeľ bardejovského závodu Ing. Štefan Beňa, s ktorým si dovtedy iba párkrát podal ruku na poradách a nič viac. Teraz očakáva Bardejovčanov na domovskom závode a rád im oplätí ich prístup a pohostinnosť. Ani jedna strana nepochybuje o tom, že to bude zasa obojstranne prospešné a príjemné stretnutie. Inšpirujúce, však? ●

Súcit

Ján MIČOVSKÝ

„Enem pro nás a naše dietky!“ Replika zo známeho vtípu pripomína fakt, že drvivú časť životných úkonov vykonávame v prospech seba a svojich najbližších. Máme to v sebe zakódované a je to tak aj v poriadku. Veď ľudský rod prežíva tisícročia nie skrz osvietenosť kráľov, humánnosť vlád, či altruizmus parlamentov, ale len a len vďaka sebestvety, ktoré dáva rodinu na prvé miesto.

Môže nám to však stačiť...?

Ak si na riečicu svedomia položíme otázku, čo naozaj nezištne robíme pre neznámych, ktorí nám to adresne nikdy nevrátia, veľa tam toho asi neostane: môžeme si napríklad kúpiť „Nota bene“, podať ruku krivajúcemu starcovi, očistiť po niekom WC... Žalostne málo? Iste. Jeden drobnučký dobrý skutok je však vždy viac ako tisíc krásnych slov.

Všetci sa občas stretáme so zúfalými mailmi a esemeskami ľudí, ktorí prosia o krv pre svojich blízkych. Príčinou je jej nedostatok. Je jej menej ako kedysi. Akoby s narastajúcim blahobytom spoločnosti klesal súcit jednotlivca. Zvláštne. Totalita dávno skončila, občianske združenia zachraňujú všetkých a všetko, kostoly sú plné milosrdenstva atransfúzy stále prázdnnejšie...

Je preto dobre, že nemálo našich kolegýň a kolegov má darovanie krvi zaradené vo svojom životnom programe. A, že sú medzi nimi aj takí,

Poznámka

ktorí zorganizovaním spoločného odberu dokážu občas prebrať z letargie aj nás ostatných. Pripomínajú nám, že darovanie krvi je jedným z najčistejších aktov ľudskosti voči neznámemu. Aktom, na ktorý môže byť už dnes večer zúfalo odkázaný ktokoľvek z nás. ●

Prečo mám rada les

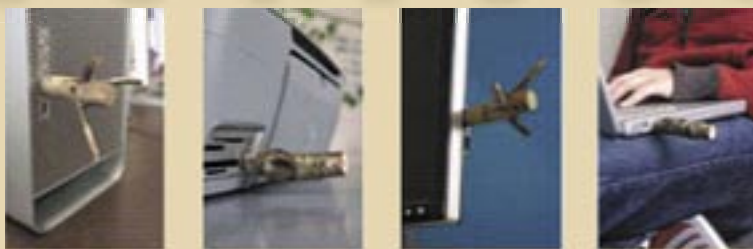
JANKA HOSPODÁROVÁ
(moderátorka TV Markíza)

Príroda, i keď sme k nej podľa môjho názoru správame priveľmi macesky, nám stále poskytuje najlepší zdroj dobytia energie a zdroj pravdy, ktorá funguje na tejto zemeguli. Toto by sa však nezmestilo do pár viet, ktorými mám vyjadriť svoj vzťah k lesu.

Do najbližšieho kontaktu s prírodou som prišla pred piatimi rokmi, kedy som si kúpila svojho koňa Diora. Vychádzky s ním v lese ma vždy dokázali znovu postaviť na nohy i po tom najvyčerpávajúcejšom období. Je od nás ľudí veľmi hlúpe, keď namiesto lesa navštevujeme víkend čo víkend nákupné centrá a namiesto prechádzky v prírode si dopriavame „oddych“ v preplnenom klimatizovanom hypermarkete, v ktorom nám stromy „nahrádzajú“ umelohmotné kvety! Ja sa už po chvíli v takomto prostredí začínam dusiť a preto sa mu vyhýbam, ako vládzem. To najkrajšie, hneď po láske, čo nám podľa môjho názoru život ponúka, je práve príroda. Nikde si nedokážem oddýchnuť viac ako v lese, pri vode, či niekde na lúke pod nádhernou oblohou.

Je mi veľmi smutno, keď vidím, akí sme k prírode krutí a zasádzujeme jej stále viac a viac rán v podobe znečisťovania ovzdušia, vôd, či robenia si smetísk priamo v lesoch. Nesmieme sa teda čudovať, keď sa nám ako bumerang naše činy voči nej vracajú v podobe tsunami, globálneho otepľovania, kalamít, či zemetrasení. Ublížením prírode ubližujeme sami sebe.

Ja pobyt v prírode doslova milujem a dúfam, že napokon všetko dobre dopadne. Máločo sa vyrovná príjemnému pocitu, keď na vychádzke s Diorkom stretávame srnky, zajačiky či majestátne vtáče dravce. ●

Uveríte?

Stredisko drevárskej výroby v Beňuši v spolupráci s firmou Lexar, ktorá je známa hlavne ako výrobca pamäťových FLASH kariet, pripravilo výrobu netradičného USB kľúča. K počítaču sa pripája tradične prostredníctvom vysoko-rýchlostného rozhrania USB 2.0 s plnou kompatibilitou s predchádzajúcim pomalším štandardom 1.1. Plne Plug&Play pre Windows ME, 2000, XP, MacOS 8.6, Linux 2.4.0 a vyšší, driversy nutné iba pro Windows 98/98SE, možno použiť ako bootovacie zariadenie (pokiaľ to umožňuje základná doska), načítanie 800Kb/sec., zápis 500Kb/sec, hmotnosť 17g, switch proti smazaniu dát, predĺžovací kábel je súčasťou balenia.

Technológia je zahraničná, dizajn slovenský. Beňušania prejavili pri jeho vývoji zručnosť i tvorivosť zároveň. USB kľúč z SDV Beňuš je medzi konkurenčnými výrobkami neprehliadnuteľný. Ako povedal obchodný riaditeľ siete supermarketov s elektronikou Jay elektrodom, „očakávame, že tento výrobok bude tohtoročným hitom“. **Rubriku pripravuje: Ferko Tárajko**

„Starká ty si taká hlúpa,
že nerozoznáš koňa
od somára...“
„No to sa mýliš.“
(Odpoveď tvorí tajničku)

Pomôcky: Boise, lydit, Muroran, Anomen, Luita	Mesto v USA	Tropický jašter	Osa, po česky	Osobné zámeno	2. časť tajničky	Meno Emilie	Čierna odroda kremeňa	
Viskózný hodváb								
Nepodpisateľné listy								
Ranná viano					Gén, idant Druh živoča			
Ženské meno				Arabské m. meno Stavebný dielce				
Rímskych 501 Hovorový súhlas			Mzda Slinkový nerast					
	Vzadu	MPZ áut Albánska	Omamuje	Planétka	Lebo (bás.) Jestruj, existuj	Nemecký spisovateľ Bezostný človek	7. časť tajničky	Krídlo (odb.)
5. časť tajničky						Kolok Dôveroval		
Sarmati						Vyskočil (exor.) Rajovitá ryba		
Pomôcky: Laredo, id, Bab, Uz, Gay, helit	Urob slabším	Čínska droga Fúkaio			Striedal Kui		Skratka valuty Odetela	
Omotaj				Kremeňovitá hornina Meno (lek.)		Zakladateľ Damašku Domáce zviera		Speciálne kvasené ľavie mlieko
4. časť tajničky			Plemeno koni Klobúk (hovor.)			Nárek Číslovka		
Nateral lakom						Súchala Zmeral		
Starogermán						Odgratával Druh opice		
Spôsoboval bolesť					Rieka v USA Anglický titul pána		Akvárová ryba	6. časť tajničky
Pomôcky: lavobel, Zal, karit, lo, ma, Una, Linek	Atletické náčinie	Sumerský boh nebies 1. časť tajničky			3. časť tajničky Mesto v Angole	Mušské meno Pokladnica (hovor.)		
Drobné a krátkodobé predmety				Český skladateľ Máškrta (zastar.)		Druh palmy Značka nitu		
Maorský boh			Mesto v Japonsku Ozn. lietadiel Pakistanu				Podmienková spojka Striebro (zn.)	
Zložil					Križanec, miešanec			
Táška kabela					Meno Olympie		Anglický básnik	

Tajnička krížovky z letného dvojčísła Lesníka znie: „...a rozhodli sme sa, že radšej pôjdeme do kina“ Z úspešných lúštitelov sme tentokrát vyžrebovali **Lubomíra Kováčeča** z Dolného Hričova. Víťazovi posielame knihu z produkcie vydavateľstva IKAR. K výhre mu blahozeláme a prajeme príjemné chvíle pri čítaní.

redakcia

Na veľmi odľahlom pracovisku sa drevorubačom minula strava, preto sa rozhodli horárovi z vrečka uchmatnúť kúsok slaniny, ktorú pred nimi zatajil a tešili sa ako bude kľiať. Keď to zistil, s úsmevom im vysvetlil, že ju zvykne používať len na masťenie zlatej žily, keď ho omína. Chlapi zbledli a jeden vyhrkol: „Tužil som, že na tej slanine nebola horčica!“.

„Anča, máš prsia?“ pýta sa horár „plochej“ dievčiny pri zalesňovaní. Tá urazene odsekla: „Pravdaže mám!“ „Tak prečo ich nenosiš so sebou?“ zaujímal horára.

„Koľko máte detí?“ pýtajú sa na úrade horárky, na čo im odvetila: „Dokopy päť, s prvým manželom dve, s druhým tiež dve a jedno mám sama“.

„Zanechal váš dedko niečo po smrti?“ opýtali sa kamaráti horára a on na to: „Hej, pitie!“.

Zobieral: **Julo Burkovský**

Rybársky receptár

Maďarská rybacia polievka Halászlé

Suroviny: 1,5 kg kapra vykosteného, pokrúpaného na plátky, rybacie hlavy z väčších rýb, rybacie odrezky (prsne plutvy, chvost, análna plutva), biele ryby vyčistené, vnútornosti (pečienky, mäso od čriev, tuk z telovej dutiny, ikry, mlieč), mletá červená paprika, chili papričky, soľ, slnečnicový olej, cca 0.3 l leča, alebo adekvátne čerstvej zeleniny (2 paradajky, 2 papriky), cibuľa, rybáci bujón (nemusi byť)

Postup prípravy: Hlavy, odrezky a vyčistené biele ryby zalejeme vodou tak, aby bolo všetko v hrnci ponorené, osolíme a varíme 50 min. Vývar scedíme a všetko mäso po vychladení oberieme. V druhom hrnci speníme cibuľu. Potom zmiernime plameň a poprášime ju dvomi lyžicami červenej papriky. Keď začne paprika peniť, pridáme lečo alebo natenko nakrájané paradajky a papriku. Podusíme. Potom zalejeme vývarom, pridáme bujón, plátky vykosteného kapra, obraté mäso a vnútornosti. Dolejeme vodu a zľahka premiešame. Varíme na miernom ohni 20 minút, medzitým dochucujeme soľou a chili papričkami.

Pripomienky a rady: Je dôležité dohliadnuť, aby paprika nezhorkla pri penení. Kto má rád naozaj štipľavé, nech sladkú papriku spení aj s chili papričkami. Koho zaťažuje kyselinou červená paprika, môže si dať po naservírovaní na polievku trochu kyslej smotany, ktorá tento neuh eliminuje. Oleja musí byť tolko, aby na polievke po odstavení vzniklo oko ako pri guláši. Halászlé sa podáva s chlebom a zapíja robustným červeným vínom. Platí zásada, že čím viac druhov rýb, tým lepšie. Ak urobíte vývar hustý (popr. pridáte želatínu), môžete ho na druhý deň podávať aj ako huspeninu, je to výborné. Najvhodnejšie druhy rýb na Halászlé sú pleskáč, mrena, podustva, jalec, kapor, karas, šfuka a pstruh.

RUBRIKU PRIPRAVUJE PROF. ING. LADISLAV PAULÉ, PhD.

Filatelistické okienko

Doprava dreva

Iste mi dajú všetci lesníci za pravdu, že najťažšie nie je drevo vyťažiť, ale dopraviť ho z lesa až na miesto spracovania. Starší si dokonca pamätajú približovanie gravitačnou silou, alebo koňmi, ale taktiež dopravu splavovaním plfami alebo lesnými železničkami. Toto všetko môžeme vidieť v dnešnej kolekcií známok, kde sú zastúpené všetky spôsoby približovania dreva počnúc ľudskou silou (Francúzska Rovníková Afrika), približovanie animálnou silou – koňmi (Venda, Švédsko a Andora), slonmi (Burma), ale tiež traktormi (Československo, Vietnam) a lanovkami. Doprava dreva je častým motívom známok. Hojne je zastúpená doprava plfami (Rakúsko, Rumunsko, Fínsko), nákladnými autami (Stredoafrická republika, Britský Honduras), železnicou (Rumunsko a Slovensko) alebo aj námorná doprava (Chile). Námety s približovaním a dopravou dreva dobre odzrkadľujú regionálne rozdiely v ovplyvňujúcich prácu v lese, ale aj technický rozvoj. Na známkach a filatelistických dokladoch sa objavili aj niektoré, nám dobre známe spôsoby dopravy a to pomocou špeciálneho lesného ťahača LKT 80 a pásového traktora TDT

BARMA

ANDORA

BRITSKÝ HONDURAS

ČESKOSLOVENSKO

ČILE

FÍNSKO

FÍNSKO

SAMOA

STREDOAFRICKÁ REPUBLIKA

ŠVÉDSKO

VIETNAM

VENDA

FRANCÚZSKA ROVNÍKOVÁ AFRIKA

JUHOSLÁVIA

RUMUNSKO

SURINAM

1. Hádanka

Tento živočích žije vysoko v horách. Tvar jeho tela je vo všetkých ohľadoch prispôsobený vysokohorskému prostrediu. Pevné nohy a svalstvo mu umožňuje ľahký pohyb aj po najstrmších skalách. Patrí medzi turovité živočichy, párnokopytníky. Telo má pokryté hustou srstou od svetloplavej do šedastočiernej farby, s krátkymi, dozadu zatočenými hnedými rohami a žltkastou kresbou na hlave. Je bylinožravec, živi sa hlavne trávou a bôbovitými rastlinami. Na jar samica privádza na svet jedno mláďa. Žije v skupinách, len niektoré dospelé samce žijú samotársky.

Ako sa volá tento živočích? Skús ho nakresliť!

Ahoj kamaráti,
pošlite mi správne
odpovede. Jedného
riešiteľa odmením
darčekom.

2. Poznáš chrobáky? Doplň do rámkov pod obrázkami ich názvy.

F [] [] [] [] []

L [] [] [] [] []

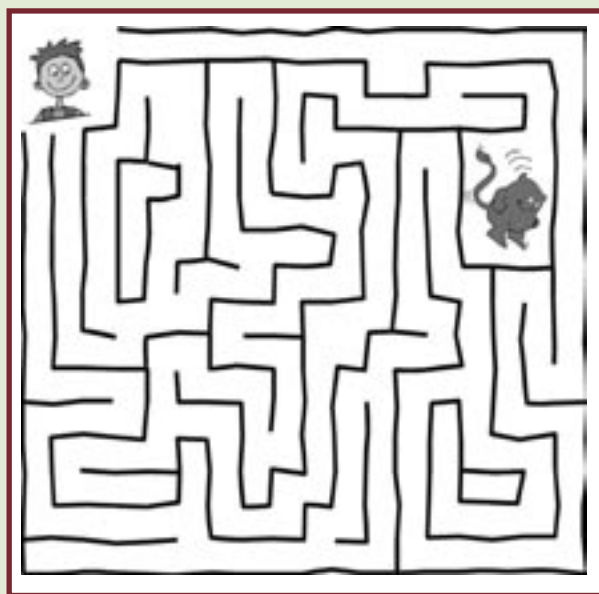

R [] [] [] [] []

CH [] [] [] [] []

3. Pomôž nájsť Miškovi cestu k jeho hračke.

4. Vystrihni a poskladaj obrázok.

Tri týždne praxe u LESOV SR

Sarah MEIER

Ako švajčiarska študentka som mala možnosť počas troch týždňov prakticky

spoznávať lesy a prácu lesníkov na Slovensku.

Študujem na vysokej technickej škole v Zürichu špecializáciu so zameraním na krajinu a lesníctvo. Táto prax mi dala hlavne rozmanité pohľady do organizácie a prácu v lesných závodoch. Môj pobyt na Generálnom riaditeľstve lesov v Banskej Bystrici a v lesných závodoch v Žiline, Slovenskej Lupči a v Čiernom Balogu boli veľmi bohaté na zážitky a poznatky. Tak som mala napríklad možnosť priamo v teréne zažiť záchranné práce pri lesnom požiari v Pohorelej, okrem toho spoznať rôzne metódy a organizáciu ťažby a spracovania dreva a spoznala som veľa pekných úžitkových lesov ako aj krásne chránené prírodné oblasti. Pôsobivé boli návštevy v Badinskom pralesi a Dobroči s bohatými obrovskými stromami a mŕtvym drevom s prirodzenou štruktúrou lesa ale aj veľké kalamitné plochy v Osrblí.

Taktiež návšteva moderného skanzenu v Čiernom Balogu mi ukázala ako sa dá priblížiť vhodným spôsobom lesné hospodárstvo s turizmom. Tieto moje tri týždne boli veľmi rozmanité na mnohé zaujímavé zážitky a poučné poznania, ktoré by som mohla ďalej vymenovávať. Obzvlášť som však bola dojatá srdečnosťou a pohostinnosťou s akou ma všade prijali. Najkrajšie sú moje spomienky na všetkých milých ľudí, s ktorými som sa stretla pri obhliadke vo vašich lesoch. Nazbierala som veľa pozitívnych skúseností a tento pobyt zostane vo mne navždy tou najlepšou spomienkou.

Chcem sa touto cestou srdečne poďakovať všetkým tým ľuďom ktorí sa mi počas praxe venovali a umožnili mi získať tieto poznatky. Obzvlášť ďakujem vedeniu štátnych lesov a hlavne Petrovi Gogolovi ktorý organizačne a tematicky zabezpečil moju prax tak, že sa vôbec mohla uskutočniť.

Moje hodnotné poznatky a dojmy z praxe odovzdám ďalej mojim študijným kolegom a docentom vysokej školy. Možno tieto moje poznatky budú prvým mostom medzi Švajčiarskom a Slovenskom v tejto oblasti. ●

Sarah Meier, študentka Federal Institute of Technology, Zurich

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Peter GOGOLA

PAUL WILLIAMS: IZBOVÉ RASTLINY

Kniha Izbové rastliny ponúka inšpiratívne nápady na oživenie domova a ukazuje, ako doň vniesť farebnosť a krásu prírody. Môžete načerpať podnety na pôsobivé aranžmány a výber vhodných črepníkov a iných nádob pre svoje rastliny. Vďaka praktickým tipom, postupom a odporúčaniam na rýchle riešenie problémov sa dozviete, ako udržiavať izbové rastliny v perfektnom stave. Vyberte si z vyše 150 ľahko dostupných rastlín uvedených v kapitole Prehľad rastlín od A po Z. Každá z nich sa ľahko pestuje, je odolná voči škodcom a chorobám a príťažlivá pre oči. ●

Vydalo vydavateľstvo IKAR.

Inzercia

Kúpim knihu J. Komarka *Lovy v Karpatoch*. Ponúknite, prosím. M. Porada, 0907 187 605

Podáme výhodne lanovku KSK 16 včítane náhradných dielov.

Telefón: 0907 310 979

Životné jubileá

SEPTEMBER 2006
ŽIVOTNÉ JUBILEÁ
50 ROKOV

Pelikán Štefan, nar. 11. 9. 1956, vedúci MES, MES Kónská – OZ Žilina

Ing. Oravkin Milan, nar. 25. 9. 1956, vedúci lesníckej výroby – OZ Beňuš

Gavalec Alexander, nar. 6. 9. 1956, referent MTZ a nákupu – OZ Slovenská Lupča

Žabka Ján, nar. 5. 9. 1956, manipulant, ES Rimavská Baňa – OZ Rimavská Sobota

Kacinová Jana, nar. 15. 9. 1956, účtovník – OZ Košice

Ing. Longauer Milan, nar. 16. 9. 1956, vedúci odboru vnútornej správy – GR BB

60 ROKOV

Melich Ján, nar. 14. 8. 1946, manipulant, ES Piešťany – OZ Smolenice

Havran Igor, nar. 23. 9. 1946, lesník, LS Nitrianska Streda – OZ Topoľčianky

Kiš Ján, nar. 17. 9. 1946, lesník, LS Dubodiel – OZ Trenčín

Mráz Peter, nar. 14. 9. 1946, OLH, LS Spišská Nová Ves – OZ Košice

Ing. Ošťádal Svatopluk, nar. 1. 9. 1946, vedúci Pracoviska OIT Žilina – GR BB

Filko Ladislav, nar. 24. 9. 1946, oblastný kontrolór – GR BB

ODCHOD DO PREDČASNEHO
STAROBNEHO DŮCHODKU

Haško Lubomír, nar. 7. 2. 1946, ťažbár, LS Luboreč – OZ Krupina

Bystriansky Štefan, nar. 15. 3. 1946, lesník, LS Luboreč – OZ Krupina

Palasthy Jaroslav, nar. 20. 4. 1947, lesník, LS Luboreč – OZ Krupina

Parillová Elena, nar. 10. 9. 1951, sekretárka, MTZ – OZ Krupina

Čavojský Rudolf, nar. 10. 10. 1946, lesník, LS Luboreč – OZ Krupina

Fáber Dalibor, nar. 14. 11. 1946, lesník, LS Antol – OZ Krupina

Murín Pavel, nar. 17. 11. 1946, manipulant, ES Hontianske Nemce – OZ Krupina

ODCHOD DO STAROBNEHO DŮCHODKU

Kohárová Mária, nar. 1. 1. 1950, hlavný účtovník – OZ Beňuš

Ing. Tisovčík Marián, nar. 5. 3. 1945, logistik – OZ Čierny Balog

Ing. Helena Turská

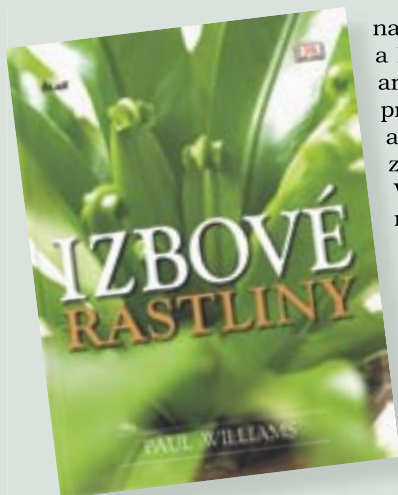
Oprava

V letnom čísle šarapatil tlačový škriatok: v príspevku Ing. Cocha o futbalovom turnaji v tabuľke Slovenská Lupča – Jaseňie vypadol zo Skupiny B v 6. riadku tím OZ Žilina.

Vo fotoreportáži zo súťaže Naj horár 2006 na strane 15 pod obrázkom víťazného tímu OZ Slovenská Lupča je omylom uvedené, že sú to traja najlepší jednotlivci. V príspevku Kalamita v Osrblí – desať rokov po sme zabudli uviesť, že autorom fotografií je Ing. Boris Pekarovič.

Všetkým dotknutým sa ospravedlňujeme. ●

Redakcia časopisu Lesník

Vladimír Boháč

Zľava starosta obce Hrabíčov Ján Repiský
a riaditeľ OZ Žarnovica Ing. Ján Tomáš

NÁUČNÝ CHODNÍK venovaný lesnej železnici bol otvorený v Klakovskej doline nad Žarnovicou

V roku 1919 bolo v Žarnovici zriadené Riaditeľstvo Štátnych lesov a majetkov, ktoré bolo na úrovni napríklad RŠLM v Banskej Bystrici. Okrem iného spravovalo rozsiahle lesy aj v okolí rieky Hron na juh od Zvolena. Časť týchto lesných porastov sa nachádza v pohorí Vláčnik v Klakovskej a Pokutskej doline. Už od počiatku banských aktivít v okolí Banskej Štiavnice sa drevo dopravovalo na pílu a pltnickú stanicu v Žarnovici. Až do roku 1928 bolo drevo z lesov zväzané volskými a konskými záprahmi. Riaditeľ RŠLM Ing. Samuel Kriška preto inicioval stavbu lesnej železnice. Po častiach bola stavaná až do roku 1930. Postavenie 34 km tratí stálo 6 miliónov korún. Z hlavnej trate Žarnovica – Brod- Hrabíčov - Pavlova lúčka (21,9 km) odbočovali úseky Brod – Maras dolina (1,8 km) a Hrabíčov – Megová (7,8 km). Boli postavené nákladiská Brod, Maras dolina, Hrabíčov, Kollárová, Pokuty, Pavlova Lúčka, Ostrý Grúň, Podklák, Boháčka a Megová, spojené s pílou v Žarnovici telefónom. Prvý vlak sa vydal do doliny 1. októbra 1928. Ročná kapacita odvozu dreva predpokládala prepravu 46 tis. m³ bukového dreva. Z dôvodu nárastu ťažby bola v roku 1935 postavená moderná elektrická píla so skladoom dreva. Vyrábali sa v nej prevažne železničné podvaly a telegrafné stĺpy. Železničkou sa zväzalo drevo aj do závodu Preglejka.

Po roku 1954 sa množstvo prepraveného dreva znižovalo a horšil sa technický stav železničky. Preto bola v roku 1966 zrušená.

Možno by sa na železničku zabudlo, keby si tohtoročné 40. výročie ukončenia prevádzky nepripomenuli predseda Mikroregiónu Klakovská dolina a starosta obce Hrabíčov Ján Repiský a pracovník Odštepneho závodu Lesov Slovenskej republiky, š. p., Ing. Ivan Brašeň. Presvedčili riaditeľa OZ Ing. Jána Tomáša, vedenie GR LSR, š. p., v Banskej Bystrici, kde s nimi najviac spolupracoval Ing. Ján Mičovský, CSC., a vedenie Matice slovenskej v Martine na čele s jej správcom Dr. Miroslavom Bielikom, rodákom z Ostrého Grúňa. Štúdiu náučného chodníka veľmi kvalitne vypracoval fanúšik lesných železníc Mgr. art. Tomáš Haviar z Bratislavy. Jeho rodina má však korene v tomto kraji.

LESY SR dodali materiál a stroje na stavbu náučného chodníka, finančnou čiastkou 150 tis Sk prispela Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica. Farebný leták s históriou železničky a trasou náučného chodníka vytlačila Matica slovenská. Vďaka úsiliu týchto všetkých, ale aj pracovníkov LSR, š. p., OZ Žarnovica a obyvateľov regiónu mohol byť v sobotu 26. 8. 2006 v Hrabíchove na Pilke náučný chodník „PO STOPÁCH LESNEJ ŽELEZNICE KLAKOVSKOU DOLINOU“ slávnostne otvorený.

V blízkosti sídla bývalej Lesnej správy Hrabíčov stálo depo, ktoré je vďaka výročiu žarnovickej železničky rekonštruované. Bude v ňom umiestnené malé múzeum tejto trate. Na jej stene je namaľované logo náučného chodníka. Dominuje mu parná lokomotíva typu Orenstein – Koppel na kamennom moste v Pokutách a nápis Lesnou železnicou Klakovskou dolinou.

V areáli bývalého depa a staničky úzkorozchodnej železničky na Pilke stojí na koľajniciach dve garnitúry oplnených vozňov s drevom. Dodala je do trvalého zapožičania Čiernohronská železnica Čierny Balog. Okolo vozňov bolo vystavené všetkých 12 panelov náučného chodníka, ktorý bude ďalej dopĺňovaný o prírodovednú tematiku. Autorom textov a grafickej úpravy týchto panelov je Mgr. Art. Tomáš Haviar.

Na slávnosti v Hrabíchove na Pilke dostal pamätnú medailu jeden z posledných žijúcich bývalých pracovníkov lesnej železničky Vladimír Boháč z Hrabíchova. Na otázku, ako sa dostal na železničku, mi odpovedal:

„Po škole som chcel robiť v lese. Nastúpil som do roboty k lesníkovi Rudolfovi Fáberovi, najprv som robil pri spevňovaní ciest a po čase som sa stal kuričom na parnom valci a až do havárie vláčika v roku 1956 pod Klakom som bol kuričom a brzdárom na lesnej železnici.“

Zatrúbenie na vlakvedúceho trúбку po prestrihnutí pásky na otvorenie odštartovalo prvú etapu fungovania náučného chodníka „Po stopách lesnej železnice Klakovskou dolinou.“ Nech sa naplní jej zakladateľom túžba vdýchnuť život do aspoň časti jej bývalej trasy a do hrabičovských lesov vrátiť hlas píšťaly lokomotívy úzkorozchodného vláčika.

Jiří Junek

